

**İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**AVRUPA BİRLİĞİ GÖÇ POLİTİKASI VE
SURİYELİ GÖÇMENLER**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Duygu BULKAN

Mart - 2018

**İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**AVRUPA BİRLİĞİ GÖÇ POLİTİKASI VE
SURİYELİ GÖÇMENLER**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Duygu BULKAN

Tez Danışmanı:
Doç. Dr. İsmail ERMAĞAN

Mart - 2018

ONAY

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrencisi olan Duygu BULKAN'ın hazırladığı ve jüri önünde savunduğu “AVRUPA BİRLİĞİ GÖÇ POLİTİKASI VE SURİYELİ GÖÇMENLER” başlıklı tez başarılı kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. İsmail ERMAĞAN

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

İMZA

Üyeler:

Prof. Dr. Lütfullah KARAMAN

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Gonca Oğuz GÖK

Kurumu: Marmara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 14.3.2018

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Alıntılanan başkalarına ait tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini kaynak göstererek atıfta bulunduğum gibi, yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

Duygu Bulkan

TEŞEKKÜRLER

İÇİNDEKİLER

ONAY	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	iii
TEŞEKKÜRLER	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
ÖZET	ix
ABSTRAC	xi
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ARAP BAHARI VE SURİYELİ GÖÇÜ.....	9
1.1. Arap “Baharı”/”İsyanları”/”Devrimleri”	9
1.2. Arap Baharı ve Suriye	14
1.3. Suriye’de İç Savaş Sonrası Göç Hareketliliği	17
1.4. Suriyeli Sığınmacılar Tarafından Sık Kullanılan Rotalar	19

2. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE GÖÇ POLİTİKALARI	23
2.1. İlgili Teorik Tanımlar: Mülteci, Açık Kapı ve Kapalı Kapı Diplomasileri.....	25
2.2. Avrupa’nın Mülteci Politikası.....	26
2.3. Avrupa Birliği’nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Bağlamında Mülteciler	28
2.3.1. Dublin Konvansiyonu	29
2.3.2. Maastricht Antlaşması.....	30
2.3.3. Schengen Konvansiyonu	31
2.3.4. Amsterdam Antlaşması	32
2.3.5. Avrupa Birliği Ortak Dış Güvenlik Politikası ve Ulus-devlet İlişkisi	34
2.3.6. Günümüzde Avrupa’da Mevcut Tartışmalar.....	36

3. BÖLÜM	
ARAP BAHARI SÜRECİNDE AVRUPA'DA SURİYELİ GÖÇÜ VE AVRUPA ÜLKELERİNİN POLİTİKALARI	42
3.1.AVRUPA'DA SURİYELİ GÖÇÜNÜN GENEL PANORAMASI.....	42
3.1.1. Avrupa'nın Suriyeli Sığınmacı Sorunu	42
3.1.2. Balkanlar ile Orta-Doğu Avrupa Bölgeleri ve Suriyeli Sığınmacılar.....	45
3.1.3. Fransa - İngiltere Ülkeleri ve Suriyeli Sığınmacılar	47
3.1.4. Avrupa Birliği'nin 2015 Viyana Mülteci Zirvesi ve Sığınmacı Meselesi.....	48
3.1.5. Aşırı Sağın Yükselmesi ve Sığınmacı Konusu	50
3.2. AÇIK KAPI DİPLOMASİSİ ÖRNEĞİ OLARAK ALMANYA.....	53
3.2.1. Almanya Göçmen Politikalarına Genel Bakış	53
3.2.2. Almanya Sığınma Sistemi ve Suriyelilerin Entegrasyon Konusu.....	59
3.2.2.1. Destek ve Talep Sloganı	63
3.2.3. Almanya ve Suriyeli Sığınmacılar	65
3.2.4. Almanya'nın "Hoşgeldiniz" Kültürü Politikası, Aşırı Sağ ve Suriyeli Göçmenler.....	69
3.2.5. Genel Değerlendirme	72
3.3. İKİNCİ AÇIK KAPI DİPLOMASİSİ ÖRNEĞİ OLARAK İSVEÇ.....	74
3.3.1. İsveç Göçmen Politikalarına Genel Bakış.....	74
3.3.2. İsveç ve Sığınma Sistemi	78
3.3.3. İsveç ve Suriyeli Sığınmacılar.....	80
3.3.4. İsveç Entegrasyon Politikaları ve Suriyeli Göçmenler	82
3.3.4.1. Devlet Daireleri ve Programları	86
3.3.4.2. Vatandaşlık	86
3.3.4.3. Aile Birleşimi	86
3.3.4.4. Barınma	87
3.3.4.5. Kültür Entegrasyonu.....	87
3.3.5. Aşırı Sağ ve Suriyeli Göçmenler.....	88
3.3.6. Genel Değerlendirme	91
3.4. KAPALI KAPI DİPLOMASİSİ ÖRNEĞİ OLARAK: MACARİSTAN	93
3.4.1. Macaristan Sığınma Sistemi.....	93
3.4.2. Macaristan ve Suriyeli Sığınmacılar	94
3.4.3. Macaristan'ın Kapalı Kapı Diplomasisi İzlemesinin Nedenleri.....	98
3.4.3.1. Milliyetçi Baskın Homojen Nüfus Faktörü	98

3.4.3.2. Avrupa Birliği G Politikalarıyla Uyum Hususunda Yaşanılan Ekonomik Sıkıntılar.....	99
3.4.3.3. Ülkede Güvenlik Endişeleri ve G/Mltesi Karşıtı Siyasi Söylem	100
3.4.4. Kapalı Kapı Diplomasisine Eleştiriler Ve G Onayan Yaklaşımlar.....	102
3.4.5. Genel Değerlendirme	103
SONUÇ.....	105
KAYNAKÇA	113
ÖZ GEÇMİŞ.....	133

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği
AET:	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AFAD:	Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
AfD:	Almanya İçin Alternatif Partisi
BM:	Birleşmiş Milletler
BMGK:	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BMMYK:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CEES:	Orta Doğu Avrupa Devletleri
DAEŞ:	Irak-Şam İslam Devleti
EURODAC:	Avrupa Parmak İzlerinin İncelenmesi Sistemi
EUROSTAT:	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
EUROSUR:	Avrupa Sınır Gözetim Sistemi
HAP:	İnsani Yardım Programı
IFAU:	İş Piyasası ve Eğitim Politikası Değerlendirme Enstitüsü
ILO:	Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM:	Uluslararası Göç Örgütü
ODGP:	Ortak Dış Güvenlik Politikası
OECD:	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
PEGIDA:	Batı'nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar
PHARE:	Polonya/Macaristan: Yeniden Yapılanma için Yardım Programı
PİS:	Hukuk ve Adalet Partisi

SPES: İsveç Kamu İstihdam Servisi

UEP: Ulusal Entegrasyon Planı

ÖZET

Arap Baharı sürecinde 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı ve devamında gerçekleşen Suriyeli mülteci göçü için Türkiye, Mısır, Ürdün, Lübnan gibi devletlerin yanı sıra bir destinasyon noktası da Avrupa coğrafyası olmuştur. Bu tez; Suriyeli sığınmacıların Avrupa’da hangi ülkeleri neden tercih ettikleri, destinasyon ülkelerinin bu göçmenlere yönelik tutumları ve Avrupa Birliği (AB) göç politikalarının bu çerçevede rolü/etkileşimi etrafında şekillenmiştir. Suriyeli göçmenler, ‘refah’ seviyesi ve sosyal haklar bakımından önemli bir destinasyon olarak tercih ettikleri Avrupa ülkelerinde farklı farklı politikalar tecrübe etmektedir. Bu çalışma göstermektedir ki, Suriyeli göçmenlerin bir kısmı sınır kapılarından geri gönderilirken bir kısmı mülteci statüsü elde etmektedir. Tez; açık kapı diplomasisi örneği olarak Almanya’yı ve İsveç’i, sığınmacılara karşı negatif tutumun sebeplerini analiz etme hedefiyle de Macaristan’ı irdelemektedir. AB göç politikaları uzun yıllar boyunca geliştirilen revizyonist adımlar nedeniyle Uluslararası İlişkiler’de önemli gündem teşkil etmektedir. Suriyeli göçmenler AB göç politikaları için yeni bir gözlem fırsatı sunmaktadır. Bu tez son tahlilde iddia etmektedir ki, kollektif hareket etme güdüsü ile birlik ruhuna inanan AB üyeleri, göç söz konusu olduğunda birbirlerinden farklılaşmakta, hatta bu bağlamda son sözü kendi başkentlerinde tutmak istemektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap Baharı, Suriye, AB, Almanya, İsveç, Macaristan, AB Göç ve Sığınma Politikaları

ABSTRACT

In addition to countries like Turkey, Egypt, Jordan and Lebanon, the European geography has been another destination for the migration of Syrian refugees that take place after the Syrian civil war which started in 2011 during the Arab Spring. This thesis focuses on why and which countries Syrian asylum seekers prefer in Europe, attitudes of the destination countries towards those immigrants and the role/interaction of the European Union (EU) immigration policies within this scope. Syrian immigrants experience different policies in the European countries they prefer with regards to the welfare level and social rights. This study displays that some of the Syrian immigrants are given refugee status while some are sent back from the border gates. This study examines Germany and Sweden as examples to the open door diplomacy and Hungary with the aim of analyzing the reasons of negative attitudes towards asylum seekers. The European Union immigration policies constitute an important issue in the international relationships with respect to the revisionist steps taken over many years. Syrian immigrants offer an opportunity for a new observation for the EU immigration policies. This study claims that the EU members which believe in spirit of unity with the motive of collective action differ from each other when it comes to immigration and they even want to give the last word to their own capital.

Keywords: Arab Spring, Syria, EU, Germany, Sweden, Hungary, EU Migration and Asylum Policies.

GİRİŞ

Bu tezde, temelde, son dönem AB'nin göç politikaları, Arap Baharı sürecinde Suriye'deki iç savaş sebebiyle Avrupa'ya yönelen Suriyeli sığınmacılar üzerinden değerlendirilmektedir. Türkiye'nin üye olmak istediği Avrupa Birliği (AB) kurumsal yapısı göçü nasıl yönetiyor, Suriyeliler AB üzerinden neleri tecrübe ediyor sorularına cevap aranmaktadır.

Çalışmanın amacı, AB'nin Suriyeli mültecileri nasıl karşıladığı ve sonrasında hangi politikaları uyguladığı sorusu üzerinden göç ve entegrasyon politikalarını değerlendirmek, bu politikaların alt motivasyonlarını belirleyerek, farklılık veya benzerlik noktaları adına bir analiz sunmak ve örneklem ülkelerin AB'nin söz konusu sığınma politikalarını hayata geçirmedeki etkinliğini araştırmaktır. Aynı zamanda Avrupa'daki söz konusu gelişmeler üzerinden Türkiye'de gelişmeleri yakından takip etmek ve ülke içerisinde barınan çok sayıda Suriyeli sığınmacının entegrasyonu temelinde perspektif sunmaktadır. Dahası, Arap Baharı sonrasında, AB'ye yönelen başta Suriyeliler olmak üzere pek çok mülteciye yönelik örneğin Almanya, İsveç ve Macaristan'da hangi politikaların izlendiği konusu yanında mültecilerin sığındıkları ülkelerin başta liderleri olmak üzere sivil toplum ve kamuoyu nezdinde nasıl bir tutumla karşılaştıklarına dair incelemelerde bulunmaktadır.

Bu çalışma aynı zamanda yaşanan sığınmacı krizinde panoramik bir görünüm vermesi ve sığınmacıları en çok kabul eden iki ülke olan Almanya ve İsveç ile en az kabul eden ülkelere biri olan Macaristan'ı analiz konu edinmesi vesilesiyle, Türkçe literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Konuyla ilgili Türkçe ve İngilizce literatür taraması ve gerekli incelemeler yapıldığında, Avrupa mülteci politikaları üzerinde çeşitli çalışmalar bulunduğu izlenmiştir. Örneğin: Almanya'nın Göç Politikası: Ortak bir Avrupa Göç Politikası Çerçevesinde Bir Çözümleme (2003), Sosyal Haklar ve Göçmenler: Son Yirmi Yıl Boyunca

Avrupa Refah Devletlerinde Göçmenlerin Sosyal Hakları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma: İngiltere, İtalya ve Almanya (2008), Avrupa Birliği ve Yasadışı Göçmen/Mülteci Sorunu: Sınır Güvenliği ve Türkiye'ye Etkileri (2013), European Union Policies towards the Refugees and the Conditions of the Syrian Refugees after the Arab Spring: the case of Germany, UK and Italy (2016); yabancı literatürde ise, A Comparative Analysis of Asylum Policies towards Syrians Among Hungary, France, and Germany (2016), The European Union's Response to the Syrian Refugee Crisis (2015), Europe's Refugee Crisis: Assessing the Factors Preventing a Coordinated EU Response (2015). Vurgulanmalıdır ki, Türkiye'de özellikle Avrupa'ya göç etmiş Suriyeli mülteciler özelinde fazla çalışmanın olmaması, ilgili literatüre katkı anlamında bu tezi öne çıkarmaktadır.

Örnek ülkeler olarak Almanya, İsveç ve Macaristan'ın seçilmesinin sebebi, bu üç ülkenin her birinin Avrupa Birliği'nin 'mülteci krizi' konusunda kritik rollere sahip olmasıdır. Almanya'nın, sosyolojik ölçekte gerek II.Dünya Savaşı'ndan sonra işçi göçü olgusuyla gerekse Soğuk Savaş döneminde göçmenlerle yoğun ilişkide olduğu bilinmektedir. AB'nin en büyük nüfusu ve Suriyeli göçü konusunda kota sistemini önerip, AB'yi etkilemeye çalışan lider ülke konumundaki Almanya bu yaklaşımıyla hem AB'yi hem de kendi içindeki göçmenleri yakından etkilemektedir. Bir yandan mültecileri uyum sürecine dahil etmekle uğraşırken, diğer yandan ülkede yükselen aşırı sağ siyaset ile ilgili sıkıntılar yaşamaktadır. İsveç de keza Almanya gibi siyasi ve sosyolojik geçmişinde göç yanlısı politikalar izlemiş olmakla birlikte AB ülkeleri arasında Suriyeli sığınmacılara olumlu yaklaşım gösteren bir diğer ülke konumundaki özelliğiyle, etkili entegrasyon politikaları geliştirmeye çalışmaktadır. İsveç örneğinde; insani gelişmişlik endeksindeki daha yüksek konumu, nispeten daha az sayıdaki nüfusun (10 milyon) verdiği rahatlık, istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi gereken sosyoekonomik politikalar gibi sebeplerden dolayı, ilke olarak benimsediği çokkültürlülük, azınlıklar ve göç yönetimi konusunda pozitif yaklaşımı ayırt edici özelliği olarak vurgulanmalıdır. 2017 itibarıyla 9 milyon 700 bin nüfuslu, 14 senelik AB üyesi olan Macaristan'ın bu tezde seçilmesinin nedeni ise Almanya'dan sonra en çok başvuru alan bir ülke olmasına rağmen tüm AB ülkeleri arasında en az göçmen kabul etme eğilimi olmuştur. Bu süreçte sığınmacıları bizatihi 'Avrupalı' kimliklerini

ve değerlerini koruma önünde bir engel olarak görerek, kapalı kapı diplomasisi izlemiştir.

Bu tez araştırmasının zamansal kapsama alanı, Suriye’de Arap Baharı’nın başladığı 2010 yılı ile 2017 yılları arasındır; ilgili göçün zirve yaptığı dönemler olarak 2015 ve sonrası yaşanan gelişmeler en çok irdelenen dönemlerdir. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre, dünya genelinde savaş ve şiddet olaylarının yaşandığı kriz bölgelerinden kaçanların sayısı 2016’da rekor seviyeye ulaşmıştır. 2016 yılı sonunda toplam 65 milyon 600 bin kişi kendi ülkesi içinde ya da ülke sınırları dışına kaçarak, evini terk etmek zorunda kalmıştır. Savaş öncesi nüfusu 22 milyon¹ olan Suriye’de nüfusun yaklaşık olarak yüzde 65’i olan 12 milyon² insan yerinden olmuş, bunlardan 6 milyonu ülke içinde geri kanal kısmı ise sığınmacı olarak ülke dışına göç etmiştir. Ülke, iç savaşın yedinci yılında 6 milyona ulaşan mülteci rakamıyla aynı zamanda dünya çapında en fazla göç veren ev sahibi ülke konumunda olmuştur.³

BM rakamlarına göre, en fazla Suriyeli sığınmacıyı barındıran ülke Türkiye olurken, ülkemizde Ekim 2017 itibariyle 3 milyon 251 bin Suriyeli sığınmacının yaşadığı tespit edilmiştir.⁴ 2011 yılının ilk aylarından itibaren çatışmaların şiddetinden kaçan Suriyeliler Türkiye dışında Lübnan, Ürdün ve Irak ve Mısır gibi komşu ülkelere sığınmışlardır. 2017 itibariyle Lübnan’da 1 milyon, Ürdün’de 654 bin Mısır’da 124 bin, Irak’ta 244 bin olmak üzere, Kuzey Afrika’daki kayıtlı 30 bin Suriyeliyle birlikte komşu coğrafya bölgelerinde 5 milyon 306 bin kayıtlı Suriyeli mülteci barınmaktadır.⁵

Tüm dünyada yükseliş gösteren bu göç trendinde 2015 yılı Avrupa için önemli bir dönüm noktası olarak dikkat çekmektedir. Uluslararası göç istatistikleri 2015 verilerine baktığımızda, mevcut göç eğilimlerinde, Avrupa kıtasının birincil

¹ <http://worldpopulationreview.com/countries/syria-population/>

² International Migration Report 2015, erişim: 30.01.18, <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport>

³ A.g.e

⁴ Syria Regional Refugee Response, erişim: 30.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

⁵ Syria Regional Refugee Response ,<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

destinasyon olduğu görülmektedir.⁶ Bu değerlendirmenin arka planına bakıldığında, Arap Baharı'nın etkisiyle, Suriye'de 2011'de başlayan ve halen devam eden iç savaşın etkin rol oynadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu yıl, savaşın tırmandığı ve Suriyelilerin ülkelerini yoğun olarak terk ettiği yıllar arasında olması beraberinde, bu olgunun Avrupa siyaset arenasında önemli yansımalarının olması nedeniyle belirgin olarak göze çarpmaktadır.

2011'den bugüne devam eden çatışma süreciyle ortaya çıkan istikrarsızlık ortamı, Suriyelileri güvenli bölgeler arayışına yönlendirerek zorunlu göçe maruz bırakmıştır. Bu zorunlu göçler hem ülke içerisinde farklı bölgelere hem de ülke dışına yönelik olarak gerçekleşmiştir. Halen devam eden ve ne kadar devam edeceği de kestirilemeyen bu göçler hem Suriye'ye komşu ülkeleri hem de Avrupa'yı başta demografik olmak üzere, sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi birçok yönden etkilemektedir. Bu tez çalışmasında, bu konunun tercih edilmesinde söz konusu vakasal gerçekliğin de payı büyüktür. Daha somut bir yaklaşım geliştirirsek, çatışmaların şiddetlendiği 2015 yılında 362.800'ü⁷ Suriyeli sığınmacılar olmak üzere, Avrupa'ya 1.3 milyon kişi sığınma başvurusunda bulunmuş, bu rakam 2014'e kıyasla iki katına çıkmıştır. Söz konusu rakam 2. Dünya savaşından bu yana görülen en büyük rakam olmakla birlikte, yakın dönemde Berlin Duvarı'nın yıkıldığı 1992 yılındaki mülteci rakamının iki katıdır.⁸

Avrupa genelinde 2011-2017 arası kümülatif rakama baktığımızda ise izleyen yıllarda toplamda 970 bin 316 Suriyelinin sığınma başvurusunda bulunduğu görülmektedir.⁹ Almanya örneğinde olduğu üzere bu dönemde Suriyeliler diğer etnik gruplara nazaran daha yüksek kabul oranlarıyla, mülteci statüsü kazanımına yönelik bazı iltimaslar elde etmişlerdir.

Bu tezin araştırma soruları başlıca şu şekilde belirlenmiştir.

⁶International Migration Report 2015, erişim:30.01.18, <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015.pdf>

⁷Asylum in the EU Member States, 44/2016 - 4 March 2016, eurostat newsrelease, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>

⁸Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015, erişim:30.01.18, <http://www.pewglobal.org/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/>

⁹Syria Regional Refugee Response, EUROPE: Syrian Asylum Applications, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>

-Suriyeliler en çok hangi ülkelere sığınmak istemiş, sığınma başvurularında bulundukları ülkelerin politik düzeyde sığınmacılara yaklaşımı nasıl olmuştur?

-Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası Suriyeliler Avrupa’yı neden destinasyon noktası olarak belirlemişlerdir?

-Suriyeli mülteci akınına karşı Avrupa Birliği, ortak dış politikası bağlamında hangi politikaları izlemiş, hangi alanlarda başarılı veya başarısız olmuştur?

-AB'nin kollektif mülteci müdahalesi oluşturmalarını engelleyen faktörler neler olmuştur?

-Örneklemler ülkeler yerel politikalar bağlamında hangi entegrasyon politikalarını izlemiştir?

-Örneklemler ülkelerin izlediği entegrasyon politikalarında yaşanan sıkıntılar neler olmuştur?

-Avrupa genelinde yükselen aşırı sağ siyasetin ülkelerin göç politikaları üzerindeki etkileri neler olmuştur?

Bu çalışmada test edilen hipotezlerden ilkinde göre, Arap Baharı döneminde Suriyeli göçmenlerin sığınma talebi adına yöneldikleri rotaların hangi coğrafyalar olduğu sorusu sorulmaktadır. Görülmektedir ki, Suriyelilerin tercih ettikleri destinasyon noktalarından biri de Avrupa coğrafyasıdır. Bu bağlamda, 2015 yılı, iç savaştan etkilenen Suriyelilerin ülkelerini yoğun olarak terk ettikleri yıl olması sebebiyle, Avrupa ülkelerinin en fazla göç başvurusu aldığı yıl olmuştur. Bu çerçevede önem arz eden bir husus olarak, Suriyeli göçmenlerin en çok göç başvurusu yaptıkları Avrupa ülkelerinin hangi gerekçelerle tercih edildikleridir. İddia edilmektedir ki, destinasyon ülkeleri; izledikleri göç politikaları, refah düzeyleri, sosyal haklar ve coğrafi konumları gibi faktörler üzerinden tercih konusu olmaktadır.

İkinci hipotez olarak, Avrupa’nın mülteci krizini nasıl yönettiği sorusu çerçevesinde Avrupa göç politikalarının homojen olup olmadığı irdelenmektedir. Savlanmaktadır ki, ülkeler, her ne kadar AB çatısı altında ortak politikalar izleme konusunda ortaya konan temel kriterleri benimsemiş gözükseler de, bu politikaların uygulanması hususunda ortak inisiyatifle hareket etmemektedirler. Bir başka ifadeyle, AB göç politikalarında son sözün üyelere olduğu bir durum dikkat

çekmektedir. Soğuk Savaş sonrasında özellikle 1990'lı yıllardan sonra kimlik bazlı milliyetçilik olgusundan Avrupa devletleri de etkilenmiştir. Göç ve mültecilik hususlarında Avrupa'da son yıllarda aşırı sağ yükselmekte ve siyasette temsil bulmaktadır. AB, söz konusu dönemde, sığınmacılar nezdinde ortak bir dağıtım stratejisi uygulamak istemiş fakat uygulayamamıştır. Bu anlamda, Suriyeli sığınmacılar konusu, AB göç politikasını kendi içinde test edildiği yeni bir dönem olarak okunmaktadır.

Üçüncü hipotez olarak, Suriyeli sığınmacı göçü özelinde AB ülkelerinin göç politikalarında hangi ayırt edici özellikleri taşıdıkları konusu araştırılmaktadır. Suriyelilerin göçü Avrupa ülkeleri tarafından farklı bakış açılarıyla değerlendirilmektedir. Örneğin Almanya ve İsveç gibi ülkeler sınırlı ve kontrollü bir göç politikası izlerken, Macaristan gibi ülkeler göç ve göçmen karşıtı politika izlemektedir. Fark edilmektedir ki, burada genel olarak ülkelerin göçmenlere bakışı, iç entegrasyon politikaları, ülkelerdeki toplumsal-kültürel kabuller-redler, AB üzerindeki politikaları ve ekonomik durumları etkili olmaktadır.

Çalışmanın yöntemi kapsamında, bu çalışmada Suriyeli sığınmacıların Avrupa sınırlarına ulaşmasındaki süreçte krizin başlangıcı, ilerleyişi ve kriz yönetimiyle ilgili gelişmeler kronolojik bağlamda anlatılmıştır. Devamında, Avrupa'da gerek birliğin geliştirdiği göç politikaları gerekse ülkelerin tekil uygulamaları üzerinden bilgilendirmeler yapılsa da, ülke örneklerinde ortak göç politikaya ve daha yakın dönemde 2000'li yıllara geçiş itibarıyla ivme kazanan ve yasal altyapısı oluşturulan revize politikalar ve bu politikaların Suriyeli sığınmacılar üzerinden uygulanabilirliği temelinde bir okuma yapılmıştır. Daha dar anlamda, ilgili göç ve entegrasyon politikalarının krizin yaşandığı 2015 itibarıyla yakın dönem üzerindeki etkileri izlenmiştir. Özellikle 1999 Tampere Zirvesi'nde alınan kararlarla geliştirilen entegrasyon politikalarının 2000'li yıllarda Almanya başta olmak üzere İsveç'e ne ölçüde riayet ettiği meselesi üzerinden bu ülkelerin başta Suriyeliler olmak üzere gelen göçmenlerin sosyal hakları ile ilgili olarak yaptırımları değerlendirilmiştir.

Çalışmanın verileri toplanırken ve değerlendirme analizleri yapılırken, resmi makamların verileri göz önünde bulundurulmuş yine resmi makamların bildirimleri temel alınmıştır. Ayrıca birincil kaynaklar bağlamında, sığınmacılar,

akademisyenler, politikacılarla gerçekleştirilmiş gazete röportajlarına yer verilirken, özellikle söylem analizi bakımından devlet başkanları Almanya Şansölyesi Angela Merkel, Macar Başbakanı Viktor Orban ve İsveç Başbakanı Stefan Löfven'in basına yansıyan açıklamaları üzerinde durulmuştur. İlaveten, ikincil kaynaklar olan Avrupa düzeyinde sivil toplum kuruluşları, resmi istatistik ofisleri, araştırma şirketleri sonuçlarına yönelik nicel ve nitel veriler ile Avrupa'da sığınmacı krizi meselesine yönelik çalışılmış akademik düzeydeki yerli ve yabancı makaleler incelenmiştir. Ülke örneklemeleri, birer kıyaslama odağından ziyade izlenen politikaların alt motivasyonlarını belirlemeye yönelik vaka analizi yöntemiyle ele almıştır.

Bu tez çalışmasının, iki açıklama (1. ve 2. bölümler), bir araştırma-analiz bölümü bulunmaktadır. Birinci bölüm olan Arap Baharı ve Suriyelilerin Göçü bölümünde ilk olarak, Suriyelilerin bu zorlu yolculuğa çıkış nedenleri ve sonuçları süreç analizi çerçevesinde incelenmiştir. Başta Türkiye olmak üzere dünya üzerinde yayılma gösteren mültecilerin çoğunun anavatanlarına baktığımızda öncelikle ve özellikle Ortadoğu ve Afrika'daki çatışmaların neticesinde ülkelerinden ayrıldıkları görülmektedir. 2011'de Orta Doğu'da pek çok ülkede hükümet karşıtı gösteriler düzenlenmesine önyak olan Arap Baharı rüzgarı kısa süre sonra Suriye'yi etkisi altına almış, o dönem itibarıyla bölgede şiddetli çatışmalar başlamış, bir tür yönetim boşluğu doğmuştur. Suriye rejimi, muhalif gruplar ve DAESH (Irak Şam İslam Devleti) gibi aşırılık yanlısı örgütlerin çatışmaları arasında kalan milyonlarca Suriyeli ülkelerini terk etmek durumunda kalmıştır. Yerinden edilmiş Suriyelilerin çoğunluğu öncelikle Türkiye, Ürdün ve Lübnan gibi komşu ülkelere sığınmışlardır. Savaş kötüleştikçe, Suriyeliler ülkeyi terk etmeye devam etmiş, göç eden Suriyeliler çevre ülkelerdeki koşullarda dikkate alarak refah seviyesi daha yüksek olan Avrupa ülkelerini birer destinasyon noktası olarak görmüşlerdir. Bu gelişme ve beraberinde göçmenlerin Akdeniz'de ölüm kalım mücadelesi vererek binlerce insanın yaşamını yitirmesi, Avrupalıların 'mülteci krizi' olarak değerlendirdiği yeni bir olguyu doğurmuştur.

İkinci bölüm AB Göçmenlik Politikaları bölümünde, öncelikle, AB'nin göçmenlik politikalarının oluşum süreci ile beraber 1993 Maastricht Antlaşması ile birlikte ülkelerin ortak dış politikaya geçişi ele alınmıştır. İlave olarak, imzalanan ortak anlaşmalar, sözleşmeler ve bu sözleşmelerin etkinlikleri değerlendirilmiştir.

Sonrasında ise AB Ortak Dış Güvenlik Politikası (ODGB) ve ulus-devlet ilişkileri analiz edilerek günümüz mülteci sorununa yansıma oluşturan sorunların teorik alt yapısı irdelenmiştir.

Üçüncü bölüm, tezin ana araştırma bölümünü oluşturmaktadır: Panaroma bölümünde (3.1.), Avrupa'ya yönelen Suriyelilerin ulaşmak istedikleri ülkelere ulaşım güzergahında verdikleri mücadeleler ile bu dönemde yaşanan politik gelişmeler anlatılmaktadır. Sığınmacı akınına karşın, toplu bir Avrupa müdahalesine ihtiyaç duyulduğu bir dönemde, AB üye devletleri, çelişkili politik gerginliklerin ortaya çıkmasıyla mülteci krizinde farklı yaklaşımlar benimsemişlerdir. Avrupa'da 2015 yılında patlak veren krizde sığınmacıları kabul eden/etmeyen devletlerin göç konusunu farklı şekillerde ele aldığı görülmüştür. Bu bölümde, sığınmacıların Avrupa rotası üzerinde nasıl bir güzergah izledikleri ve bu rota üzerinde karşılaştıkları zorluklar incelenmiş, Avrupa devletlerinin tüm bu yaşanan gelişmeler karşısında, soruna yaklaşımları noktasında peş peşe zirveler düzenleyerek attıkları siyasi adımlar ele alınmıştır. Bu dönemde Avrupa'da mülteciler meselesi ağırlıklı olarak 'güvenlik sorunu' algıları çerçevesinde şekillenmiştir. Avrupa'da bu tartışmalar sürerken, sığınmacılar Ege ve Akdeniz'de ölüm riskiyle karşılaştıkları çetrefilli mücadelelerinde, Birlik sınırlarına ulaşmak üzere tehlikeli yolculuklarına devam etmişlerdir.

Üçüncü bölümün 2. 3. ve 4. alt başlığı olan ülkeler bölümünde, panoramik ölçekte izlenilen yerel ve birlik nezdinde uygulanan politikaların bir devamı olarak Suriyelilerin en çok tercih ettiği Almanya ve İsveç ile aslında, ikinci en yüksek başvuru oranına sahip olmasına rağmen ülkesinde göçmen kabul etmek istemeyen Macaristan, çalışma alanı belirlemede tercih konusu olmuştur. Yine bu bölümde AB içindeki farklı mülteci yaklaşımlarını ve politikalarını açıklamak için ilgili Avrupa ülkelerinin sosyal, politik, ekonomik, tarihi ve demografik koşulları incelenmiştir.

1. BÖLÜM

ARAP BAHARI VE SURİYELİ GÖÇÜ

Bu bölüm Arap Baharı sürecinde Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası cereyan eden Suriyelilerin göçüne yönelik narratif bilgiler aktarmaktadır.

1.1. Arap “Baharı”/”İsyanları”/”Devrimleri”

2010 Aralık ayında, Tunuslu seyyar satıcı Muhammed Buazizi’nin protestosuyla başlayan ve kısa sürede yayılan otokratik rejim karşıtı protestolar, coğrafyada adeta domino etkisi yaratarak başta Kuzey Afrika ve devamında Ortadoğu coğrafyasını etkilemiş, sonuç olarak 21.yy’ın en önemli toplumsal hareketlerinden biri olarak kabul edilen süreci ortaya çıkarmıştır. Arap Baharı olarak isimlendirilen bu süreç her ne kadar Arap coğrafyasında vuku bulsa da geniş çapta, küresel ölçekte yansımaları söz konusu olmuştur. İlk karşı çıkışlardan bugüne, gerek çatışmaların devam etmesi gerekse yakın bölge ve bölge etrafındaki coğrafyaları etkileyen sığınmacı göçleri itibariyle yansımaları devam eden süreçte, meydana gelen gelişmeleri bütünüyle okumak da bu bağlamda önem arz etmektedir. Yakından bakıldığında, arzu edilen reformist düzeye erişim noktasında yaşanan tüm bu

gelişmelere aynı zamanda amaç ve sonuç ilişkisi nezdinde değerlendirmek önemli bir husustur.¹⁰

Tüm bu coğrafyayı bahsettiğimiz ölçüde etkileyen Arap dünyasındaki söz konusu protestoların etkileşim boyutu, başlangıcı ve sonu itibarıyla aynı olmamış, gelişmeler ülkeler nezdinde farklılık göstermiş, bazı ülkelerde karşı çıkışlar, protesto safhasında kalırken, bazıları şiddet olaylarına dönüşmüş bazıları ise iç savaşa sürüklenmiştir. Bölgedeki Arap ülkelerinin farklı sosyo-ekonomik, siyasi ve askeri yapıda olması, meydana gelen olayların nedenlerini, gelişme süreci ve sonuçlarını da farklı hale getirmiştir.

Örneğin Fas, Cezayir, Suudi Arabistan, Umman, Ürdün, Lübnan ve Bahreyn gibi Arap ülkelerinde protestolar küçük çaplı da olsa reformların yapılması ile sonuç bulabilmiştir.¹¹ Tunus, Libya, Mısır ve Yemen’de ise seçimlere gidilmiş, hükümetlerin devrilmesiyle beraber Tunus haricinde geri kalan ülkelerde devam eden iç savaşların yaşanması safhasına evrilmiştir. Keza Tunus, Mısır, Libya, Yemen ve Suriye ile ilgili benzeşen nokta, yönetimdeki iktidarların bir askeri darbe sonucunda göreve gelmeleri ve rejimlerini baskıcı politikalar üzerine inşa etmeleri olmuştur.¹² Suriye’nin mülteci krizinin odağındaki ülke olmasının yanı sıra yine söz konusu ülkeler, çatışmalar nedeniyle göç veren ülkeler konumuna gelmiştir.¹³ Tüm bu gelişmeler Akdeniz’in, 21. yüzyılda sığınmacı denizi haline dönüşmesindeki etkenleri meydana getirmiştir

Arap Baharı sürecinde ilk protestolar Tunus’ta görülmüştür. Muhammed Buazizi adlı üniversite mezunu işsiz bir gencin seyyar satıcılık yaparken pazar tezgahına el konulmasını protesto amacıyla 2010 yılı Aralık ayında kendisini ateşe vermesi ve ardından başlayan protesto gösterileri Arap Baharı’nın başlangıç sembolü kabul edilmiştir. Protestolar sonrasında devlet başkanı Zeynel Abidin Bin Ali,

¹⁰Ahmet Hüsrev Çelik, “Buazizi’den Rabia’ya, Trablus’tan Şam’a Arap Baharının Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, Cilt: 6,Sayı:2,Kış 2015, s.36

¹¹ İsmet Göçer ve Sertan Çınar, “Arap Baharı’nın Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve Türkiye’nin Dış Ticaret ve Turizm Gelirlerine Etkileri”,*KAU İİBF dergisi*,C.6, S.10, 2015, s.51

¹² Tarık Oğuzlu, “Arap Baharı ve Yansımaları”, *Ortadoğu Analiz*, C.3,S.36, Aralık 2011, s.9

¹³ Libya, Mısır ve Tunus’tan mülteci akını, erişim: 10.01.18, <http://www.dw.com/tr/libya-m%C4%B1s%C4%B1r-ve-tunus-tan-m%C3%BClteci-ak%C4%B1n%C4%B1/a-14927531>

Tunus'dan ayrılmak durumunda kalmıştır ve ülkede ortaya çıkan karışıklıklar sonrası yapılan seçimlerle 5 yılda 7 kez hükümet değişikliği yaşanmıştır.¹⁴

Tunus'un ardından benzer protestolar, yaklaşık bir ay sonra Mısır'da tezahür etmiştir. Protestolar sonucu, Mısır'ı 40 yıldır yöneten Hüsnü Mübarek de görevinden istifa etmiştir ve arkasından yapılan seçimler sonucu Muhammed Mursi cumhurbaşkanı olmuş, ancak bir sene sonra Sisi darbesiyle görevinden alınmış ve Mısır, darbe hükümeti ile yönetilmeye başlamıştır.

Mısır'da Hüsnü Mübarek'in görevi bırakmasının ardından 'bahar' Libya'ya ulaşmıştır. Ülkeyi 42 yıldır yöneten Muammer Kaddafi'nin Bingazi'nin isyancıların kontrolüne geçmesi sonrası bölgeye operasyonda bulunacağı iddia edilmiş ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK), uluslararası müdahale kararına onay vermiştir. Ardından NATO uçakları, Kaddafi rejimi güçlerinin mevzilerini bombalamaya başlamış ve Sirte kenti düşmüştür. Sonrasında, Kaddafi muhalif isyancılar tarafından yakalanmış ve linç edilerek öldürülmüştür.¹⁵Kaddafi'nin ölümünden sonra ise Libya' da isyan ve çatışmalar halen devam etmektedir. Ülke bölünme safhasına gelmiş; iki ordulu, iki hükümetli, iki parlamentolu bir yapı ortaya çıkmıştır.¹⁶ Bu iki hükümet BM'nin arabuluculuğuyla birleşme kararı alsa da ülkede süregelen istikrarsızlık ortamı devam etmektedir. Bu istikrarsızlık ortamında, DAES de Libya'da etkisini arttırmıştır. DAES günümüzde otokratik boşluktan faydalanarak Libya'da olduğu üzere Irak ve Suriye gibi Ortadoğu ülkelerinde halen etkisini göstermekte olup bölgenin en büyük sorunları arasındadır. Bu anlamda, Arap Baharı beraberinde 42 yıllık Kaddafi yönetimine son veren Libya'nın geleceği adına zor bir sınav vereceği de açık gözükmemektedir.¹⁷

Öte yandan Kuzey Afrika Arap ülkelerindeki dinamikler Yemen içinde geçerli olmuş, ülkede 33 yıldır iktidar olan Ali Abdullah Salih hükümetten düşmüş ve çatışmalar mezhep eksenli bir iktidar mücadelesine dönüşmüştür. Seçimlerle elde

¹⁴ Arap Baharı'nın 'beşiğinde' 5 yılda 7 hükümet, erişim: 10.01.18, <http://www.yenisafak.com/dunya/arap-baharinin-besiginde-5-yilda-7-hukumet-2509513>

¹⁵NATO savaş uçakları Kaddafi'nin kalelerini bombalıyor, erişim: 10.01.18, <http://www.hurriyet.com.tr/nato-savas-ucaklari-kadffinin-kalelerini-bombaliyor-18722177>

¹⁶ Çelik, s.44

¹⁷ Gürkan Doğan ve Bülent Durgun, "Arap Baharı ve Libya: Tarihsel Süreç ve Demokratikleşme Kavramı Çerçevesinde Bir Değerlendirme", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, s.83

edilen demokrasi kazanımı muhafaza edilmezken on binlerce sivilin öldüğü çatışmalar halen devam etmektedir.

Arap Baharı'nı hazırlayan arka plana baktığımızda yaşanan olaylar, tarihi, siyasi, psikolojik, ekonomik, gerekçelerle ilişkilendirebilecek olup bir bütün içerisinde değerlendirildiği varsayımıyla siyasi protest bir hareket olarak görülebilir. Uzun yıllardır diktatörlükle yönetilen rejimlerde, yaşanan ekonomik sıkıntılar ve halkların demokrasi talepleri, istenilen refahi seviyeye ulaşmada, var olan sistemin miadını doldurduğunu ve sistem değişikliğine yönelik talebin zamanının geldiğini göstermiştir. Söz konusu ülkelerde gelir dağılımındaki dengesizlikler, yoksulluk, yolsuzluk, halkın ülke yönetiminde söz sahibi olamaması gibi problemlerle beraber genel olarak yönetim ve idari memnuniyetsizlikler sistemin yenilenmesini gerektirdiği hususunda kitleleri isyan etme noktasına taşımıştır.

Teorik olarak, her ne kadar Arap coğrafyasında dış dinamiklerin özne olduğu hegemonik bir proje ¹⁸ tezinden, daha lokal bağlamda zamanın ve mekanın koşullarına bağlı olarak neoliberalizmin yarattığı kapitalist dünya ekonomik sisteminin krizi veya ¹⁹ sömürge sonrası düzenin çöküşü²⁰ olarak ele alındığına yönelik tezler olsa da nihayetinde bir olgu olarak Arap Baharı'nın meydana geliş nedenini incelerken, coğrafyada, Arap Baharı öncesindeki siyasi atmosfere bakmak gerekmektedir. Bu noktada, Arap Baharı öncesinde bölge ülkeleri için geçerli en önemli özellik, etkilenen ülkelerdeki rejimlerin neredeyse tamamında demokrasinin sancılı olduğu hususudur.

Meşruiyet zayıflığı hissedilen ülkelerde diğer bir ortak özellik, bölgedeki ülkelerin çoğunun uluslararası siyaset bağlamında dış küresel aktörlerin bölgeye ilişkin çıkarları bağlamında güdümlendiği görüşüdür. Bu görüşe göre bölgesel dinamiklerin oluşumunda bölge yönetimleri çoğunlukla etkisiz ve pasif kalmışlar, bölge dışı aktörlerin bölgeye dair vizyonlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda

¹⁸ Osman Bahadır Dinçer ve Mustafa Kutlay, "Arap Baharı ve Suriye: Komplolar ve Propaganda Savaşları", *USAK Analiz*, No:18, Mart 2012, s.5

¹⁹ Zeynep Şahin Mencütek, Ferihan Polat, Ayşegül Durmuş, "Devrimsel Süreç Olarak Arap Baharı'nı Immanuel Wallerstein Üzerinden Anlamak", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 22, 2015, s.5

²⁰ Birol Akgün, "Yasemin Devrimi Sömürge Sonrası Düzenin Çöküşü mü?", *SDE*, <http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/719/yasemin-devrimi-somurge-sonrasi-duzenin-cokusu-mu.aspx>, Ocak 2011

işlevselleştirilmişlerdir.²¹ Bu da ülkelerin kaderini belirleme noktasından giderek uzaklaşmasını beraberinde getirerek, sosyal taban nezdinde bu atmosfere zemin hazırlayan etmenlerden görülmüştür. Bu bağlamdaki önemli diğer bir husus ABD'nin bölgeye ilişkin politikalarının, bölgenin genel dinamikleri üzerindeki yansımaları açısından önemli olduğudur. Arap Baharı'na kadar bölgedeki rejimlerin meşruiyetlerini, ABD ile kurdukları ilişkilere dayandırması, ABD'nin alacağı pozisyonu da gündemde tutmaktadır.²² Konuyu batı siyaseti nezdinde özellikle ABD merkezli ele aldığımızda, bu durum halihazırdaki ABD'nin Ortadoğu politikalarının dönüşümü noktasında²³ bir hamle olarak da algılanabilmektedir. Burada, ABD'nin, Arap Baharı'nın etkilendiği kimi ülkelerde, toplumsal taleplerin yanında gözükürken, aynı zamanda bölgedeki müttefiklerine yönelik korumacı politikalar izlediğini önemsemek gerekmektedir.²⁴

Yine meseleyi Avrupa açısından değerlendirecek olursak Avrupa'nın Arap Baharı sürecindeki tutumu, bölge halklarına destek verici okunmakla birlikte²⁵ Arap dünyasında 2010 yılının sonunda ortaya çıkan protest hareketler coğrafyada etkinlik gösteren tüm uluslararası aktörler gibi AB'nin dış politikasını da etkilemiştir.²⁶ Süregelen istikrarsızlıklar, başta Suriye olmak üzere, çatışma bölgelerindeki pek çok insanı Avrupa'ya yönlendirmiş ve meydana gelen bu kontrolsüz göç trendi, birlik ülkelerini, mülteci sorunuyla yüzleşme noktasına getirmiştir. AB siyasetçileri zamanla bu sorunu 'mülteci krizi' olarak nitelendirmeye başlamış, sığınmacılar AB için en önemli 'problem' öznesi haline gelmiştir.

²¹ Oğuzlu,s.10

²² A.g.e

²³ Fahri Çakı, "Arap Baharı: İslam Üzerine Söylemsel Dönüşümün Habercisi mi?", Cilt 6, Sayı 2 *Akademik İncelemeler Dergisi*,2011, s.131

²⁴ Bülent Aras, "Arap Baharı'nın Jeopolitiği", *Orsam*, Cilt: 6 Sayı: 64, Eylül-Ekim 2014, s.42

²⁵ AB'nin Arap Baharı'na yanıtı: İki Yıldan sonra Durum, AB Brüksel, 08 Şubat 2013, erişim: 08.01.18, <http://avrupa.info.tr/tr/bilgi-kaynaklari/eeas-haberleri/eeas-single-view/article/abnin-arap-baharina-yaniti-iki-yildan-sonra-durum.html>

²⁶ Müjge Küçükkeleş, "AB'nin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışı" , *SETA | Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı* | www.setav.org | Ocak 2013, sayı 63,s.9

1.2. Arap Baharı ve Suriye

Arap Baharı'nın Tunus'ta yarattığı deprem, dalga dalga yayılarak Suriye'ye ulaştığında en yıkıcı sonuçları elde etmiş, adeta bir tsunami etkisi yaratmıştır. Suriye'deki olaylar ilk defa 2011 yılının ilk aylarında küçük protestolar olarak kendini göstermeye başlamıştır ancak bu zamanla sivil bir ayaklanmaya dönüşmüştür. Başlangıç döneminde devlet başkanı Beşşar Esad, olayları komplo olarak değerlendirmiş, iktidardan ayrılmak istememiş ve halkının kendisine karşı ayaklanacağı düşüncesini kabul etmemiştir.²⁷ Rejim karşıtı olayları durdurmak isteyen Esad, bir takım yeni düzenlemelere gitmiş, fakat bu durum çatışmaların durmasını engellememiştir. Böylece Suriye'deki iktidar Mısır, Tunus, Libya ve Yemen örneklerindeki gibi değişmemiş, bu direnç 6 yıldır süregelen çatışmaları beraberinde getirmiştir ve terör gruplarının da müdahiliyle kaos ortamı büyümüştür.

Suriye'deki yaşanan gelişmelerin arka planına baktığımızda, Suriye halkını söz konusu iç savaş eşiğine getiren iç faktörler ölçeğinde sosyo-ekonomik pek çok neden temellendirilebileceği gibi özellikle dış faktörlerin savaşın kaderini belirlemede daha etkin rol oynadığı görülmektedir. Söz konusu iç ve dış faktörlerin bütünleşmesiyle meydana gelen yoğunluk, akademik çevrelerce de iç savaşın kritik noktası olarak değerlendirilmiştir. Akademisyen yazar Richard Falk'ın deyimiyle "Suriye çok katmanlı bir realite barındırmaktadır. Birbiriyle çelişkili pek çok etkenin bir arada olduğu, karmaşık bir çatışma söz konusudur ve bu durum belki de 21.yüzyılın yeni gerçeği olarak tanımlanmaktadır."²⁸

Suriye'nin Dara kentinde ayaklanmalar ilk başladığında, devlet başkanı Esad iktidarı bırakmak istememiş ve aslında ilk etapta halkının kendisine karşı ayaklanacağı düşüncesini taşımamıştır.²⁹ Suriye'nin yakın siyasi tarihine baktığımızda, Esad'ın bu düşüncesini destekleyen bir takım altyapıların mevcut olduğu belirmektedir. Suriye'nin iç dinamiklerini baz aldığımızda sosyolojik ve askeri faktörlerin Suriye'de rejimin ağırlığının ölçülebileceği alanlar olduğu

²⁷ Osman Bahadır Dinçer, Gamze Coşkun, "Mayınlı Arazide Yürümenin Adı: Suriye'de Değişimi Zorlamak" *USAK Ortadoğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi*, Mayıs 2011, s.20

²⁸"Richard Falk: Suriye'deki çatışma, 21. yüzyılın yeni gerçeği" erişim: 10.01.18 <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/richard-falk-suriyedeki-catisma-21-yuzyilin-yeni-gercegi>

²⁹ Dinçer,s.20

görülebilmektedir. Suriye’de rejim destekleyen Sunni burjuvazi, başta olmak üzere rejimin destek tabanını oluşturan farklı azınlık grupları mevcuttur.³⁰ Beşar Esad iktidarı babasından devraldığı sıradaki söz konusu devlet-burjuva ilişkisi yoğunlaşarak yürütülmeye devam edilmiştir.³¹ 2000’li yıllara gelindiğinde ise özellikle Irak Savaşının da etkisiyle zayıflayan ekonomiye rağmen ³² Beşar Esad mevcut otoriter sistemde sınırlı liberal değişikliklere giderken, halk nezdinde bu reformlar yeterli gelmemiştir. Yine değinildiği gibi iktidarların değiştiği diğer Arap ülkelerinde askerlerin halkın yanında, yönetime karşı yer alması olayların seyrini etkilemişken, Suriye’de askerlerin rejimi karşısına almadığını bu noktada ifade etmek gerekmektedir.

Suriye’de iç ve dış faktörlerin karmaşıklığından söz ettiğimiz üzere, Esad’ın kendi siyasi bekasını korumaya yönelik hamlelerine rağmen bu hamleler, sosyal tabanda kırılğan ayrışma noktalarının önüne geçememiştir. Suriye’nin etnik ve dini açıdan heterojen bir toplum yapısına sahip olması bu bağlamda kimi çevrelerce çatışma riski taşıyan fay hatları olarak değerlendirilmiştir.³³ 22 milyon civarında olan Suriye nüfusunun yaklaşık %90’ı Arap etnisitesine mensupken, geri kalanı Kürt, Türkmen, Ermeni, Çerkez gibi diğer etnik gruplardan oluşmaktadır. Nüfusun yaklaşık %74’ü Sunni Müslümanlık, %13’ü Nusayrilik, %10’u Hristiyanlık ve %3’ü Dürzilik inancını benimsemiş bulunmaktadır. ³⁴ Her ne kadar etnik grupların hepsi bir siyasi oluşum altında yapılanmasa da din ve etnisite bakımından heterojen yapıya sahip olan Suriye’de, Baas döneminde Müslüman Arap temelindeki Suriye ulusal kimliği, 2011 yılında başlayan protestolar nedeniyle önemli bir sınavdan geçmiştir.³⁵ Arap Baharı adı verilen halk ayaklanmaları Suriye’ye ulaştığında, Suriye’deki muhalif unsurların önceki mücadeleleri yeni bir boyut kazanmıştır ve bazı muhalif kesimler silahlanmışlardır. Bunun sonucunda, Suriye’de 2013 itibariyle 1000 kadar

³⁰ Yağmur Şen, “Suriye’de Arap Baharı” *Yasama Dergisi*, sayı:23, 2013 s.60

³¹ Yusuf Selman İnanç , “Suriye İç Savaşı: Bir Mezhep Savaşından Ötesi”, FMV Işık Üniversitesi Yayınları, s.79

³² A.g.e, s.86

³³ Muzaffer Ercan Yılmaz, “Suriye: Süreklilik ve Değişimin Çatışması”, *Ortadoğu Analiz*, Haziran 2011,Cilt: 3 Sayı: 30 , s.18

³⁴Central Intelligence Agency 2013, erişim: 10.01.18, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

³⁵ Muhittin Ataman, “Suriye’de İktidar Mücadelesi: Baas Rejimi, Toplumsal Talepler ve Uluslararası Toplum”, SETA, Nisan 2012,s.11

silahlı muhalif grubun mevcudiyeti ve bunlarla ilişkili 100.000 savaşçının var olduğu tahmin edilmektedir.³⁶ Öte yandan, 2011 yılından itibaren Suriye Ulusal Konseyi çatısı altında toplanan muhalifler yanında Kürt birlikleri ayrı bir muhalif yapı oluşturmuş, Irak'ta varlık gösteren DAESH (Irak-Şam İslam Devleti), Suriye'de de mevzilenmeye başlamıştır. Tüm bu parçalı muhalif yapıdaki görüntüsüyle coğrafyada şiddet artmış, Suriye rejiminin elinde kimyasal silah maddesi bulunması savaşın yıkımını etkilemiştir.³⁷

Böylece, dikkat edileceği üzere, Suriye'de farklı kesimlerin oluşturduğu parçalı muhalif yapı görünümü neticesinde, rejime karşı 'düşük yoğunluklu bir mücadele' söz konusu olmuştur. Bu anlamda Suriyeli muhaliflerin koordineli biçimde hareket etmemesi,³⁸ bazı çevrelerce Esad'ın ayakta kalmasının en büyük içsel nedeni görülmüştür.³⁹

Uluslararası toplum açısından değerlendirilme yapıldığında, Suriye'deki ayaklanmalar ve iç savaş ile ilgili çeşitli yaklaşımların olduğu belirmektedir. Bu bağlamda, Suriye krizine müdahil olan ABD ve Rusya'nın, mevcut krizin, küresel bir meseleye dönüşmesindeki rollerini kabul etmek gerekmektedir.⁴⁰ Bu dönemde, Türkiye-Suudi Arabistan ve Katar'ın Suriye hususunda koordinasyonlu oldukları görülürken, ABD'nin izlediği politikalarda öncesinde, 'Esad'sız Suriye'den yana bir tutum sergilendiği, son dönemde ise PYD(Demokratik Birlik Partisi)'nin bölgede aktif aktör olmasının merkeze alındığı anlaşılmaktadır.⁴¹ Suriye'de Esad rejimini 'tecrit' etmeyi amaçlayan bu ittifak oluşumuna karşı Esad yalnız kalmamış; İran ve Rusya, Esad ile sıkı bir ittifak halinde olmuştur.⁴² Bununun sonucunda yaşanan gelişmelerde 2011'de Rusya ile beraber Çin, Birleşmiş Milletler Güvenlik

³⁶Suriye krizi: Silahların ardında kimler var? erişim: 10.01.18, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/10/131028_suriye_isyanci_gruplar

³⁷" BM: Suriye'de Esad rejimi ve IŞİD kimyasal silah kullandı", erişim: 08.01.18, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37190273>

³⁸ Osman Bahadır Dinçer, "Kapıdaki Kriz Suriye: Uluslararası Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Öneriler" *USAK Raporları*, No:12-02,Mart 2012,s.9

³⁹Suriye'de Beşar Esad'ın Ayakta Kalmasının Nedenleri erişim: 10.01.18, <http://politikakademi.org/2012/04/suriyede-besar-esadin-ayakta-kalmasinin-nedenleri/>

⁴⁰ Ufuk Ulutaş, Kılıç Buğra Kanat ,Can Acun, " Sınırları Aşan Kriz Suriye" SETA, Sayı:120, Mart 2015,s.17

⁴¹ Selen Temizer, "Suriye müzakerelerinde tarafların pozisyonu" erişim: 10.01.18, <http://aa.com.tr/tr/dunya/suriye-muzakerelerinde-taraflarin-pozisyonu/511404?amp=1>

⁴² A.g.e

Konseyi'nin daimi üyeleri olarak Konsey'de Suriye'ye uluslararası yaptırımlar uygulanmasını öngören karar tasarısını reddetmişlerdir. Söz konusu veto Esad yönetimini bir nebze rahatlatmışken, bu kararlar birlikte çatışmalar şiddetlenmiştir. Mart 2012'de ise BM ve Arap Birliği'nin temsilci olarak atadığı Kofi Annan tarafından yeni bir plan ortaya konulmuştur.

Fakat sonrasında, Annan Planı, tam manasıyla hayata geçirilememiş ve çatışma ortamı devam etmiştir.⁴³ Tüm bu gelişmeler çerçevesinde Suriye'de 400.000'den fazla insan ölmüş, 6 milyon insan ülke içerisinde yerinden olmuş, 6 milyonu sığınmacı olarak ülkelerini terk etmişlerdir.⁴⁴ Bugün gelinen noktada 2016 başından itibaren yapılan üçüncü ateşkes anlaşmasıyla barış görüşmeleri devam etmekte, Suriye'nin istikrarı ve kalıcı barışı adına umutlar sürmektedir.

1.3. Suriye'de İç Savaş Sonrası Göç Hareketliliği

Suriye'deki iç savaş sebebiyle ortaya çıkan insanlık dramı bugün, yüz binlerce insanın hayatını yitirmesi ve milyonlarcasının yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmasıyla 21.yy'ın en büyük insani felaketi olarak nitelendirilmektedir.⁴⁵ Suriye halkı için, göç adeta ölüme alternatif görülürken, ülkede istikrarsızlığın devam etmesi insanların ülkelerini terk etmesinin önündeki en büyük nedeni teşkil etmektedir.

BM'ye göre Suriye'deki iç savaş dünyanın son yirmi yılda yaşadığı en kötü mülteci krizidir⁴⁶. 2011 yılının ilk aylarından itibaren çatışmaların şiddetinden kaçan Suriyeliler öncelikle Türkiye, Lübnan, Ürdün ve Irak gibi komşu ülkelere sığınmışlardır. Ekim 2017 itibarıyla Türkiye'de 3 milyon 251 bin Suriyeli mültecinin yaşadığı tespit edilmiştir.⁴⁷ Yine komşu ülkelerden Lübnan'da 1 milyon, Ürdün'de 654 bin Mısır'da 124 bin, Irak'da 244 bin olmak üzere, Kuzey Afrika'daki kayıtlı

⁴³BM: Esad meşruiyetini kaybetti, erişim: 10.01.18, <http://www.ntv.com.tr/dunya/bm-esad-mesruiyetini-kaybetti,oltAo5xpKUGq3lilzVdzTA>

⁴⁴Syria refugee crisis faq war affecting children, erişim: 05.12.18, <https://www.worldvision.org/refugees-news-stories/syria-refugee-crisis-faq-war-affecting-children>

⁴⁵Cristopher Philipps, *The Battle for Syria: International Rivalry in The New Middle East*, Yale University Press, 2016, s.1

⁴⁶ Yavuz Güçtürk, "İnsanlığın Kaybı Suriye'deki İç Savaşın İnsan Hakları Boyutu" *SETA Yayınları* 31, 2014, s.78

⁴⁷Syria Regional Refugee Response, erişim: 10.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

30 bin Suriyeliyle birlikte komşu coğrafya bölgelerinde 5 milyon 306 bin kayıtlı Suriyeli mülteci barınmaktadır.⁴⁸

Bu duruma nispeten, Suriye'ye uzak bir konumdaki coğrafya olan Avrupa'ya ise, 2011 ile 2017 arasında 970 bin 316 Suriyeli mülteci sığınma başvurusunda bulunmuştur.⁴⁹ Suriyeli sığınmacıların en fazla bulunduğu ülke Türkiye, Suriye'ye ve Avrupa Birliği'ne komşu olarak, Suriyelilere karşı önemli bir sorumluluk üstlenmiş ve moralpolitik⁵⁰ bir tutumla açık kapı politikası uygulamıştır. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin problemleri ve ihtiyaçlarına ilişki kapsamlı çalışmalar düzenlenmiş, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) ve İl Özel İdareleri bu çalışmalara öncülük etmiştir. Bunun yanı sıra, Türkiye'deki kamplarda bulunan Suriyelilerin durumu diğer ülkelerdeki örneklere kıyasla daha iyi olmasına rağmen, kampların dışındaki yaşamın diğer ülkelerde olduğu gibi sıkıntıları ve zorlukları beraberinde getirdiğini ifade etmek gerekir.⁵¹ Yine Suriyeli göç dalgasından en fazla etkilenen ülkelere bir diğeri Lübnan'da mülteciler, çeşitli barınma sıkıntıları yaşarken, Ürdün'de de kayıt altına alınmamış çok sayıda Suriyelinin yaşadığı tahmin edilmektedir.⁵²

Sığınmacılar halihazırda söz konusu sıkıntılarla yüzleşirken, zaman içerisinde sığınmacıların sayısının hızla artması karşısında kamplar yetersiz kalmış, komşu ülkelerde mülteci olarak yaşamak, çalışmasına izin verilmeyen, aynı zamanda eğitim, sağlık gibi hizmetlerden yeterince faydalanamayan ve yoksullukla mücadele eden birçok mülteci için zorlayıcı hale gelmiştir.⁵³ Bölge ülkelerine yönelik uluslararası yardımlar da yeterli ve sürdürülebilir bir çözüm getirmemektedir.⁵⁴ Bu nedenle de, süregelen savaş ve komşu ülkelerdeki söz konusu sıkıntılar sığınmacıları

⁴⁸Syria Regional Refugee Response, erişim: 10.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

⁴⁹Europe: Syrian Asylum Applications, erişim: 10.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>

⁵⁰ Selim Vatandaş, "Avrupa'ya Göçmen Akışı ve Türkiye'de Göç Politikaları", İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği, Sayı:3, Mart 2016, s.10

⁵¹ Oytun Orhan, "Suriye İç Savaşının İnsani Maliyeti: Mülteci Krizi", *ORSAM*, Mart-Nisan 2014, Cilt: 6, Sayı: 61, s.37

⁵² A.g.e, s.39

⁵³Six reasons why Syrians are fleeing to Europe in increasing numbers, erişim: 10.01.18, <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/oct/25/six-reasons-why-syrians-are-fleeing-to-europe-in-increasing-numbers>

⁵⁴ Satchit Balsari, Josyann Abisaab, Kathleen Hamill, Jennifer Leaning, "Syrian Refugee Crisis: When Aid Is Not Enough" Vol 385 March 14, 2015, s.942, www.thelancet.com

Avrupa gibi çalışma, eğitim, sağlık ve barınma anlamında daha iyi yaşam koşulları sunan rotalara yönlendiren motivasyonu oluşturmuştur.

Göç eden sığınmacılarla ilgili bir başka ilginç detay ise sığınmacıların bir kesiminin savaş koşulları sona erdiğinde ana vatanlarına dönme arzusunda olmalarıdır. Araştırmalara bakıldığında Türkiye'deki mültecilerin önemli kısmı geleceklerini Suriye'de görürken,⁵⁵ mültecilerin alternatif rota olarak yöneldiği Avrupa ülkelerinin başında gelen Almanya'da yapılan araştırmalarda da durum farklı gözükmemektedir.⁵⁶ Suriye'deki savaşın sona erdiğine dair henüz bir işaret olmadığından mültecilerin, gerek ülkelere dönüş umudu konusunda gerekse sığındıkları ülkelere çalışma, barınma sıkıntıları yaşamaları hususunda, hayatlarına yönelik endişeleri devam etmektedir.⁵⁷

1.4. Suriyeli Sığınmacılar Tarafından Sık Kullanılan Rotalar

Suriye'de yaşanan iç savaş sonucunda, çok sayıda insanın ülkeyi terk etmesi ve daha güvenli yerler aramaya devam etmesi sonucu göç hareketliliği bugün halen sürmektedir. Savaşın ortaya çıktığı dönemden itibaren yoğun olarak çevre ülkelere sığınan Suriye halkı süregelen dönemde daha iyi bir yaşam sürebilmek için alternatif bir rota olarak Avrupa ülkelerine sığınmayı denemiştir. 'Refahı yüksek' Avrupa'da daha iyi eğitim, barınma ve iş olanaklarına sahip olacaklarına ilişkin düşünceleri, Türkiye'de geçici koruma statüsünde olan Suriyelilerin, bu yöneliminde etkin faktörler olmaktadır. Nitekim bu yönelim sancılı bir süreci de beraberinde getirmiştir. Binlercesinin hayatlarını kaybettiği zorlu göç yolculuğu esnasında ve sonrasında, Suriyeli sığınmacılar Avrupa'da pek çok problemle karşı karşıya kalmışlardır. Suriyelilerin her türlü tehlikeye göze alarak Avrupa'ya ulaşma istekleri, AB'yi Ortak Dış Güvenlik Politikası (ODGP) bağlamında sıkıntıya düşürmüş, AB üyesi ülkelere, Dublin Sözleşmesi'nin uygulanabilirliğini sorgulama

⁵⁵Mehmet Güçer, Sema Karaca, O.Bahadır Dinçer, "Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Çalışması", *USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi*, Rapor No.13-04, Mayıs 2013, s.64

⁵⁶Care about refugees? Listen to them, erişim: 10.01.18, <https://diary.thesyriacampaign.org/what-refugees-think/>

⁵⁷Six reasons why Syrians are fleeing to Europe in increasing numbers, erişim: 10.01.18, <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/oct/25/six-reasons-why-syrians-are-fleeing-to-europe-in-increasing-numbers>

noktasına taşımıştır. Bilindiği üzere, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası, AB'nin entegrasyon süreci açısından önem teşkil eden konulardan biri olup tezin devam eden başlıkları altında ele alınacaktır. AB söz konusu ODGP bağlamında yıllar içerisinde illegal sığınmayı önlemek adına sığınmacıları bu rotadan uzakta tutmak için çeşitli politikalar üretmiştir. Örneğin AB 2000 yılından sonra, Fas, Cezayir, Tunus, Libya gibi Kuzey Afrika ülkeleriyle geri kabul anlaşmaları imzalamayı denemiş, ayrıca sığınmacıların kendi topraklarına girmesini engelleyebilmek için FRONTEX başta olmak üzere çok sayıda göç önleme mekanizması geliştirmiştir.⁵⁸

Burada, Avrupa Birliği'nin sığınmacılar konusunda izlediği güvenlikçi politikalarla ilgili olarak 2015 yılının önemine değinmek gerekmektedir; bu dönemde göç trafiğinin artışı ve beraberinde denizde boğulan insan sayısında yükselişin yaşanması, mevcut sığınmacı politikalarını nispeten gözden geçirilme ihtiyacı doğurmuştur.⁵⁹ Yine bu dönemde, insan kaçakçıları önderliğinde tehlikeli yolculuklara çıkan sığınmacılar, ağırlıklı olarak Ege ve Akdeniz üzerinden deniz yolu ya da Güneydoğu Avrupa karayolu rotalarını tercih ederken, Akdeniz rotasında Libya ve Ege rotasında Türkiye transit ülkeler konumunda iki ayrı önemli merkez olmuştur. Suriye'de çatışmalar devam ettiği sürece, göç trafiği de hız kesmemiş, öyle ki zaman zaman Suriyelilerden bazılarının Kuzey Kutup Dairesi'nden Avrupa Birliği'ne ulaşmaya çalıştığı bile haberlere konu olmuştur.⁶⁰ Suriyeliler bu yolda hayatları pahasına mücadele vermişler ve pek çok insani drama maruz kalmışlardır. Savaşın tırmandığı 2015'de, 856 bin kişi Türkiye'den Yunanistan'a deniz yoluyla ulaşırken,⁶¹ bu yolculuk sırasında 799 can kaybı yaşanmıştır. Aynı sene içerisinde, Akdeniz'i geçen her iki kişiden birinin Suriyeli olduğu kayda geçmiştir.⁶² Yine 2016'da ise Kasım itibarıyla 171 bin kişi Ege üzerinden Yunanistan'a ulaşmış, 422

⁵⁸ İsmail Köse, "Avrupa Birliği'nin Mülteci Açmazı ve Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması", *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 7 Sayı:1, Ocak 2016, s.10

⁵⁹ Selim Vatandaş, "Avrupa'ya Göçmen Akışı ve Türkiye'de Göç Politikaları", *İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği*, Sayı:3, Mart 2016, s.12

⁶⁰ Mültecilerin Avrupa yolunda alternatif güzergahı: Kuzey Kutup Dairesi, erişim: 10.01.18, <http://tr.euronews.com/2015/09/04/multecilerin-avrupa-yolunda-alternatif-guzergahi-kuzey-kutup-dairesi>

⁶¹ Over one million sea arrivals reach Europe in 2015, erişim: 10.01.18, <http://www.unhcr.org/news/latest/2015/12/5683d0b56/million-sea-arrivals-reach-europe-2015.html>

⁶² A.g.e

can kaybı yaşanmıştır. Akdeniz genelinde ise aynı yıl toplamda 4699 can kaybı kayıtlara geçmiştir.⁶³

Fark edileceği üzere, can kayıplarındaki yükseliş insanların Avrupa'ya ulaşma umudunun önüne geçmemekte, göç eğilimi devam etmektedir. Bununla ilişkili olarak Avrupa Birliği'nin attığı adımların odağında güvenlik endişesi yattığını anlamak gerekmektedir.⁶⁴ Her ne kadar bu konu Avrupa Komisyonu'nda dile getirilse de birlikte politika geliştirilmesi hususunda sancılar yaşanmış, Avrupa Birliği 2000'li yıllarda geliştirdiği sınır güvenliği politikalarını Suriye İç Savaşı süreci dahilinde sağlıklı olarak ele alamamış, nitekim Avrupa'daki kontrolsüz girişlerin kontrol edilebilmesi adına 2015 'de uygulama kararı aldığı Ortak Eylem Planı çerçevesinde, Türkiye ile 2013'te imzalanan Geri Kabul Anlaşması'nı yürürlüğe koyması talebinde bulunmuştur. AB bu anlaşma kapsamında Türkiye'ye 3 milyar Euro yardımda bulunmayı önererek Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalmasını istemiştir. Anlaşılmalıdır ki AB, Geri Kabul antlaşmalarıyla, mülteci krizini mümkün mertebe en az maliyetle Türkiye'ye yüklemeye çalışarak AB nezdinde, mülteciliğin; siyasi, ekonomik, toplumsal, kültürel etkilerinden 'sakınmayı' hedeflemiştir.⁶⁵

AB göç konusunda önlem alabilmek maksadıyla güvenlik önlemleri gereği, FRONTEX in yanı sıra, 2013 yılında dış sınırların daha etkin kontrolüne yönelik EUROSUR adlı yeni bir uydu destekli sistemi kullanmaya başlamıştır. Yasa dışı göçü önlemeye katkıda bulunması beklenen EUROSUR ile mülteci botlarının tespit edilmesi ve yardım edilmesi amaçlanmıştır. Bugün ise tüm dünya kamuoyunun vicdanını sızlatan göçmen ölümleri, başta FRONTEX ve EUROSUR uygulamaları olmak üzere AB politikalarına yönelik eleştirileri beraberinde taşımaktadır.⁶⁶ İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün 2016 raporunda da belirtildiği üzere, salt insan kaçakçılarıyla mücadelenin yeterli olmayacağı anlaşılmalı, ana problemin insan

⁶³Operational portal refugee situations, erişim: 10.01.18, <http://data.unhcr.org/mediterranean/documents.php?page=2&view=grid>

⁶⁴ Sergio Carrera, Steven Blockmans, Daniel Gros, Elspeth Guild, "The EU Response to the Refugee Crisis Taking Stock and Setting Policy Priorities" *CEPS Essay*, No.20/16 December 2015,s.4

⁶⁵ Köse, s.14

⁶⁶N.Ela Gökarp Aras, "Biyopolitik Bir Nüfus Politikası Olarak Avrupa Birliği'nin Düzensiz Göç Rejimi ve Sınırlarda Ölüm Siyaseti", *Nüfusbilim dergisi / Turkish journal of population studies* 2014, 36: 67–102,s.92

kaçakçıları değil insanlara yardım etmek hususu olduğu fark edilmelidir.⁶⁷ Salt sınır güvenliğine yönelik tedbirler AB'ye yönelik mülteci akımlarını önlememektedir. Nitekim, yapılan araştırmalar bunu destekler nitelikte olup, salt sınır güvenliği vb. güvenlik merkezli yatırımların, ülkedeki yasadışı göçmen sayısını engellemediğini aksine artış yaşandığını göstermektedir. Her yeni gün yüzlerce mülteci insan kaçakçılarının pençesine düşmeye devam etmekte ve ölümlerin önüne geçilememektedir. Bu bağlamda, göç meselesi, sınır güvenliğinin ötesinde ulus-üstü bir dayanışma meselesi olarak bu tezde ilerleyen bölümlerde ele alınmaktadır.

⁶⁷ Sarah Hansson, “EU Leaving The Refugees At The Doorstep”, Universit of Gothenburg, Bachelor Thesis in Global Studies, Spring term 2016, s.30

2. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE GÖÇ POLİTİKALARI

Avrupa bugün, sahip olduğu demokrasi, ekonomik refah düzeyi, hukuk ve insan hakları gibi değerler itibariyle, başta Asya ve Afrika ülkeleri olmak üzere, dünyanın pek çok ülkesinden insanların göç etmek istediği bir destinasyondur. Avrupa genelinde erken modern tabir edilen dönemde, çoğunlukla reformasyon ve Avrupa din savaşları bağlamında ve yine II. Dünya Savaşı'nın bir sonucu olarak önemli nüfus hareketleri görülmüştür.⁶⁸ II. Dünya Savaşı sürecine kadarki dönem 'göç gönderen' kıta olan Avrupa, savaş sonrası dönemden itibaren 'göç alan' bir merkez haline gelmiştir.⁶⁹ Keşif çağı ile birlikte Avrupa sömürgeciliği ilerlemiş, keşfedilen bölgelerdeki ticari faaliyetler nedeniyle erken modern dönem süresince göç hareketleri hızlanmıştır. Endüstri çağı ile birlikte yaklaşık 50 milyon Avrupalı, bu dönemde yeni ufuklar aramak için kıtalarından göç ederek, Amerika, Afrika, Asya ve Avustralya kıtalarına yerleşmiştir.⁷⁰ I. Dünya Savaşı ile Avrupa dışına gerçekleşen göç akımları duraklama göstermiştir. Savaş yüzünden insanların Avrupa'nın dışına seyahat etmelerine kısıtlama getirilmiş ve ülkelerinden ayrılan pek çok göçmen ise geri dönmüştür. I. Dünya Savaşı ve takibinde yaşanan uluslararası göçteki düşüş eğilimi, 1929'da yaşanan Büyük Buhran'ın da etkisiyle, 1950'lere kadar durgun bir seyir izlemiştir.⁷¹ 1925 yılına kadar tüm uluslararası göçmenlerin

⁶⁸ Riley M. Townsend, *The European Migrant Crisis* , 2015 s.105

⁶⁹ Cansu Güleç, "Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları", *Tesam Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy* Temmuz - July 2015. 2 (2). 81 -,s.83

⁷⁰ Imre Ferenczi and Walter F. Wilcox , "International Migrations" Vol. 1, New York: National Bureau of Economic Research,1929

⁷¹ Ogün Özgür, "Avrupa Birliği ve Yasadışı Göçmen/Mülteci Sorunu: Sınır Güvenliği ve Türkiye'ye Etkileri", (Yüksek Lisans Tezi , Harp Akademileri Stratejik Araştırma Enstitüsü, 2013),s.66

yüzde 85'i Avrupalı iken, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra durum tam tersine dönmeye başlamıştır. Bu dönemde uluslararası göç hareketliliği yeniden hız kazanmış, aynı zamanda karakteristik değişikliğe uğramıştır.⁷²

Göçmenlik kavramı, tanımlarda belirtildiği üzere çoğunlukla ekonomik kaygılardan ötürü ülkelerinden ayrılan ve bu yolculuğa kendi arzu ve istekleriyle çıkan kişiler olarak nitelendirilmektedir. Fakat mülteciler ve sığınmacılar için bu durum söz konusu değildir. Mülteci kavramının hukuki olarak literatürde yer alması, yine II. Dünya Savaşı sonrasına tekabül etmektedir. II. Dünya Savaşı esnasında Avrupa sınırları içerisinde, başta Almanya, Sovyetler Birliği ve İtalya olmak üzere pek çok insan yaşanan çatışmalar sonrası yurtlarından ayrılmak zorunda kalmıştır.⁷³ Savaşın sona ermesi ve BM'nin kurulması sonrası 1950 yılında Genel Kurul kararıyla, çatışmadan kaçan bu insanlara yardım etmeye amacıyla Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu oluşturulmuştur. 1970'li ve 80'li yıllara gelindiğinde, Avrupa'daki mülteci dalgası; Soğuk Savaş döneminde yeni bir boyut kazanmıştır. Sovyet Bloğundan ayrılan mülteciler, Batı Avrupa ülkelerine sığınmak istemişlerdir.⁷⁴ Yine bu dönemde Afganistan, Afrika, Endonezya, Güney Asya ve Orta Amerika ülkelerindeki milyonlarca insan yer değiştirmiş ve Avrupa da bu dalgadan etkilenmiştir.⁷⁵

1990'lı yıllarda bu sefer Sovyet Bloğunun çökmesi ve Berlin duvarının yıkılıp Almanya'nın yeniden birleşmesi ile birlikte diğer bir nüfus hareketliliği dalgası yaşanmıştır. Ardından Yugoslavya'nın dağılması ile beraber Bosna ve Kosova savaşları sırasında 400.000'den fazla insan Avrupa'nın diğer ülkelerine sığınmıştır.⁷⁶ Avrupa'ya yönelik küresel göç hareketliliği, 2005 yılında gerilemiştir ve dünya genelinde 8.4 milyon kişiyle 1980 sonrası en düşük rakama ulaşmıştır.⁷⁷

⁷² A.g.e

⁷³“A visual guide to 75 years of major refugee crises around the worldhttps”, erişim: 10.01.18, [://www.washingtonpost.com/graphics/world/historical-migrant-crisis/](https://www.washingtonpost.com/graphics/world/historical-migrant-crisis/)

⁷⁴ A.g.e

⁷⁵ Alexander Betts ve Gil Loescher , *Refugees in International Relations*,s.14

⁷⁶ Europe's Refugees”,erişim:10.01.18, “<https://www.bloomberg.com/quicktake/europe-refugees>

⁷⁷2005 global refugee trends, erişim: 10.01.18, <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/4486ceb12/2005-global-refugee-trends-statistical-overview-populations-refugees-asylum.html>

Ancak kısa bir süre sonra ABD'nin Irak'ı işgal etmesinin etkisiyle tekrar yükselişe geçmiştir.⁷⁸

Birleşmiş Millet Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), 2016 yılı itibariyle 65,6 milyon ‘mülteci ve ülke içinde yerinden olmuş kişi’ olduğunu açıklamıştır.⁷⁹ Bugün Avrupa, başta Suriye olmak üzere Pakistan, Afganistan, Irak, Somali, Sudan gibi bölgelerde iç çatışmalardan kaçan halkların yönelmek istediği öncelikli hedef konumuna gelmiştir. Öyle ki, 2015 yılında Avrupa ülkelerine sığınmak isteyen kişi sayısı 1 milyon kişiye ulaşmıştır.⁸⁰

2.1. İlgili Teorik Tanımlar: Mülteci, Açık Kapı ve Kapalı Kapı Diplomasisi

Mülteci tanımının içeriğine bakmak gerekirse, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair BM Sözleşmesi’nin 1. Maddesinde mülteci tanımı şu şekilde yapılmıştır:

1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs.⁸¹

Sözleşmenin ilk şeklindeki mülteci tanımında ‘1951’den önce meydana gelen olaylar’ şeklinde bir zaman sınırlaması mevcuttur. Bu kavram, söz konusu sözleşmenin ardından 1967 tarihli Ek Protokol ile değiştirilmiştir⁸² ve sözleşmedeki tanımın kapsamına giren bütün mülteciler, herhangi bir tarih sınırlaması söz konusu olmadan, eşit hukuki statüden yararlanmışlardır.

⁷⁸ A visual guide to 75 years of major refugee crises around the World, erişim: 10.01.18, <https://www.washingtonpost.com/graphics/world/historical-migrant-crisis/>

⁷⁹ 20 people are newly displaced every minute of the day, erişim: 10.01.18, <http://www.unhcr.org/globaltrends2016/>

⁸⁰ UNHCR: Bir milyon mülteci ve göçmen 2015 yılında Avrupa’ya ulaştı, erişim: 10.01.18, <http://www.bmdergi.org/tr/bir-milyon-mul-teci-ve-gocmen-2015-yilinda-avrupaya-ulasti/>

⁸¹ Mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin sözleşme, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>

⁸² Ersan Barkın, ‘1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi’, Ankara Barosu, s.334, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2014-1/12.pdf>

Açık kapı diplomasisi; “Bir ülkenin göçmenlerin veya yabancı ithalatların serbestçe kabul edilmesine izin verdiği politika veya uygulama”⁸³ olarak tanımlanmaktayken, kapalı kapı diplomasisi ise, aynı şekilde yabancı ülkelere gelen kişilerin başka bir ülkeye seyahat etmelerine izin vermeme pratiği”⁸⁴ olarak nitelendirilmektedir.

2.2 Avrupa’nın Mülteci Politikası

Avrupa Birliği’nin ortak bir AB göç politikası oluşturulması hususuna değinilen bu bölümde, AB’nin öncelikle tam anlamıyla bir ‘birlik oluşturma’ safhasına yönelik çaba sarf ettiğini belirtmemiz gerekir. Daha sonraki süreçte ise pek çok konuda olduğu gibi göç ile ilgili konularda da ortak bir politika oluşturmaya yönelik girişimler ortaya çıkmış ve entegrasyon politikaları oluşturma safhasına geçilmiştir. İlk olarak Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) yapılanması bünyesinde ortak menfaatler doğrultusunda hareket eden Avrupa ülkeleri, bu birliktelik sonucunda hızlı bir kalkınma evresi yaşamış, savaş sonrasında zarar gören ekonomileri için yeniden toparlanma fırsatı elde etmişlerdir. Bu dönemde Avrupa ülkeleri ve özellikle Fransa ile Almanya, ekonomik kalkınmaya yönelik gerekli olan işgücü için göçmen varlığına ihtiyaç duymuş başlıca ülkelere olmuştur. ‘Açık kapı’ politikası⁸⁵ izlenen bu dönemde yüz binlerce göçmen işçi çalışmak için bu ülkelere giriş yapmıştır. 1973 Petrol Krizi ardından ise topluluk üyesi ülkeler, ekonomik durgunluk süreci yaşamışlardır. Bunun bir sonucu olarak da işsizlik oranları yükselmiş, izlenen açık kapı politikası dahilindeki ‘misafir’ işçiler, Avrupa ekonomileri için bir çözüm olma faktöründen ziyade sorun olmaya başlamıştır. ⁸⁶ Bu dönemde, göçmen alımının kısıtlandığı; meydana gelen göçlerin ise aile birleşimi ve kalifiye işçi alımları şeklinde gerçekleştiği ifade edilebilirken, yine bu döneme

⁸³ https://en.oxforddictionaries.com/definition/open_door

⁸⁴ <https://dictionary.cambridge.org/tr/s/%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/closed-door-policy>

⁸⁵ Mehmet Özcan, “Avrupa Birliği Sığınma Hukuku”, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, 2005, s. 26

⁸⁶ Gökay Özerim, “Avrupa’da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Sorununa Dönüşümü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem mi?” *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5 sayı 1, 2014, s.23

ilişkin diğer bir önemli husus ise, yasadışı göç konusunun gündemi meşgul etmeye başlamış olmasıdır. Göçmen girişine yasal yollarla getirilen tüm sınırlamalara rağmen başta Afrika ve Ortadoğu ülkeleri olmak üzere, dünyanın az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerindeki istikrarsızlık ve kaos ortamı, yasadışı göçün yükselişine neden olmuştur.⁸⁷ Bu dönemden itibaren ‘göç’ algısı üzerinde değişiklikler meydana gelmiş, göç konusunda, sosyo-ekonomik gerekçelerle daha fazla kısıtlanmaya gidilmesi tercih edilmiştir ve bu dönem literatürde ‘sınırlandırılmış göç dönemi’ olarak adlandırılmıştır.⁸⁸

Genel bir değerlendirme yapıldığında, bu dönem göç ve göçmen konularının sorun olarak algılanmaya başladığı dönem olarak varsayılabilmektedir ve aslında Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesi sürecinin ideolojik olarak hayata geçmeye başladığı dönem olarak da görülebilmektedir. Bu dönemde, misafir işçi programları ve göçü teşvik yönündeki diğer uygulamalarda sınırlandırmaya gidildiği gibi, yasadışı göç konusunda olası hareketliliğe karşı önlem amacıyla ulusal göç mevzuatları geliştirilmiştir ve uluslararası göçe dönük olarak kontrol arayışları başlamıştır. Aynı zamanda birçok Avrupa ülkesinde yasadışı göçle ilgili işveren yaptırımları ilk kez bu dönemde uygulanmaya başlanmıştır.⁸⁹

Yine bu dönemde AB, başta ‘Trevi Grubu’ olmak üzere, ileride gündeme taşınabilecek ortak bir sığınma ve göç politikasına zemin teşkil edecek olan ‘iç güvenlik’ alanı başta olmak üzere, yasadışı göç konusunu da dahil eden, devletlerarası pek çok anlaşmaya imza atmıştır.⁹⁰ Bilindiği üzere, AB’nin günümüzdeki yapısına ulaşabilmesinde, çeşitli kurucu ve tadil edici anlaşmalar imzalanarak AB’nin geleceğine yönelik ana politik planlar oluşturulmuştur. İlk genişlemeden bugüne yaşanan süreçte sırasıyla, Schengen Bölgesi’nin oluşturulması, Avrupa Tek Senedi ile birlikte ortak bir iç pazar oluşturulması ve Dublin Anlaşması ile ortak bir sığınma politika geliştirilmesi, göç ve göçmen politikalarını ilgilendiren önemli adımlar arasında gösterilebilir. Özellikle Schengen sonrası, dış sınır güvenliği daha belirgin hale gelmiştir ve 1987’de yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ile dış

⁸⁷ Özgür, s.75

⁸⁸ Özerim, s.23

⁸⁹ Özerim, s.24

⁹⁰ Güleç, s.85

sınırların kontrollerini arttırma ihtiyacı belirginleşmiş, bu durum, hükümetler arası işbirliğinin yoğunlaşmasını da beraberinde getirmiştir.⁹¹

AB içindeki Avrupa devletleri, 1980'lerde yaşanan durumu düzeltmek için politik düzlemde ortak bir siyaset üretmeye çalışmışlardır. Bu, bir bakıma, rekabetçi devalüasyon dinamiğini andırmıştır öyle ki Almanya Federal Cumhuriyeti hariç, (Almanya anayasası böyle bir politikayı yasaklamıştır) diğer ülkeler, olası göçmenleri ve sığınmacıları, göç ve sığınma prosedürlerini daha da kısıtlayarak vazgeçirmeye çalışmıştır. Schengen Anlaşması ve Dublin Konvansiyonu da bu dinamikle bağlantı kurmak ve sığınma ve göç politikasının Avrupalılaştırılması için bir çerçeve oluşturmak üzere imzalanmıştır.⁹² Bu arada 1990 sonrasında Avrupa, bir başka göç dalgasıyla yüzleşmiştir. Soğuk Savaş sonunda Doğu-Batı Avrupa eksenindeki bu yeni göç hareketi sonucunda, göç, hem dış hem iç sorun haline dönüşmüştür.⁹³ Aynı zamanda ekonomik entegrasyonda belirli aşamaya gelmiş olan topluluk ülkeleri gelişen yeni uluslararası şartların da etkisiyle (Sovyet Bloğunun dağılmaya başlaması, iki Almanya'nın birleşmesi, Körfez Savaşı vb.) artık siyasal entegrasyona geçilmesi gerektiği konusunda bir yola ayrımına girmişlerdir.⁹⁴ 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile birlikte topluluk üyesi ülkeler Avrupa Birliği bünyesinde kararlar almaya başlamış, bu kararlar Amsterdam Antlaşması ile nihai müktesebatı oluşturmuştur. Nihayet, Amsterdam Antlaşması ile birlikte göç konusunda ulusüstü politikalar dönemine geçilmiştir.⁹⁵

2.3. Avrupa Birliği'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Bağlamında Mülteciler

BM'nin kuruluşundan bugüne yaşanan mülteci deneyimleri ile Avrupa devletleri mülteci hukukunu süreklilikle gözden geçirmeye devam etmiştir. Gerek kurumsal gerekse ulusal düzeyde Avrupa Birliği mülteci sorunlarıyla ilgili kaygılarını fırsat buldukça dile getirmiş ve mevcut sistemi değiştirmek adına

⁹¹ A.g.e

⁹² Robert Miles and Dietrich Thränhard, *Migration and European Integration :The Dynamics of Inclusion and Exclusion*, Pinter Publishers London, 1995, s.15

⁹³ Özerim,s.26

⁹⁴ Özcan,s.81

⁹⁵ Güleç,s.90

alışmalar yürütmüştür. Ancak sorun, mültecilik ve bunu üreten koşullardan ziyade mültecilerin sığındıkları ülkelerde sebep oldukları problem etrafında odaklanmaya başlanınca birlik, sınırlayıcı politikaları hayata geçirme konusunda harekete geçmiştir. Dolayısıyla Avrupa Birliği’nde meydana gelen göçmen politikasındaki değişikliğin çıkış noktasını tespit edebilmek için bu noktaya bakmak gerekmektedir. Güç ve sığınma konusundaki gelişmeler ile beraberinde hızlı bir değişim ve uyumlaştırma sürecine dahil olan düzenlemeler, böylesi bir konuda neden ortak düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu gereksinimi de açıklar niteliktedir. Bu noktada, Maastricht süreci ve Amsterdam Antlaşması’yla g, sığınma ve mültecilik meselelerinde önemli adımlar atılmıştır.⁹⁶ özellikle Ortak Dış Güvenlik Politikası’na (ODGP) geçiş sonrasında Birliğin son yıllarda karşılaştığı terör tehdidi ile, güç ve mülteci sorunlarının, güvenlik politikalarının belirlenmesinde daha ön planda olduğu görülmüştür.⁹⁷ Bu durumu daha detaylı anlayabilmek içinse bu tezde Maastricht sonrası süreçle ilgili olarak Dublin Sözleşmesi, Maastricht Antlaşması, Schengen Konvansiyonu ve Amsterdam Antlaşması, mültecilere yönelik uluslararası politikaların gelişimine ilişkin bilgi sağlayacak ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

2.3.1. Dublin Konvansiyonu

AB’nin mülteci konusunda hükümetlerarası işbirliği yöntemi ile ortaya koyduğu önemli anlaşmaları yakın merceğe aldığımızda, bu bağlamdaki önemli adımlardan biri, Dublin Sözleşmesi’dir. O dönemki topluluk ülkelerinin gten sorumlu bakanları 15 Haziran 1990 tarihinde Dublin’de bir araya gelerek, bireylerin serbest dolaşım hakkını düzenlemek adına ve sığınmacıların başvurularından sorumlu ye ülkenin belirlenmesi maksadıyla bir sözleşme imzalamışlardır.⁹⁸ 1997 yılında yürürlüğe giren bu sözleşmeyle sığınma talebinde bulunan kişiler hakkındaki sorumluluk AB sınırlarına ilk giriş yapılan ülkeye verilmiştir. Burada amaç, bir kişinin birden çok ye ülkeye iltica başvurusu yapabilmesinin önüne geçmektir.

⁹⁶ Yıldırım Turan, Osman şaşkın, “AB’ye İltica Başvurularının Değerlendirilmesinde Geri Kabul ve Güvenli nc lke Tartışmaları”, *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Sayı 1, şubat 2017,s.48

⁹⁷ Levent Yiğittepe, “Avrupa Birliği’nin Güvenlik Politikaları”, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017,VOL. 4, NO. 7, 12-27,s.23

⁹⁸ zcan, s.56

Dublin Sözleşmesi hükümleri, ev sahibi ülkelere sığınma başvurularını ve ortak operasyon talimatlarını düzenleyecek bir sistemi kapsayan sorumluluk paylaşım sistemi olması açısından, günümüzün mültecilere yönelik Avrupa politikalarını etkileyen adımlarının başında görülmektedir ve sözleşmenin AB’de ortak bir sığınma sisteminin oluşturulmasında atılan ilk adım olduğu söylenebilir. Sözleşmenin temel unsurlarından biri, şu anda, tüm Avrupa ülkelerinin parmak izi verilerini birbirleriyle paylaşmaları sonucunda sığınmacı ve düzensiz sınır geçişlerinin tespit edilebildiği EURODAC sistemini kullanma girişiminin başlatılmasıdır. 2003 yılına kadar her ülkedeki sığınmacı daireleri kendi verilerine göre hareket ederken, Lüksemburg’ta kurulan merkezi EURODAC bilgi bankası ile bu konuda ortak mekanizma hayata geçirilmiştir.

Ayrıca üye ülkelerin göçten sorumlu bakanları Dublin Sözleşmesi hükümleri ve Maastricht Avrupa Konseyinde alınan karara bağlı olarak, Haziran 1992’de Lizbon’da yaptıkları toplantıda, sığınma ile ilgili tüm konularda bilgi alışverişi ve bu konularda diğer bazı araştırmalar yapmak adına bir merkez kurulmasını kararlaştırmışlardır. Merkezin kurulmasının esas amacı, bu merkez aracılığıyla üye ülkelerin sığınmadan sorumlu birimlerinin daha hızlı şekilde birbirleriyle irtibat sağlamaları ve sığınma politikaları ile ilgili uygulamaların uyumlaştırılmasının sağlanmasıdır. Bu durumda, ilgili merkez, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği bünyesinde hizmet verecek olup, komisyon ise, merkezin çalışmalarını tam olarak izleyebilecektir.⁹⁹

2.3.2. Maastricht Antlaşması

7 Şubat 1992’de imzalanan Maastricht Antlaşması ile üç sütunlu Avrupa Birliği yapısı tamamlanmıştır. Bu yapının ilk sütununda ‘Avrupa Toplulukları’ (AKÇT, AET ve EURATOM), ikinci sütununda ‘Ortak Dışışleri Güvenlik Politikası’, üçüncü sütununda ise ‘Adalet ve İçişleri’ bulunmaktadır. ODGP’yi diğer sütunlardan ayıran en önemli özelliği, karar alma mekanizmalarındaki ayrışmalardır. Bu sütun diğer sütunların aksine hükümetlerüstü değil ağırlıkla hükümetlerarası yapıdadır. Bu nedenle Konsey dışındaki diğer kurumların karar alma oluşumundaki

⁹⁹ A.g.e.78

içindeki yeri dar kapsamdadır. Karar almada oy birliği kuralı geçerliyken; bu kural ile, üye devletlerin açık bir veto hakkı bulunduğu ve bunun ODGP'nin gelişiminin önünde duran önemli bir engel olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰⁰ Zira anlaşma çoğunlukla üçüncü ülke (AB üyesi olmayan ülkeler) vatandaşlarını referans alarak ortak bir göç politikası getirirse de, AB üyesi ülkeler arasında ortak bir göç yönetmeliği düzenlemesini sağlamamıştır. Maastricht Antlaşması ile aynı zamanda, Avrupa vatandaşlarının sınırlama olmaksızın Avrupa Birliği sınırları içinde seyahat etmesi izni getirilmiştir. Bu durum, Birliğe üye vatandaşlara özgürlük imkanı taşımasının yanında Avrupa Birliği sınırları içerisinde bir ülkeye sığınmak isteyenler açısından da önem teşkil etmektedir ki oda sığınmacıların sığınmacı başvuru sürecindeki istedikleri ülkeye başvurmakta kendilerine fırsat bulmaları konusudur. Avrupa Birliği, bu antlaşma sayesinde tüm sorumlulukları yerine getirmek için daha iyi bir uyum ve işbirliği içinde çalışması açısından önemli bir sınav sürecine girmiş bulunmaktadır. Maastricht'ten 20 yıl sonra bile, AB üyesi olmayan vatandaşlara yönelik AB genelinde işçi göçü politikalarının uyumlaştırılması çabalarına rağmen düzenlemeler hala ulusal hükümetlerin alanına girmektedir.¹⁰¹

2.3.3. Schengen Konvansiyonu

1985'de Fransa, Almanya, ve Benelux ülkeleri arasında imzalanan Schengen anlaşması ile, anlaşmaya taraf ülkeler aralarındaki sınır kontrollerini kaldırarak, bir serbest dolaşım alanı oluşturma kararı almışlardır. AB sınırları zaman içerisinde büyüdükçe, bu anlaşmaya dahil olan ülkeler çoğalarak, ilk olarak 26 Mart 1995 tarihinde, Fransa, Belçika, Almanya, İtalya, Yunanistan, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya arasındaki sınırlar kaldırılmıştır. Akabinde 1997'de Avusturya, 2000 yılında ise İsveç, Danimarka, Finlandiya ve birliğe üye olmayan Norveç ve İzlanda Schengen anlaşmasına dahil olmuş ve aralarındaki sınırları kaldırmışlardır.¹⁰² Söz konusu bu antlaşma ile dolaşım özgürlüğünün kapsamı ve uygulama esasları belirlenmiştir. Böylece sınırlarda yapılan kontrolleri azaltmanın

¹⁰⁰ Haydar Efe, "Avrupa Birliği'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1):66-78 (2008),s.72

¹⁰¹ Mathias Czaika, Hein de Haas, "The Effectiveness of Immigration Policies", *Population and Development Review* 39(3): 487-508, Sep 2013, s.499

¹⁰² Nazlı Üstün, "Schengen Anlaşması ve Geleceği" Konya Ticaret Odası Etüt Araştırma Servisi, s.1

yanında ‘vize ve iltica konusunda ortak politikalar, uyuşturucu konusu, terörist eylemler, kara para, yasadışı göç ve emniyet güçlerinin sıcak takibi’ gibi konular da ortak bir hükme bağlanmıştır.

Bu esnada, 1999 yılında, hukuki statü değişikliğiyle Schengen anlaşması AB sözleşmesinin bir parçası haline getirilmiş, iltica politikası konusunda ortak mücadele kararı benimsenmiştir. Schengen Anlaşması AB hukuk normlarının arasına girmiş ve böylelikle anlaşmaya taraf olan ülkelerin, tek tek ya da grup halinde anlaşmayı askıya almalarının veya değiştirmelerinin önüne geçilmiştir. Öyle ki sınır kontrollerinde yapılacak tüm yeni uygulamalar Brüksel’de AB komisyonunun onayına sunularak hayata geçirilebilecektir.¹⁰³ Bunun yanı sıra Dublin Sözleşmesi’nin hükümleri ile Schengen Sözleşmesi’nin hükümleri arasında doğabilecek çatışma ve uyumsuzlukları önlemek için ülkeler, Bonn Protokolünü imzalamış ve Schengen Sözleşmesi’nin sığınma ile ilgili hükümlerinin Dublin Sözleşmesi’nin yürürlüğe girmesinden sonra uygulanmamasına hükmedilmiştir.

Zamanla görülmüştür ki, Schengen sistemi her ne kadar sınırları ortadan kaldırıp serbest dolaşım fırsatı sağlamış, Dublin Sözleşmesi ile de sığınma konusunda yeni uygulamalar çalışılmış olsa da bunların üye devletlerin ulusal mevzuatları içerisinde hayata geçirilmesi konusunda büyük anlaşmazlıklar oluşmuştur. Söz konusu anlaşmazlıklar ve Avrupa Birliği üye ülkelerin sığınma ve mülteci konularında birlik olarak ortak karar alamama problemi günümüzde de sürmektedir.¹⁰⁴

2.3.4. Amsterdam Antlaşması

2 Ekim 1997 tarihinde Avrupa Birliği üyesi ülkeler tarafından imzalanan Amsterdam Antlaşması’nda, Maastricht Antlaşması’nın koşullarına nazaran köklü değişiklikler yapılmıştır. Burada AB’ye yeni devletlerin katılması kararlaştırılmış 1995 yılında İsveç, Finlandiya ve Avusturya birliğe üye olmuş ve birliğin üye sayısı 15’e çıkarılmıştır. Yine bu zirvede Avrupa Parlamentosu’nun yetkileri artırılmıştır ve; AB vatandaşlığının tesisi, özgürlüklerin genişletilmesi, güvenlik ve adaletin işleyişi ve yaygınlaştırılması, birliğin kurumlarının düzenlenmesi, daha sıkı işbirliği, etkili ve

¹⁰³ A.g.e

¹⁰⁴ Turan, s.49

ortak bir dış politika, tek para birliği, AB kimliğinin ODGP aracılığıyla ön plana çıkarılması yönünde kararlar alınmıştır. Amsterdam Antlaşması'yla birlikte Birliğin bir 'özgürlük, güvenlik ve adalet' alanı olduğu belirtilmiş; antlaşmaya serbest hareket, göç ve sığınma konularını kapsayan bir bölüm eklenmiş ve ırk ve etnik kimlik düzeyinde ayrımcılığa karşı yasamanın önü açılmıştır.

AB'yi kuran antlaşmaları değiştiren Amsterdam Antlaşması'nda, serbest dolaşımı engelleyen son etmenler de kaldırılırken, güvenli bir ortamda yaşamayı sağlayacak tedbirlerin alınması öngörülmüştür. Antlaşmayla, eskiden üye ülkelerin ulusal yetkileri arasında olan, göç, sığınma ve dış sınırların kontrolleri gibi konuların, Birliğin yetki alanını kapsayan birinci ayağa kaydırılması planlanmıştır.¹⁰⁵

İzleneceği üzere, ODGP ile AB nezdinde ortak göç politikası konusunda önemli çalışmalar yapılmaya başlanmış, Lizbon Antlaşması ile de AB'nin dış eyleminin bir parçası haline gelmiştir.¹⁰⁶ Amsterdam antlaşması sonrasında, Selanik Zirvesi, Laeken Zirvesi, Lahey Programı, Avrupa Paktı gibi girişimlerle; yasadışı göç, dış sınırlar, üçüncü ülkelerle işbirlikleri alanında yeni yasal düzenlemeler getirilmiş, üye devletlerin dış sınırlarında operasyonel işbirliğinden sorumlu olarak FRONTEX kurulmuştur.¹⁰⁷ Bu politikalar; birlik nezdinde yasal ve yasadışı göç, sığınma ve sınır güvenliği konularına birliğin devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır ve dinamik bir boyutta ele alınmaktadır.

AB Komisyonu, 2008 yılında Dublin sözleşmesinin genişletilmesini önermiştir ve fakat bugün yürürlükte olan Dublin II Düzenlemeleri böyle bir sorumluluğu yönetmek için yetersiz kalmaktadır. Özellikle 2015 yılında Avrupa'da gündeme gelen sığınmacı krizi, AB üyesi ülkelerde, Dublin Sözleşmesi'nin uygulanabilirliğini sorgulama noktasına taşınmıştır. Sığınmacıların yoğunlukla Yunanistan ve İtalya gibi ülkelerden Avrupa'ya giriş yapması, bu ülkelerin bu olguyla yüzleşme noktasında, tek başlarına çözüm üretmelerini ve Dublin Sözleşmesi'nin uygulanmasını zorlaştırmıştır.¹⁰⁸ Bu durum bizlere AB'nin siyasal olarak varlığını devam ettirmesi için en temel politikalardan olan Ortak Dış ve

¹⁰⁵ Güleç, s.86

¹⁰⁶ Dış ve Güvenlik Politikası, erişim:10.01.18, <http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=228>

¹⁰⁷ Özcan, s.113

¹⁰⁸ Sığınmacı krizi Dublin Sözleşmesi'ni askıya aldı, erişim: 08.01.18, <http://aa.com.tr/tr/dunya/siginmaci-krizi-dublin-sozlesmesini-askiya-aldirdi/12842>

Güvenlik Politikası'nın, tam anlamıyla henüz başarıya ulaşmadığını göstermektedir. Dolayısıyla bu uyumsuzluk, bugünlere taşınmış ve mülteci politikalarına da yansımıştır.

Bununla birlikte, bu girişimler yukarıda açıklandığı gibi minimal hedeflere ulaşmada başarılı olmasına rağmen, bu araçların bugünlerde yaşanan sığınmacı akını karşısında ve sığınma politikalarında yaşanan sorunlar bağlamında birer güvenlik açığı olarak değerlendirildiği görülebilmektedir.

2.3.5. Avrupa Birliği Ortak Dış Güvenlik Politikası ve Ulus-devlet

İlişkisi

Maastricht Antlaşmasıyla AB'nin üçüncü temel sütunu kapsamına sokulan göç ve sığınma konusu, Amsterdam Antlaşması ile uluslararası karar alma mekanizmalarını hayata geçiren üçüncü sütundan alınıp ulus-üstü politikaları kapsama alanına alan birinci sütuna taşınmıştır. Bir başka deyişle göç meselesi, günümüz Avrupası'nda hem ulus devlet düzeyinde hem de AB nezdinde önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir ve en mühimi, bir 'düşük politika' meselesinden, 'yüksek politika' meselesine dönüşmüştür.¹⁰⁹

Amsterdam Anlaşması, Avrupa'da göç politikalarının ulus-üstü boyuta geçişi anlamında bir dönüm noktası olarak sayılabilmektedir. Fakat Amsterdam Anlaşması'nın bu yöndeki düzenlemeleri, Birlik kurumlarının göç, sığınma ve vize uygulamalarına ilişkin karar geliştirme aşamasında yeterli kapasiteye ve hıza sahip olup olmadığı sorusunu gündeme getirmiş ve bu konuyla ilgili endişeleri de beraberinde taşımıştır. Çünkü özellikle Arap Baharı öncesinde ve devamında Akdeniz üzerinden gerçekleşen yasa dışı göç konusu, Birlik ülkelerini rahatsız etmeye başlamıştır. Bu yöndeki kaygıların etkisiyle ilgili konularda 1998 yılında Avrupa Birliği geniş çaplı girişimlerde bulunmuştur. Örneğin, 1998 yılının Aralık ayında 'Göç ve Sığınma Yüksek Savunma Grubu' oluşturulmuştur. Burada temel olarak Amsterdam Anlaşması'nın Güvenlik, Özgürlük ve Adalet temelindeki öngörülerinin nasıl uygulamaya geçirileceği konusu tartışılmaya başlanmıştır. Bu

¹⁰⁹ Özerim, s.13

tartışmanın sonucunda ise, 1999 yılının Ekim ayında Finlandiya'nın Tampere kentinde bir Zirve düzenlenmiştir.

Ortak Avrupa Birliği Göç ve Sığınma Politikası oluşturulması amacıyla eylem planının kararlaştırıldığı zirvede, göç konusunda transit ve orijin ülkeleri de dahil eden kapsamlı ve küresel bir yaklaşım sergilenerek üçüncü ülkelerle ortaklıklar kurulması, (Uluslararası Cenevre Sözleşmesi'nin içeriğini tamamıyla ve düzgün bir şekilde uygulayan ortak Avrupa sığınma sisteminin kurulması), Avrupa Birliği sınırları içerisinde yer alan üçüncü ülke vatandaşlarına eşit muamele gösterilmesi, ırkçılık ve ayrımcılığın önüne geçilerek sığınmacıların topluma entegrasyonlarının gerçekleştirilmesi, göç akımlarını düzenleyici önlemlerin alınması taleplerini içeren bir kapsam oluşturulmuştur. Bu anlamda, Tampere Zirvesi'nde ortaya konulan bu temel ilkelerin günümüzde Avrupa Birliği'nin göç ve sığınma konularında oluşturmaya çalıştığı ortak politikanın belkemiğini oluşturan parçalar olduğu söylenebilmektedir.¹¹⁰ Ayrıca, 2005 yılında geliştirilen, 'Göç Küresel Yaklaşım' ile AB tarafından Birliğin doğusunda ve güneyinde Birliğe üye olmayan partnerleri ile düzensiz göçle mücadele, yasal göç, göç-kalkınma ilişkisi ve sığınma dahil göç olgusunun kapsamına giren bütün alanlarında kapsamlı ve yakın bir işbirliği tesis edebilmek amaçlanarak bu parçalar üzerinden bir nevi pekiştirme sağlanmıştır.¹¹¹

Tampere Zirvesi ve devamında göçle ilgili geliştirilen küresel yaklaşım paradigmaları ile beraber AB politikasının her ne kadar güvenlik ekseninden sıyrılacağı sinyalleri verilmek istense de, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de meydana gelen terör saldırılarından sonra AB göç politikası yeniden güvenlik eksenine dönmüştür. Göçmenlerin terörizm tehdidiyle bağdaştırıldığı dönemde 10 Mayıs 2005'te 'AB'de Özgürlük, Güvenlik ve Adaleti Güçlendirmek' başlıklı Hague Programı oluşturulmuştur. Bu yolla 2009 yılına kadar uzayan 5 yıllık bir eylem planı sunulmuştur. Hague Programı, Avrupa'nın ortak bir göç politikası oluşturma çabalarında güvenlik kaygısının ağırlığını yoğun biçimde yansıtan bir dokümandır ve bu noktada söz konusu 11 Eylül saldırısı ve 2004'teki Doğu ve Orta Avrupa ülkelerini kapsayan büyük genişlemeler, ilgili düşüncelerin yaygınlaşmasında etkili

¹¹⁰ A.g.e. s.30

¹¹¹ Fatma Yılmaz Elmas, "Avrupa 'Kapı Duvar': Göç Yaklaşımında Söylem-Eylem Tutarsızlığı", USAK Yayınları, 2016,s.149

olmuştur.¹¹² Yine bu dönemde Danimarka, İtalya, Portekiz ve İngiltere gibi ülkelere kayıt dışı göçmenlere yönelik yeni yasalar çıkarıldığı görülmüştür.

Ayrıca Amsterdam Antlaşması'nın 5 yıllık geçiş döneminde yapılan düzenlemelerle sığınmacılarla ilgili sınırlayıcı hükümler ve bazı ülkelere tanınan iltimaslar gündeme getirilmiştir. AB ülkeleri bir yandan kimi durumlarda sığınmacıları kabul sorumluluğu altına girerek egemenliklerinin sınırlandırılmasını benimserken,¹¹³ diğer yandan onayladıkları bazı mekanizmalarla (3. güvenli ülke, geçici koruma, sınır güvenlik önlemleri ve kontrol sistemleri gibi) güvenlikleştirme politikalarının bir devamı olarak, 'dışsallaştırma' politikaları ile göç yönetimini üçüncü ülkelerin sınırlarına taşımış¹¹⁴ ve sığınmacıların haklarını kısıtlamaya çalışmıştır. Burada örneğin, Mevcut Schengen Sözleşmesi'nde iç sınırların ortadan kaldırılması ile meydana çıkacak sorunların önüne geçilmesi için bazı yenilikler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin hepsi sığınma ile ilgili olmasalar da; özellikle vize, üçüncü ülkelere gönderilen görevliler ve taşıyıcıların sorumluluğu maddeleri ile ilgili hükümler sığınmacıların haklarının sınırlandırılması bakımından örneklendirilebilir.

2.3.6. Günümüzde Avrupa'da Mevcut Tartışmalar

AB geliştirdiği küresel yaklaşımla birlikte, kontrol odaklı göç politikasının özünden kaynaklanan boşluklardan dolayı, göç politikasının güvenlik çerçevesini kalkınma lehine gözden geçirmeye karar vermiştir. Nitekim zaman içinde özellikle Arap Baharı süreci beraberindeki Suriyeli göçünün neden olduğu farklı meydan okumalar dış göç politikalarındaki değişimi gerekli hale getirmiştir. Bu bağlamda, göç kontrolünün diğer politika alanlarıyla güçlü bir uyum ve daha iyi dengelenme ihtiyacı AB düzeyinde kabul görerek, Göçe Küresel Yaklaşımda 2011 yılında revizyon yaratmıştır. Küresel Yaklaşım politik bir yaklaşım olarak, harmonizasyon açısından her ne kadar iyi bir girişim olarak gözükse de kurumsal yapıdan kaynaklanan sıkıntılar bu girişimin uygulamasını zorlaştırmaktadır. Üye devletlerin farklı siyasi çıkarları, politikanın çerçevesini zorlaştırmaktadır. Bunun sonucunda

¹¹² Özerim, s.31

¹¹³ Zerrin Savaşan, "AB'de Sığınma Hakkı: Ortak Sığınma Sistemi Oluşturma Amacı ve Devam Eden Kısıtlamalar", *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 27, 2009, S.1334. s.24

¹¹⁴ Uğur Özgöker, Güney Ferhat Batı, "Avrupa Birliği Hukukunda Göç Sorunu Parametreleri" *Arel Eysad* Cilt 1, Sayı 2 (2016).s.6

ise AB üye devletleri açısından sınır kontrolleri öncelikli konu olarak kalmaya devam etmiştir. Yaklaşımın şekillenmesinde, AB kurumlarının rolüne ilişkin bir başka konu ise Lizbon Antlaşması ile birlikte parlamentonun onayını gerektirecek bağlayıcı yetkilerin getirilmesidir.¹¹⁵

Nihayetinde Küresel Yaklaşımın ilk evresinde retorik ile gerçek arasındaki boşlukların giderilmesine yönelik çağrılar 2011 yılında AB'yi, göç yönetimini göç akınları ve güzergahlardan ziyade göçmen odaklı partnerlerle dialoğa ve işbirliğine dayalı bir taahhüte yöneltmiştir. Ayrıca bu yaklaşımla göçmenlerin ihtiyaçları dikkate alınarak geldikleri ülkelerle transit ve varış ülkeleri üzerindeki temel haklarını güçlendirme anlamında daha göçmen merkezli bir yaklaşım benimsenmiştir.¹¹⁶

Arap Baharı'nın oluşturduğu atmosferle 'Göç ve Hareketliliğe İlişkin Küresel Yaklaşım' adıyla geliştirilen bu yeni yaklaşımda önceki yaklaşıma göre, sığınmacı koruması ve sığınma alanının dış boyutuna daha fazla önem verilmekle birlikte ¹¹⁷ öncelikleri arasında, kaçakçılık ve düzensiz göçün önüne geçmek ve azaltmak, entegre sınır yönetimini güçlendirmek için ortaklarla kabiliyet, kapasite ve kaynak aktarımı paylaşımı, belge güvenliği konusundaki işbirliğinin geliştirilmesi, öncelikli ortak ülkelerden sık seyahat edenler için vize kolaylaştırmasının yolunun açılması, insan ticareti mağdurlarına daha iyi koruma sağlamasıyla birlikte düzensiz göçün ve insan ticaretinin önlenmesi ve azaltılması yer almıştır.¹¹⁸

Avrupa'daki genel tablo, son yıllarda göç konusuna ve göçmenlere giderek yükselen oranda güvenlik endişeleriyle yaklaşma eğilimini bizlere göstermektedir.¹¹⁹ Güvenlik üzerine çalışmalar yapan Matt Mc Donald'a göre göç, yeni güvenlik

¹¹⁵ Elmas, s.159

¹¹⁶New global approach to migration and mobility, erişim: 01.10.18, <http://www.eunomad.org/en/resources/external-resources/226-new-global-approach-to-migration-and-mobility>

¹¹⁷ Marie Martin, "The Global Approach to Migration and Mobility: the state of play" Statewatch Analysis, s.2

¹¹⁸ Communication on the Global Approach to Migration and Mobility (GAMM), erişim: 10.01.18, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/communication-global-approach-migration-and-mobility-gamm_en

¹¹⁹ İsmail Ermağan, Avrupa Birliği'nde Müslüman Göçmenlerin Entegrasyonu; Türk-İslam Dünyasında Göç ve Göç Yönetimi, Abdüllatif Çeviker-Faruk Bal (Editör), Akademik Kitaplar, 2016, s. 291-319.

anlayışında bir tehdit algısı üzerine oturtulmaktadır.¹²⁰ Aynı zamanda bugün göçün ulusal güvenlikle bağı sınır güvenliğinin ötesindedir. Bu yüzden ulusal güvenlik temelinde yapılan sınırlamalar da sınır kontrolleriyle sınırlı kalmamaktadır.¹²¹ Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesi sürecinin yeni bir dönem varsayılabilmesiyle birlikte, inşası devam eden bir süreç olduğunun idrakinde olunması gerekmektedir. Dahası bu sürecin ilerleyişinin Avrupa’nın bütünleşme süreciyle, bu süreçte kendisini uluslararası sistemde nasıl, ne şekilde konumlandığıyla ve küresel hedeflerinin haricinde Birlik içerisinde yer alan bireylerin kaygı ve güvenliklerini de dikkate almasıyla yakından ilişkisinin olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Nihai olarak, bütünleşme süreci devam eden Avrupa Birliği’nin, bireysel güvenlik ihtiyaçlarına odaklı olarak ve çeşitli konuları güvenlik konusu kapsamına alarak veya “güvenlik” esaslı politikalar ile “insan” esaslı politikalar üretmek arasında, Avrupa’da ulusal ve ulusüstü seviyedeki aktörlerin karar, tercih ve politikalarında ikilem yaşaması, göçün Avrupa’da konumlandırılmasını ve yeni dönemin şekillenmesini de etkileyecektir.¹²²

Burada üzerinde durulabilecek diğer önemli bir konu Schengen Anlaşması’nın geleceği hakkındaki tartışmalardır. Örneğin 2007’de Birliğe üye olan ancak Schengen bölgesine dahil edilmeyen Bulgaristan ve Romanya’nın zayıf ekonomilere sahip olmaları dolayısıyla işsizlik rakamlarını ve milli geliri etkilemiş gözükmeleri yanında, bu ülkelerde yaşayan vatandaşların söz konusu serbest dolaşımı, yine Birliğin refah seviyesi daha yüksek ülkeleri adına ayrı sorunlar teşkil etmektedir.

Yine göç politikalarının değerlendirilmesine ilişkin, çarpıcı bir dönüm noktası olarak, 11 Eylül saldırıları gibi terör olayları AB’nin güvenlikleştirme çerçevesindeki duruşunu etkilemiş ve terörizmle mücadele hususu, AB için önemli ve öncelikli stratejik hedeflerden birisi olmuştur.¹²³ Bu dönemde güvenlik kurumları,

¹²⁰ Özerim, s.17

¹²¹ Nazif Mandacı, Gökay Özerim, “Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi” , *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 10, Sayı39 (Güz 2013), s. 105-130,s.112

¹²² Özerim,s.46

¹²³ Burak Tangör ,Sevinç Sayın, “Avrupa Birliği’nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı mı?”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 11, No:1 (Yıl: 2012), s.85-118 ,s.86

havaalanı güvenliği, istihbarat ağlarının güçlendirilmesi gibi başlıkların, doğal dengenin korunması, sosyal adaletten ve kaynakların eşit biçimde paylaşılmasından çok daha önemli hale gelmiştir. Tüm bu gelişmeler özellikle göçmenleri güvenlik endişelerinin öznesi durumuna düşürmüştür.

Tıpkı ABD'nin, 11 Eylül saldırıları sonrasında yürürlüğe koyduğu Patriot Yasası ile ülkeye giriş yapan herkesten parmak izi alınmasını kararlaştırması gibi benzer şekilde AB'nin 2003'de yürürlüğe koyduğu EURODAC sözleşmesi, o günlerde medyada AB'nin en başarılı sistemi olarak değerlendirilmiştir.¹²⁴ AB ve ABD'nin bu yaklaşımındaki amaç suç ve suçu önleme mekanizması bağlamında potansiyel tehlikenin sınırlarına ulaşmadan önce durdurulabilmesidir.¹²⁵ Yakın gelecekte ise Avrupa Komisyonu'nun biyometrik yüz tanıma sisteminin devreye girmesi önerisi üzerinde tartışmalar halen devam etmektedir.¹²⁶ Daha sonraki dönemde Fransa'da Charlie Hebdo Dergisi'ne düzenlenen saldırının hemen sonrasında Avrupa Birliği ülkelerinin İçişleri bakanları Fransa'nın girişimiyle, Paris'te bir araya gelerek Schengen sisteminde değişikliğe gidilmesinden, mevcut kuralların sertleştirilmesine kadar çok sayıda karar almıştır. Bu sert kurallar özellikle aşırı sağın güçlü olduğu ülkeler tarafından daha yüksek sesle dile getirilmiştir.¹²⁷

Arap Baharı sonrası tartışmalara baktığımızda, özellikle 2015'de yaşanan sığınmacı krizi hem Avrupa Ortak Sığınma Sistemi hem de Schengen sınırının dış kontrolünde siyasi çatışmalara yol açtığı için önemli zayıflıkları ortaya çıkarmıştır.¹²⁸ Burada yine bir başka kritik husus, göç ve sığınma meselesi Avrupa ülkelerinin gündemine uzun yıllardan beri var olan bir gündem olmakla birlikte sığınmacı kabulünün, 1992'de bir devlet meselesi iken 2015'de ise AB meselesi oluşudur.¹²⁹

¹²⁴ AB'nin en başarılı sistemi: Eurodac, erişim: 10.01.18, <http://www.dw.com/tr/abnin-en-ba%C5%9Far%C4%B1%C4%B1-sistemi-eurodac/a-2526608>

¹²⁵ Hanifi Sever, Muhammed Sever, "Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Yasadışı Göç ve İltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar", *Polis Bilimleri Dergisi*, PBD, 15 (2) 2013, ss.85-108, s.93

¹²⁶ Identification of applicants, erişim: 10.01.18, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants_en

¹²⁷ Schengen tartışması büyüyor, erişim: 10.01.18, <http://ekonomi.dunyabulteni.net/analiz/465394/schengen-tartismasi-buyuyor-video>

¹²⁸ Elspeth Guild, and Evelien Brouwer, and Kees Groenendijk, and Sergio Carrera, "What is Happening to the Schengen Borders?" (December 16, 2015). *CEPS Paper in Liberty and Security in Europe*, No. 86, s.22

¹²⁹ A.g.e

Aynı zamanda, bu mesele, mülteci ve sığınmacılara yönelik tutumların Avrupa'da farklı hükümetler tarafından farklı değerlendirmelere tabi tutulmasından dolayı ulusal siyasetle de yakından ilintili bir konudur.¹³⁰

Bu dönemde göçmen yoğunluğunu diğer AB üyeleriyle paylaşmak isteyen İtalya ve Yunanistan'ın gerginliklerinin yanı sıra Almanya, Avusturya, Fransa ve İsveç, Norveç, Danimarka'nın serbest dolaşımı askıya alması, Schengen ortak vize bölgesinin sorgulanmasına neden olmuştur ve nitekim gerek politikacılar¹³¹ gerekse akademik çevrelerden bu krizin üstesinden gelmenin yolunun Schengen reformu¹³² olduğu dillendirilmiş ve yenilenmiş sistemin dış politikada daha etkin bir şekilde uygulanmasıyla daha dengeli güvenlik politikaları izlenmesinin gerekliliğine yönelik sesler yükselmiştir.

Sıkça değindiğimiz üzere, bugün artık, ulus devlet egemenliğinin merkezinde yer alan güvenlik ve savunma konuları, Avrupa'nın bütünleşme sürecinin tamamlanmasının önündeki en önemli husus olarak önümüzde durmaktadır. Nitekim, bu noktada genel anlamda, ulusal göç politikalarını 'Avrupalılaşmaya' dönüştüren sürecin birbirinden bağımsız iki farklı boyutta değerlendirildiği yönünde bir analiz yapılabilmektedir. Avrupa'da bir yandan göç konusunun zaman içinde giderek Avrupa temelli politikaların bir parçası haline gelmesine bağlı olarak 'göçün Avrupalılaşması' süreci gözlemlenirken; diğer taraftan göç meselesi, gelenekselden küresele uzanan zaman diliminde içerik bakımından doğrusal bir yapı sergilemekten uzak kalmış, söz konusu Avrupalılaşma süreci, göçün bir güvenlik konusu olarak ele alınmasını da pekiştirmiştir.¹³³

Öte yandan Avrupa Birliği'nin bütünleşme tarihine bakıldığında; üye devletlerin tercihleri, çıkarları, pazarlık ve müzakere kabiliyetleri ile kurumsal karar alma mekanizmalarına yaptıkları katkılar, Birliğin günümüze kadar varlığını devam ettirmesinde önemli bileşenler olduğu sonucunu bizlere göstermektedir. AB'de

¹³⁰Rebecca Thorburn Stern, "Stern, Rebecca Thorburn, Responses to the 'Refugee Crisis': What Is the Role of Self-Image Among EU Countries?" (June 16, 2016). *European Policy Analysis Issue* 2016:10 EPA.,s.6

¹³¹Europe Rethinks the Schengen Agreement, erişim: 10.01.18, <https://www.stratfor.com/analysis/europe-rethinks-schengen-agreement>

¹³² Cyrille Fijnaut, " The Refugee Crisis: The End of Schengen?", *European journal of crime, criminal law and criminal justice*, 23 (2015) 313-332, s.332

¹³³ Elmas, s.161

gündeme gelen bir sorunun çözülmesinde üye devletlerin bir araya gelmeleri, bu sorunun bilgi ve uzmanlık yoluyla çözülmesi için yaşanan görüşme süreçleri, ulus devletlerin güçlerini gözler önüne sermektedir. AB'nin kurumsal yapısı içerisinde bu güç, bir mücadele alanı haline gelmekte ve üye devletler problem çözümünde kendi ihtiyaçları temelinde mevcut duruma katkı sağlamaktadır.¹³⁴

¹³⁴ A.g.e,s.103

3. BÖLÜM

ARAP BAHARI SÜRECİNDE AVRUPA’DA SURIYELİ GÖÇÜ VE AVRUPA ÜLKELERİNİN POLİTİKALARI

3.1. AVRUPA’DA SURİYELİ GÖÇÜNÜN GENEL PANORAMASI

Aşağıda ilk olarak AB ülkeleri ve Suriyeli göçmenler hakkında genel bir panorama verilmesi, tezde seçilen üç ülkeyi daha iyi anlamada yardımcı olacaktır.

3.1.1. Avrupa’nın Suriyeli Sığınmacı Sorunu

Suriyeli sığınmacıların büyük bir çoğunluğu bugün; Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi komşu ülkelerde ikamet etmektedir. Ancak 2014 ve 2015 yıllarında Suriye ihtilafı yoğunlaştıkça ilgili ülkelerde de göç yoğunluğu devam etmiş, başta bölgedeki mültecilere yardım etmek için oluşturulan uluslararası fonların yetersizliği, mültecilerin ilgili ülkelerdeki yasal çalışma izinleri, ikametgah izinleri ve barınma sıkıntıları gibi problemlerle yüzleşmeleri, sığınmacıların gerek sığındıkları bölgelerden gerekse devam eden savaştan kaçarak, Avrupa'ya yönelme istemlerinin doğrudan gerekçesini oluşturmuştur.

Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği’ne (BMMYK) göre, savaşın tırmandığı 2015 yılında AB'nin dış sınırlarını aşan toplam göçmen sayısı bir milyondan fazla olmuştur. Bunların yüzde 30'luk kısmını Suriyeliler oluştururken 2016'da mülteci başvuruları azalma eğilimi göstermiştir. 2015’de AB bünyesinde 363 bin kişi ilk kez mülteci başvurusu yaparken bu rakam, 2016’da 335 bin kişiye

düşmüştür.¹³⁵ Bu olguya gerekçe olarak, özellikle Türkiye ile imzalan Geri Kabul Anlaşması sonrası düzensiz göç her ne kadar kontrol altına alınmış gözükse de bugün AB'deki sorun, sığınmacıların eşitsiz dağılımı ve AB üyesi ülkeler arasında görülen dayanışma eksikliğidir. Bazı AB üyesi ülkeler sığınmacılara nispi oranda da olsa kapılarını açıp, destekleyici politikalar uygularken, bazıları ise farklı kültürden gelen insanların ülkelerine veya topluma entegrasyon endişelerini taşımışlardır ve bu endişelerini devam ettirmişlerdir.

Suriyelilerin hayatları pahasına pek çok insani drama maruz kaldıkları Avrupa göç yolunda üç ayrı rota üzerinde yoğunlaştıkları konusuna önceki bölümde değinildiği üzere, bu rotalar üzerinde en büyük yoğunluğun Ege üzerinden deniz yoluyla göç eden Suriyelilerin yol güzergahında yaşandığını belirtmek gerekir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 2015 yılında 1.011.700'den fazla göçün deniz yoluyla, yaklaşık 34.900'ünün kara yoluyla geldiğini belirtmiştir.¹³⁶

Bu noktada, Avrupa'ya yasa dışı göç akımının iç savaş öncesi ağırlıklı güney Akdeniz rotası üzerinde olduğunu hatırlamak gerekmektedir. Kontrolsüz geçişler nedeniyle 2008 sonrası İtalya hükümeti ve Libya hükümeti, iki ülke arasındaki düzensiz göçü durdurma işbirliği dahilinde bir anlaşma imzalamış olsa da, 2011 yılında Libya iç savaşının başlamasından sonra söz konusu işbirliği çökmüştür. Bu dönem sonrasında Arap Baharı sürecinde bu rota üzerinde yasa dışı insan kaçakçılığı yeniden hareket göstermiştir.

Özellikle Ekim 2013'te, Lampedusa yakınlarında 500 göçmeni taşıyan bir botun batarak 360 kişinin ölümüne neden olması sonrasında, İtalyan Mare Nostrum ekiplerine alternatif olarak, FRONTEX'e bağlı Triton operasyonuna geçilmesi eleştirileri beraberinde getirmiştir.¹³⁷ Zira Triton'un Nostrum'a nazaran daha sınırlı bölgede ve daha sınırlı ekiple devriye görevinde gezmesi¹³⁸, kurtarılma ümidi

¹³⁵Asylum quarterly report, erişim: 10.01.18, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report

¹³⁶Kadem, AB ve Türkiye'de Mülteci ve Sığınmacılar Anket Raporu ,erişim:01.06.17,http://kadem.org.tr/wpcontent/uploads/2017/02/KADEM_AB_Turkiyede_Multeci_ve_Siginmacilar_Anket_Raporu_V2.pdf

¹³⁷EU under pressure over migrant rescue operations in the Mediterranean,erişim:10.01.18, <https://www.theguardian.com/world/2015/apr/15/eu-states-migrant-rescue-operations-mediterranean>

¹³⁸Avrupa yerin dibine batıyor! ,erişim:10.01.18,<https://www.amnesty.org.tr/icerik/37/1539/avrupa-yerin-dibine-batiyor!>

taşımayan göçmenlerin göç rotasını Akdeniz'in güneyinden Ege'ye kaydırmasındaki etkenlerden olmuştur.

Kara rotası üzerinden Yunanistan ve Bulgaristan'a geçen sığınmacılar için Türkiye, hem Suriye'ye yakınlığı nedeniyle hem de Avrupa'ya geçiş kapısı olarak görülmesi nedeniyle önemli bir konumdadır. Türkiye üzerinden transit olarak Avrupa'ya gitmek isteyen sığınmacılar için en yakın durakların başında Bulgaristan gelmektedir. Yine Bulgaristan'ı da, Avrupa'ya giriş kapısı olarak gören Suriyeliler, Iraklı ve Afgan göçmenlerden sonra ülkeye en yoğun sığınma başvurusu yapan etnik topluluğu oluşturmuşlardır. 2015 yılını temel aldığımızda Bulgaristan'ın, başvuru kabul oranları bakımından yüzde 91 pozitif karar ile en yüksek orana sahip ülke olduğu görülmektedir.¹³⁹

Fakat bölgede gerek mülteciler için kamp koşulları yeterli görülmediğinden gerekse sığınmacıların Avrupa'da başka bölgeleri daha cazip görme durumları neticesinde ülke çoğunlukla transit geçiş noktası olarak görülmektedir.¹⁴⁰ Bunun yanı sıra Türkiye'den Bulgaristan'a insan hareketini önleyen daha da caydırıcı bir unsura dikkat çekmek gerekir. O da, iki yıl öncesinde Bulgar hükümetinin tel örgü inşa etmeye başlamış olması hadisesidir.

Kara rotasının diğer transit ülkesi Yunanistan kara sınırında da aynı vuku söz konusudur ve 2012 yılında, Yunanistan'ın Meriç Nehri sınırının bir kısmında bir çit inşa ettikten sonra, Yunanistan'a kara yoluyla göç edenlerde büyük oranda azalma meydana gelmiştir.¹⁴¹ Bu yüzden sığınmacılar, Ege kıyılarından sağlıksız ve tehlikeli koşullar altında Yunan adaları ve devamında Yunanistan'a ulaşmayı tercih etmektedir. Yine değindiğimiz üzere, 2016 yılında AB genelinde sığınma başvurularında eğilim düşüş yönündeyken, Yunanistan'da 2016'da mülteci başvuru sayısı 2015'e nazaran artış göstermiştir.¹⁴² Fakat çoğu sığınmacı, işsizlik oranının

¹³⁹Asylum statistics, erişim:10.01.18, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

¹⁴⁰Long wait for Syrian refugees in Bulgaria, erişim:10.01.18, <http://www.bbc.com/news/world-europe-25978066>

¹⁴¹How Europe built fences to keep people out, erişim:10.01.18, <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-fences-insight-idUSKCN0X10U7>

¹⁴²Asylum statistics, erişim: 10.01.18, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

yüzde 25 (gençler için yüzde 50) gibi rakamlara ulaştığı ülkede, kısıtlı ekonomik kaynaklara, kısıtlayıcı vatandaşlık ve ikamet yasalarına bağlı olarak, varışlarından kısa süre sonra Yunanistan'ı da terk etmeye çalışmaktadır.¹⁴³ Bu noktada, mevcut zorlukların beraberinde Yunanistan hükümetinin de tıpkı İtalya gibi finansal maliyetin altından tek başına kalkamadığı yönündeki serzenişi sık sık dile getirilmiştir.¹⁴⁴

3.1.2. Balkanlar ile Orta-Doğu Avrupa Bölgeleri ve Suriyeli

Sığınmacılar

Sığınmacılar arasında yapılan araştırmalarda, Yunanistan'a her yeni ulaşan mültecinin pek çoğunun refah seviyesi daha yüksek olan Almanya, İsviçre, Fransa, Luxemburg, Avusturya, İsveç ve Finlandiya gibi ülkelere gitmek istedikleri görülmektedir.¹⁴⁵ Ancak bu gaye beraberinde 'Batı Balkanlar' üzerinden zorluklarla dolu apayrı mücadeleler getirmektedir. Mevcut koşullar Yunanistan ve Bulgaristan da olduğu gibi, diğer AB üyesi olan Doğu Avrupa ülkelerinin geri kalanında da iyi değildir. Ekonomik zorlukların yanı sıra bölgedeki pek çok ülke sığınmacıları yönelik olumsuz tutum sergilerken, sığınmacıların varlığını bölgede güvenlik tehdidi olarak değerlendirmektedir.¹⁴⁶ Bu noktada, örneğin Macaristan'da aşırı sağcı milliyetçi parti Fidesz'in lideri Başbakan Victor Orban'ın Hristiyan kimliğinin tehdit altında kalacağını düşünerek, taviz vermeyen bir mülteci politikası izlemesi Avrupa'ya sığınmak isteyen Suriyeliler adına en dramatik hususlardan biri olmuştur.¹⁴⁷ Sığınmacılar nezdinde Schengen bölgesi dahilinde pek çok ülkeye geçiş noktası bulunan bir konumda olması nedeniyle tercih edilen bir ülke olan Macaristan'a 2015 yılında 174 bin 400 sığınma başvurusu yapılmış, böylece ülke, AB genelinde en

¹⁴³ Theodora Dragostinova, "Refugees or Immigrants? The Migration Crisis in Europe in Historical Perspective", *Origins: Current Events in Historical Perspective*, vol. 9, no. 4 (Jan. 2016)

¹⁴⁴ Refugee crisis creating 'significant problems' for Greek economy: OECD, erişim: 10.01.18, <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-greece-oecd-idUSKCN0WC1BC>

¹⁴⁵ Greek Council for Refugees speaks with NCR about migrant crisis, erişim: 10.01.18, <https://www.ncronline.org/blogs/ncr-today/greek-council-refugees-speaks-ncr-about-migrant-crisis>

¹⁴⁶ Securitizing-the-syrian-refugee-influx-how-visegrad-group-countries-use-language-to-turn-migrants-into-threats, erişim: 07.01.18, <https://neweastplatform.org/2016/04/05/securitizing-the-syrian-refugee-influx-how-visegrad-group-countries-use-language-to-turn-migrants-into-threats/>

¹⁴⁷ Dragostinova .s.1

yüksek sığınma başvuruları arasında ikinci sırada yer almıştır.¹⁴⁸ Bununla birlikte, insan akışını durdurmak için, 2015 yazında, Orban hükümeti önce Sırbistan'la olan sınırına daha sonra ise Hırvatistan ile sınırına 15 metrelik dikenli tel çekilmesi emrini vermiştir. AB ülkeleri arasında Macaristan'ın bu sert tutumu geleceğin Brexit örneği olarak tanımlanıp bu durum, 'Huxit'in sinyallerine yönelik bir hamle olabileceği yorumlarına sebep olmuştur.¹⁴⁹

Sığınmacılara yönelik bir diğer kaygılı söylem geliştiren Slovak lider Robert Fico Macar lider gibi Müslümanların ülkelerinde hoş karşılanmayacaklarını ve yalnızca sınırlı sayıda Hristiyan sığınmacı almayı kabul edeceklerini deklare etmiştir.¹⁵⁰ Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Milos Zeman 2015 Noel mesajında Avrupa'ya gelen sığınmacıları Truva atıyla mukayese ederek, göçmenlerin Avrupa'da 'örgütlü bir istila' amacında olduklarını iddia etmiştir.¹⁵¹

Macaristan'ın sığınmacıların ülke üzerinden transit olarak Avusturya ve Almanya'ya geçişleri hususunda zorluk çıkarmasının ardından ise, Şansölye Angela Merkel 2015 Ağustos'unda sığınmacıların, sığınma talebini ulaştıkları ilk güvenli ülkede gerçekleştirmeleri gerektiğini belirten Dublin sözleşmesini göz önünde bulundurmaksızın ve Suriyelilerin güvenli ülkeler üzerinden geçişleri durumuna bakılmaksızın Almanya'ya sığınma başvurusu yapabileceklerini duyurmuştur.¹⁵² Bu politika Macaristan sınırında yığılan sığınmacıların Avusturya üzerinden Almanya'ya ulaşımını kolaylaştırmış, açık kapı politikasının sürdüğü dönemde sığınma başvurularında büyük oranda artış gerçekleşmiştir. Bunun neticesinde, mülteci statüsü edinebilmek adına Almanya'da 2015 yılında 441 800 yeni sığınma başvurusu kayıtlara geçmişken¹⁵³ Suriyeliler başvurular arasında yüzde 36'lık grubu oluşturmuştur.¹⁵⁴

¹⁴⁸Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015, erişim:11.01.18 <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>

¹⁴⁹ Hungary's migrant referendum shows Europe's post-Brexit challenge, erişim:11.01.18, <http://www.reuters.com/article/us-britain-eu-hungary-orban-idUSKCN0ZH54H>

¹⁵⁰ Dragostinova,s.1

¹⁵¹ Dinoj K Upadhyay, "Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities", *Indian Council of World Affairs*, April 2016,s.23

¹⁵² Philip L. Martin, "Görüş: Amerikan Gözüyle Avrupa'nın Göç Krizi", *Göç Dergisi*, Mayıs 2016,Cilt: 3, Sayı: 1, sf. 121 – 134,s.121

¹⁵³Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015, s.11.01.18, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>

¹⁵⁴ A.g.e

3.1.3. Fransa - İngiltere Ülkeleri ve Suriyeli Sığınmacılar

Almanya gibi Avrupa ekonomisinin diğer iki büyük lokomotif ülkesi Fransa ve İngiltere'nin kabul ettiği mültecilerin sembolik olarak kalması kendilerine eleştiri oklarının yönelmesine sebep olmuştur. Burada, Visegrad ülkeleri ölçüsünde olmasa da Batı Avrupa liderlerinin siyasi söylemi de Angela Merkel'inkinden farklı olmuştur.¹⁵⁵

İngiliz halkının AB'den ayrılma gerekçelerinden birinin göç karşıtlığı olmasının tartışıldığı¹⁵⁶ ada ülkesi İngiltere'de, önceki Başbakan David Cameron İngiltere'nin kota sisteminden devre dışı bırakılmasını savunmuştur. Yine, İngiltere'nin önümüzdeki 5 yıl boyunca 20 bin Suriyeliyi kabul edeceğini söylemiş ve bu kapsamda 2015'de sadece bin Suriyeli sığınmacı Savunmasız İnsanların Yerleşimi ('Vulnerable People Relocation') projesince yeniden yerleştirme programına alınmıştır.¹⁵⁷ Yerine gelen Theresa May ise, daha fazla Suriyeliyi yeniden yerleşim programlarına dahil etme yönünde açıklamalar yapmıştır.¹⁵⁸

Bir diğer göçmen ülkesi Fransa'da 7 Eylül 2015'te Hollande, Fransa'nın önümüzdeki iki yıl içinde, AB'nin farklı ülkelerinde dağıtmayı taahhüt ettiği 120 bin sığınmacı arasından 24 bin kişi kabul edileceğini ilan etmiştir. Bu arada ülkede, sığınmacılarla ilişkilendirilen sembollerden biri olan Calais kampı meselesi öne çıkan konulardan olmuştur. 1999'dan beri göçmenlerin ve mültecilerin, Birleşik Krallık'a ulaşma umuduyla Calais'de 'jungle' (orman) tabir edilen yerleşik kamplar için hükümet, 2016 itibariyle yıkım kararı vermiştir. Olayı engellemek adına ülke çapındaki 800 aydın, hükümeti Fransa'nın insani değerlerine olan bağlılığını

¹⁵⁵ Florian Trauner, Jocelyn Turton, "Welcome culture": March 31, 2017, Innsbruck University Press, Innsbruck OZP – *Austrian Journal of Political Science* I ISSN 2313-5433 I <http://oezp.at/> Vol. 46, issue 1 I DOI 10.15203/ozp.1587.vol46iss1.s.7

¹⁵⁶ Wolfgang Streeck, "Exploding Europe: Germany, the Refugees and the British Vote to Leave", *SPERI Paper* No. 3, 2016, s.1

¹⁵⁷ Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts, erişim:11.01.18, <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

¹⁵⁸ Theresa May resists calls for UK to accept more Syrian refugees, erişim:11.01.18, <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/sep/19/theresa-may-resists-calls-uk-accept-syrian-refugees-aid>

hatırlamaya ve yaşanabilir uzun vadeli bir kalkınma planına çağırın bir dilekçe imzalamış fakat bu talep Fransız mahkemesi tarafından reddedilmiştir.¹⁵⁹

Hollande ise bu süreçte genel itibariyle, daha fazla insani yardımı savunmaktan ziyade, Avrupa'da harmoni sağlamanın gerekliliğini vurgulamıştır. Hollande'a göre bu sorun Avrupa'nın bekası sorunudur ve kendisine göre Avrupa'da, ulusal sınırlara geri dönülmesi meselesiyle karşı karşıya kalınma tehlikesi mevcuttur.¹⁶⁰

Suriyeli sığınmacıların özellikle, Avrupa'ya dağılma noktaları olarak gördükleri, Yunanistan, İtalya ve Macaristan'ın orantısız yükü yüzünden AB'deki gerginliğin artması konusu Avrupalı siyasilerce sıklıkla ele alınan konulardan olmuştur. Bununla ilgili olarak örneğin İtalya'da hükümetinin açık bir şekilde daha fazla destek ve dayanışma sağlanmıyorsa, çözüm sağlanmaması halinde tüm göçmenlere Schengen vizesi vereceği öne sürülmüş aynı şekilde Yunanistan pek çok sefer acil yardım taleplerinde bulunmuş, 2015 yılının son birkaç ayı boyunca, kuzey komşularının tek tek sınırları kapatmasıyla türlü sıkıntılar yaşanmıştır. Bir açıdan, bu konu, birlik nezdinde dayanışma sorununu yeniden gündeme getirmektedir. Euro bölgesinde yaşanan finansal kriz döneminden bugüne dayanışma sorunu aslında, AB'de eski bir konudur.¹⁶¹ Euro krizinde olduğu gibi, mülteci durumu da Birlik içerisinde kritik bir potansiyel arz etmektedir ve bu konuda mümkün mertebe hızlı çözümlere ihtiyaç vardır.¹⁶²

3.1.4. Avrupa Birliği'nin 2015 Viyana Mülteci Zirvesi ve Sığınmacı Meselesi

AB üyesi ülkeler 2015 Eylül'ünde Viyana'da gerçekleşen Mülteci Zirvesi'nde konuyla ilgili durum ele almışlar ve İtalya ile Yunanistan'daki 120 bin mülteciyi AB çapında taşımak için oy kullanmışlardır. Planla ayrıca mülteci akışına

¹⁵⁹ Camille Robcis, "Debt, refugees and the failure of the European project in 2015", *Modern & Contemporary France*, 25:1, 82-88

¹⁶⁰ Trauner, s.38

¹⁶¹ Florian Trauner, "Asylum policy: the EU's 'crises' and the looming policy regime failure" *Journal of European Integration*, 2016, VOL. 38, NO. 3, 311-325, s.315

¹⁶² George Soros, "Europe: A Better Plan for Refugees", NYR Daily, <http://www.nybooks.com/daily/2016/04/09/europe-how-pay-for-refugees/>

ön safta maruz kalan AB üye devletlerinde acil kabul noktaları oluşturarak kayıt sürecini hızlandırmaya ve bu üye ülkelere desteğin arttırılmasına yönelik karar alınmıştır. (Yunanistan ve İtalya'nın daha fazla göçmen ikamet etmesi gerekmeyecek, Danimarka, İrlanda ve İngiltere, 2009 Lizbon Anlaşması'nda belirtilen hükümler çerçevesinde AB sığınma politikalarından muaftır.) Bu plan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya ve Slovakya'nın itirazlarına rağmen onaylanmıştır. AB üyesi ülkelere sığınmacıların yeniden dağıtılması için bir kota sistemi oluşturulması çabaları, İspanya, Macaristan, Polonya gibi ülkelere AB'nin talebi 'ulusal egemenlik'e müdahale olarak görülmüştür.¹⁶³ Konu, duruma itiraz eden ülkelerden Macaristan'da 2 Ekim 2016'da halk referandumuna sunulmuş ve reddedilmiştir. Schengen'in ölümünü ilan eden başbakan Viktor Orban hükümeti ve Slovakya daha sonra Avrupa Adalet Divanı'nda başvurmuştur. Macaristan, Slovenya, Makedonya gibi Balkan rotasındaki ülkeler birer birer Schengen'in 26.maddesindeki istisnai durumu referans alarak sınırlarını çitler örmeye devam etmişler, bir dizi ülke iç kontrolü geçici olarak yeniden başlatmıştır. Bu esnada Polonya'da Hukuk ve Adalet Partisinin (PiS) zaferi sonrasında, hükümet, tıpkı Balkan ülkelerindeki gibi sığınmacılara ev sahipliği yapma konusunda gönülsüz olduklarını beyan etmiştir.¹⁶⁴

Viyana Zirvesi sonrası gerçekleşen mini zirvede de AB üye ülkeleri ve Batı Balkan ülkeleri bir araya gelerek çözüm görüşmelerine devam etmişler, burada Hollanda hükümeti Schengen'e alternatif olarak, daha az sayıda ülkeden oluşan bir 'mini-Schengen' fikrini ortaya atmıştır.¹⁶⁵ Bu öngörü ise planın dışında kalan Visegrad ülkelerini (Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve Slovakya) tedirgin etmiştir.¹⁶⁶

2015 yılı, özellikle fark edileceği üzere iç savaşın tırmandığı aynı zamanda AB'nin bir anlamda 'katma değeri' ve meşruluğunu şiddetle test ettiği bir yıl olmuştur. Kamuoyunda AB'ye gelen sığınmacıların dramatik deneyimlerine ve

¹⁶³ Rossen Koroutchev, "The Syrian Refugee Crisis in Europe", *Journal of Liberty and International Affairs* | Vol. 1, Supp. 1, 2016 | Special Issue, Published online by the Institute for Research and European Studies, s.33

¹⁶⁴ Upadhyay, s.21

¹⁶⁵ Stefan Lehne, "How the Refugee Crisis Will Reshape the EU", Carnegie Europe, <http://carnegieeurope.eu/2016/02/04/how-refugee-crisis-will-reshape-eu-pub-62650>

¹⁶⁶ "friends of schengen", erişim:09.07.17, https://wn.com/'friends_of_schengen'_movement_central_europe's_visegrad_countries_reject_mini-schengen

görüntülerine dikkat çekilmiş ve Avrupa kurumlarına ve üye devlet hükümetlerine gösterilecek büyük baskılar oluşturulmuştur. Göç politikaları AB politikaları arasında gündemin en üstüne yerleşmiş¹⁶⁷ özellikle 13 Kasım 2015'te Paris'te düzenlenen terörist saldırıları gibi olaylar, kimi zaman AB üyesi ülkelerin yasama konusundaki taahhütlerini azaltmak için bir fırsat olarak değerlendirilmiştir.

Suriye'de siyasi istikrarsızlık devam ettiği sürece büyük ölçekli sığınmacı hareketleri devam edeceğinden, Avrupa'da bazı politikacılar, siyasilerin sığınmacıların ülkelerindeki muhtemel katkılarına odaklanarak, konunun insancıl yönünü tartışmak ve ayrıca kolektif sorumluluk almanın önemini işaret etmiştir.¹⁶⁸ Bazıları ise göçle ilgili Avrupa gündemi kapsamında halihazırda benimsenen politik tedbirler yerine güvenlik önlemlerine öncelik vermişlerdir.¹⁶⁹ Tüm bu bloklaşmayı akademisyen Rossen Koroutchev AB'nin kuruluşundan bu yana yaşanan 'en büyük sorun' olarak nitelemiştir.

3.1.5. Aşırı Sağın Yükselmesi ve Sığınmacı Konusu

Avrupa'da aşırı sağ partiler özellikle son yirmi yılda mühim ölçüde bir yükseliş göstermiş ve hatırı sayılır seçim kazanımları elde etmiştir.¹⁷⁰ AB nezdinde yaşanan mülteci paylaşımı krizi ile de, hoşgörü politikalarına itiraz olarak yükselen aşırı sağ paradigma sonucunda popülist milliyetçiler ve ana akım partiler arasındaki (Fransa'nın aşırı sağcı Ulusal Cep Lideri Deniz Le Pen'in deyimiyle 'vatanseverler' ile 'küreselciler') kutuplaşma daha da keskinleşmiştir.¹⁷¹ Bu cenah, özellikle de 2015 yılının başında Paris ve Kopenhag'daki terörist saldırılar sonrasında güvenlik endişeleri üzerinde sıkça durmuş¹⁷² Danimarka, Avusturya, Hollanda, Fransa ve

¹⁶⁷ Sergio Carrera, Steven Blockmans, Daniel Gros, Elspeth Guild, "The EU's Response To Refugee Crisis: Takinc Stock and Setting Policy priorities", *Ceps Essay*, No.20, 16 Dec 2015, s.1

¹⁶⁸ Pınar Yazgan, Deniz Eroglu Utku, İbrahim Sırkeci, "Syrian Crisis and Migration", *Migration Letters*, Volume: 12, No: 3, 2015, s.184

¹⁶⁹ A.g.e, s.2

¹⁷⁰ Cihan Uzunçayır, "Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı", *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* • Cilt 2, Sayı 2, Eylül 2014, ISSN 2147-6934, ss. 131-147 DOI: 10.14782/sbd.201439377

¹⁷¹ Lehne

¹⁷² Jeanne Park, "Europe's Migration Crisis" *Council on Foreign Relations*, September 23, 2015. Accessed October 4, 2015., s.4

Polonya gibi ülkelerde son yerel ve ulusal seçimlerde yüksek oy potansiyellerine ulaşmışlardır.¹⁷³

Nitekim ABD merkezli düşünce kuruluşu olan, Pew Araştırma Merkezi'nin 2014 yılındaki araştırması ekonomik kriz ve yavaş toparlanma nedeniyle Avrupalıların genel hattıyla ülkelere daha fazla göçmen alınması hususuna çok olumlu bakmadıklarını göstermektedir.¹⁷⁴ Yine 2016'da yapılan başka bir araştırma, ankete katılan on Avrupa ülkesinin sekizinde ankete katılan katılımcıların en az yarısı veya daha fazlasının, gelen mültecilerin ülkelerinde terör olasılığını artırdığına yönelik algılarını ortaya çıkmıştır.¹⁷⁵ Aynı ankete göre, kültürel ve dini açıdan daha homojen olan Polonya, Macaristan ve Slovakya'da yabancı vatandaşların nüfusa oranının çok düşük olması¹⁷⁶ göçmenleri kabul etmekten en fazla endişe eden ülkeler olmalarında etken görülebilmektedir.

Mevcut kutuplaşmada, ekonomik durgunluk, kültürel yozlaşma korkusu ve güvenlik endişeleri gibi gerekçeler göz önünde bulundurulduğunda, göç konusunun, söz konusu endişelerle ilişkilendirilen esas belirleyici faktörlerden biri olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, Avrupa, günümüzde temel demokratik değerlerine ve özgürlüklerine sadık kalma, özgürlük ve adalet alanını koruma ve vatandaşlarını yeni terörizmden korumaya duyulan ihtiyaç ile aşırı sağ partilerin ve liderlerinin yükselişine karşı korunma ihtiyacı arasında bölünmüş bir kavşakta gözükmektedir.¹⁷⁷ Bu endişelere karşılık ise, Avrupa'da merkez siyasetin konumunun giderek sarsılmasına bağlı olarak, değerler ve menfaatler bakımından üye ülkeler arasındaki ortak zeminin küçüleceği ve ülkelerin birbirleriyle dayanışma kapasitesinin azalabileceği yönünde değerlendirmeler yapılmaktadır. Geleneksel olarak merkez sağ ve merkez sol ana akım partilerin desteği temelinde ayakta duran AB, sonuç itibarıyla, daha önce hiç olmadığı kadar anti-establasyon hareketlerinin hedefi haline

¹⁷³How Far Is Europe Swinging to the Right?, erişim: 11.01.18, <https://www.nytimes.com/interactive/2016/05/22/world/europe/europe-right-wing-austria-hungary.html>

¹⁷⁴Most Support Limiting Immigration, erişim: 11.01.18, <http://www.pewglobal.org/2014/05/12/chapter-3-most-support-limiting-immigration/>

¹⁷⁵Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs ,erişim: 11.01.18, <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs/>

¹⁷⁶ Upadhyay , s.21

¹⁷⁷ Claudia Postelnicescu, "Europe's New Identity: The Refugee Crisis and the Rise of Nationalism", *Eur J Psychol.* 2016 May; 12(2): 203–209.

gelmiştir. ¹⁷⁸ Mevcut sığınma krizi, jeopolitik ve ekonomin yansımaları bir tarafa, bizlere, birliğin temel inançları üzerinde 28 ülke arasındaki dayanışmanın, insani ve etik değerler ile bu temeldeki politikaların derinleşme sürecini göstermiştir. ¹⁷⁹

Bu konu aşıldıktan sonra, çözümlenmesi ve üzerinde çalışılması gereken ana sorun ise etkili insani politikaların hayata geçirilmesi hususudur. Söz konusu kriz insani temelde bireysel ihtiyaçlara yönelik politikalar geliştirilmesi gereksinimi doğurmaktadır ve bu konu da ekonomik, hukuki, sosyal, kültürel, lojistik açılımlara sahiptir. Bu süreçte, elbette barınma, güvenlik ve sağlık gibi kısa vadedeki önemli konular, entegrasyon, işçilik ve iade politikaları gibi uzun vadede ortaya çıkan sorunlardan farklılaşacaktır. ¹⁸⁰

Nihayet, gerek Suriye'deki çatışmalar için henüz nihai bir çözüme ulaşılmadığı konusu gerekse tüm Ortadoğu ve Afrika'da süregelen istikrarsızlıklar ve diğer bir takım sıkıntılar sonucu ekonomik veya farklı sebeplerden göç eden göçmenlerin ve mültecilerin gelişleri artmaya devam edeceği öngörüldüğünde çok yönlü ve uzun vadeli bir perspektifle çalışılması gerektiği aşıkardır.

¹⁷⁸ Lehne

¹⁷⁹ Maxime H. A. Larivé, "A Crisis for the Ages The European Union and the Migration Crisis", Miami-Florida European Union Center of Excellence ,Vol. 15 Special October 2015,s.3

¹⁸⁰ Eva Alisic, Rianne M. Letschert, "Fresh eyes on the European refugee crisis", *European Journal of Psychotraumatology* 2016; 7: 10.3402/ejpt.v7.31847.

3.2. AÇIK KAPI DİPLOMASİSİ ÖRNEĞİ OLARAK ALMANYA

Almanya'nın göç politikaları, hem AB üyelerinin politikaları hem de bu ülkeyi destinasyon olarak belirlemiş Suriyeli sığınmacılar için önem arz etmektedir.

3.2.1. Almanya Göçmen Politikalarına Genel Bakış

AB kurucu ülkelerinden Almanya, diğer pek çok konuda olduğu gibi mülteci politikalarında da, Birlik nezdinde öncü ülke konumunda olmuştur. Amerika'dan sonra mülteciler tarafından en çok tercih edilen ikinci OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü) üyesi olan Almanya (OECD 2014), Suriyeli sığınmacı krizinde de önemli bir siyasi aktördür.¹⁸¹

Almanya'nın göç politikaları tarihi perspektifle ele alındığında ilk göze çarpan kırılma noktası 20.yy ikinci yarısından itibaren yaşanan gelişmelerdir. 1950'li yıllara kadar göç veren ('emigrant') ülke konumunda olan Almanya'da bu döngü, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş aşamasında tersine dönmüş, öncelikle bölgeler arası iç göç yaşanmış, daha sonra II. Dünya Savaşı bitimiyle başta komşu ülkelerden olmak üzere göç alımları gerçekleştirmeye başlamıştır.¹⁸² II. Dünya Savaşı sonrası Almanya'da, Alman toplumuna entegrasyon yolunu düzenleyen yasalar ve programlar iki büyük göç dönemi tarafından şekillendirilmiştir. Bunlardan ilki 1960'lı yıllarda diğeri ise 1990'lı yıllarda yaşanmıştır.¹⁸³ İlk göç dönemi 1960-1973 yılları arasında endüstriyel büyüme geliştiren ülkede nitelikli iş gücü açığı ihtiyacı doğduğundan gerçekleşmiş olup,¹⁸⁴ bu dönemde yaklaşık 2,6 milyon 'misafir işçi' ve ailesi ağırlıklı olarak Türkiye¹⁸⁵, Fas, Tunus, Portekiz, Yugoslavya, İtalya, Yunanistan ve İspanya'dan davet edilmiştir. 1973'te yaşanan petrol krizi ve

¹⁸¹ Natalia Ribas Mateos, *Migration, Mobilities and the Arab Spring*, Edward Elgar Publishing 2016, s.106

¹⁸² Phillip L.Martin, James F. Hollifield, Pia M. Orrenius, *Controlling Immigration: A Global Perspective*, Stanford University Press, Third Edition, 2014, s.226

¹⁸³ Cities and refugees: The European response, erişim: 11.01.18, <https://www.brookings.edu/research/cities-and-refugees-the-german-experience/>

¹⁸⁴ Rita Chin, *The Guest Worker Question in Postwar Germany*, Cambridge University Press, 2007, s.33

¹⁸⁵ İsmail Ermağan, *Integrations- und Segregationsneigungen von Deutschtürken. Versuch der Eingliederung in gesellschaftliche Bereiche*, VDM Verlag Dr. Müller, 2007.

ekonomik durgunluk sonrası göç alımı durmuş, bu dönemden 1980'li yıllara kadar ulusal yasalar Almanya'ya göç konusunda oldukça kısıtlayıcı olmuş, ağırlıklı olarak birinci ve ikinci nesil göçmenlerin aile birleşmelerine yönelik politik açılımlar gerçekleşmiştir. Bu yönüyle bakıldığında, 1973 Petrol Krizi ve onun yol açtığı ekonomik durgunluğun, Avrupa'da olduğu gibi Almanya'nın göç politikasında bir dönüm noktası olduğu söylenebilmektedir.

1980'lerde ise Almanya'da, göç ülkesi olmayı reddeden bir söylem geliştirilmiş, sırasıyla yabancı işgücü teminine sınırlama getiren kanunların yürürlüğe konmasıyla işçi sayısında düşüş yaşanmaya başlamıştır.¹⁸⁶ Bu döneme ait politikalarla ilgili olarak Almanya eski İçişleri Bakanı Otto Schily'nin değişimiyle 'Almanya bir göç ülkesi değildir' açıklaması ile bir bakıma döneme ilişkin yabancılara yönelik politikalar özetlenmektedir. Schily 2005'te İçişleri Bakanlığı resmi sitesinde yayınlanan Göç Yasaları ve Politikaları önsözünde dönem itibariyle geçmiş politikalara eleştiriler getirmiştir ve şu açıklamada bulunmuştur:

1980'ler ve 1990'lar da yürütülen bu politikalar o zaman da yanlıştı, bugün de.. 19.yy'dan bugüne çok sayıda göçmen buraya yerleşmeyi seçti ve 20. yy'ın ortalarından bu yana ise Almanya'ya sığınan göçmenlerin sayısı diğer Avrupa ülkelerini geçti. Bu gerçeği bilinçli olarak inkar etmek, göçle ilgili modern ve kapsamlı mevzuatın oluşturulmasını da aksatmaktadır.¹⁸⁷

Almanya'da kabul gören ikinci önemli göç dalgası ise 1990'ların başında ortaya çıkmıştır. 3 Ekim 1990'da Almanya'nın birleşmesinin ardından 1992'de 438.000 iltica başvurusu yapılmıştır. Aynı yıl 390.000 'yeni yerleşimci' (18.yüzyıldan beri eski Sovyet devletlerine göç etmiş etnik Almanlar) Almanya'ya dönmüştür. Bu muazzam göç baskısı, yeniden birleşmenin getirdiği ekonomik ve sosyal zorlukların neticesinde, ulusal hükümeti mutlak bir sığınma hakkını güvence altına almak adına Alman Anayasası'nın 16. maddesini değiştirmeye zorlamıştır. Bunun üzerine 1992 yılında Sığınma Konusunda Uzlaşma ile 'güvenli üçüncü ülkeler' üzerinden gelen vatandaşlardan sığınma başvuruları reddedildiği için iltica

¹⁸⁶ Orhan Koçak ve R. Demet Gündüz, "Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi" *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:7,S:12,s.80

¹⁸⁷ Almanya İçişleri Bakanlığı, Zuwanderungspolitik und Zuwanderungsrecht, Erişim Tarihi: 15. 5. 2017, http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/EN/Broschueren/Zuwanderungspolitik_und_Zuwanderungsrecht_en.pdf?jsessionid=E8789344B135033F4754477ED6B5F52C.2_cid364?__blob=publicationFile

başvurularında dramatik bir düşüş gerçekleşmiştir. 1990'lı yılların başından itibaren ise, genel olarak bu eğilim göç ve göçmen piyasasına girişi kolaylaştırmaya, göçmen haklarını güçlendirmeye ve mültecilerin durumunu iyileştirmeye yönelmiştir.¹⁸⁸ Sırasıyla 1991 de Yabancılar Yasası, 2000'de Alman vatandaşlığı kanunu, 2005'te düzenlenen Göç Yasası, yabancıların Almanya'da ikamet etme, çalışma ve uyum hususlarıyla ilgili yeni uygulamaları hayata geçmiştir.¹⁸⁹ Böylece Almanya'nın göç sistemi yeniden şekillendirilmiştir.

Yine bu durum Schily'nin şu sözleriyle açıklanmıştır:

1998'deki ulusal seçimlerden sonra, Sosyal Demokratların ve Yeşiller'in koalisyon yönetimi, Almanya'yı küreselleşen dünyada daha rekabetçi hale getirme görevini üstlenmiştir. En parlak zekaların rekabeti, bu görevin yalnızca bir yönüdür, aynı zamanda çok önemli bir konudur. Federal İçişleri Bakanlığı, göç konusunda, özellikle modern, tutarlı ve rasyonel bir strateji hazırlamak üzere harekete geçmiştir. Bu strateji için temel adım, 2000 yılında vatandaşlık yasası reformuyla atıldı. 1 Ocak 2005'te büyük oranda yürürlüğe giren Göç Yasası ile de pekişti. Böylece, Almanya'da göç politikası ve göçmenlik yasasının ana hatlarının içeriği geliştirilmiş oldu.¹⁹⁰

Bu sayede, yeni vatandaşlık yasası ile öncesinde, kan bağı hakkı (jus sanguinis) ilkesine bağlı olarak şekillenen Alman vatandaşlığının kapsamında; jus soli Almanya'da doğanlar için (jus soli) vatandaşlık hakkı ile genişleme sağlanmıştır. 2001 yılında kapsamlı bir göç politikası reform planı tasarlayan İçişleri Bakanlığı tarafından görevlendirilen bir göçmen komisyonunun hazırladığı raporda kalifiye işgücü göçü, insani yardım göçü ve iltica ve geçici ve kalıcı göçmenlerin entegrasyonu için geniş kapsamlı öneriler sunulmuştur. Raporda, ilk cümlede yer alan 'Almanya'nın göçmenlere ihtiyacı var' ifadesi, komisyonun ülkenin göç gerçekliğini kabul etmek zorunda olduğuna dair inancını ortaya koymuştur.¹⁹¹

Bu dönem itibariyle Almanya artık yeni göç tasarılarıyla yetenekli yabancı profesyonelleri Almanya'ya çekmek istemektedir. Almanya'nın göç politikası giderek yüksek emek göçüne yönelmiştir ve bu politikayla nitelikli yabancı işçiler hedefe

¹⁸⁸German Migration Policy: The EU Is The Solution, Not The Problem!, erişim: 11.01.18, <https://www.socialeurope.eu/2015/08/german-migration-policy-eu-solution-not-problem/>

¹⁸⁹ Sabriye Çelik Uğuz, " Göç ve Turizm: Türkiye-Almanya Örneği" Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 10, sayı 19, s.1-30, 2012

¹⁹⁰Almanya İçişleri Bakanlığı, Immigration Law and Policy, erişim: 11.01.18, <http://www.temaasyl.se/Documents/%C3%96vrigt/Migrations%20och%20integrationspolitik%20i%20Tyskland.pdf>

¹⁹¹ Victoria Rietig and Andreas Müller, "The New Reality: Germany Adapts to Its Role as a Major Migrant Magnet" Transatlantic Council Of Migration, Migration Policy Institute

oturtulmuştur. Düşük doğum oranına sahip ve nüfusu yaşlanma potansiyeli gösteren Almanya’da bugün, gerek akademik çevreler gerekse politikacılar tarafından, söz konusu demografik zorlukların kısmen öngörülmesi için geliştirilen ulusal stratejiler, özellikle önümüzdeki 20 ya da 50 yılda ülkenin karşılaşacağı demografik baskının keskinliği baz alındığında çok yönlüdür. Bu stratejinin odağı olarak örneğin, Almanya'daki emek rezervlerini harekete geçirmek öngörülmekte ve bu bağlamda nitelikli kadınların ve yaşlıların emek katılımını arttırmak, gençleri eğitmek ve onlara nitelik kazandırmak adına çalışmalar yürütülmektedir.¹⁹² Söz konusu öngörüler hayata geçirirken ise göçmenler ve göçmenlerin entegrasyonu konusu nitelikli nüfus potansiyeli bağlamında dikkat çekici unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Göçmen entegrasyonu kavramı, hemen her toplumda olduğu üzere, ulusal bağlamda önemli ölçüde farklılaşan birçok tanımlama ve yorum içermektedir ve entegrasyon politikaları ve uygulamalarında farklılaşmalara yol açmaktadır. Göçmen entegrasyonu en geniş anlamıyla, göçmenlerin, toplumun bir parçası haline gelmeleri için gerekli görülen çok katmanlı, karmaşık bir süreçtir.¹⁹³

Bu noktada entegrasyon konusu, kaçınılmaz olarak hangi bağlamda bütünleştirileceği sorusunu gündeme getirdiğinden, Almanya'nın sadece göç ve entegrasyon politikasına değil, aynı zamanda Alman toplu ve ulusal kimlik algısının da üzerinde durmak gerekmektedir. Alman göçmen ve göç politikalarında, ulusal kimlik vurgusu hiçbir zaman Avrupa ya da mültecilere karşı muhalefet unsuru olarak kullanılmamaktadır. ‘Biz’ vurgusu ulusal kimlikten daha fazla, göçmenleri de kapsayan bütüncül bir yaklaşıma haizdir ve Almanya Şansölyesi Merkel, burada ortak Avrupa değerleri paylaşılması açısından AB'yi ‘değerli bir hazine’ olarak tanımlamaktadır. Bu vurguda kilit noktası olarak ‘Avrupa’ ya odaklanılmakta ve ‘dayanışma’, ‘göçmen ülkesi’ ve de ‘anlayış’ gibi kavramlar ön plana çıkarılmaktadır. Göçmenlik ulusal bir sorun olarak resmedilmekten ziyade her zaman

¹⁹² Amelie F. Constant, Bienvenue N. Tien, “Germany's Immigration Policy and Labor Shortages”, IZA Research Report, No. 41, s.27

¹⁹³ Zuzanna Hübschmann, “Migrant Integration Programs: The Case of Germany”, Global Migration Research Paper, No: 11, 2015, s.4

toplumun bir parçası olmuştur.¹⁹⁴Ülkede farklı etnik ve kültürel altyapıdaki vatandaşlar, Alman kimliğinin kolektif anlayışını birlikte şekillendirmektedirler. Bu nedenle, Almanya'da başarılı bir mülteci entegrasyonundan söz edilecekse bu esnekliğin payı göz ardı edilmemelidir.¹⁹⁵

Bilindiği üzere, Almanya yıllardır göçmen almaktadır ancak göçü uzun süredir geçici bir fenomen olarak algılamamaktadır. Hükümet 2005 sonrası göçün uzun vadeli etkileri ile aktif şekilde ilgilenmeye başlamıştır. Almanya'da yaşayan göçmen veya göçmen ebeveynlere sahip insanlar Almanya nüfusunun neredeyse beşte birini oluşturmaktadır ve gelecekte bu oran artacaktır. Bu nedenle entegrasyon, Almanya'nın geleceği üzerinde güçlü etkisi olacak önemli bir politika meselesi olmaktadır.¹⁹⁶

Kuşkusuz, göçmen entegrasyon politikası Almanya'da son dönemde daha koordineli hale gelmiştir. Genel olarak gençleri ve özellikle de eğitim konusunu etkileyen Alman entegrasyon politikalarının değerlendirilmesinde, federal hükümetin entegrasyonu özellikle son on yılda 'öncelediği' konulardan biri olması etkili olmuştur. Bu nedenle, Almanya, diğer Avrupa ülkelerindeki göçmen entegrasyonu meselesinde de merkez faaliyet ülkesi konumundadır. Almanya'da bu yönde hayata geçirilen çalışmalar kapsamında, 2003 yılından bu yana, Federal Göç ve Mülteciler Dairesi yılda bir kez Almanya'daki yabancıların statüsü hakkında bildirim raporu hazırlamaktadır. 2007 yılında federal hükümet, entegrasyonun ülke çapında ki gelişiminin izlenmesini taahhüt etmiştir. Ayrıca 2008 yılından bu yana Ulusal Entegrasyon Planı'nın (UEP) uygulanmasını içeren süreç ilerleme raporlarını yayınlamıştır. UEP ile her kademedeki izleme ve raporlamanın önemi vurgulanmıştır. Göç Yasası'nın kabul edilmesinden ve 2007 yılında Ulusal Entegrasyon ve onu takiben Ulusal Eylem Planları'nın geliştirilmesinden bu yana,

¹⁹⁴ Anna Lindvall, "Have Refugees Become A Security Problem?A Comparative Study Of Securitization In The United Kingdom And Germany",University Of Gothenburg, , Bachelor Thesis in Political Science,Fall 2015,s.31

¹⁹⁵ Anna Maria Stadler," The Challenged Nation State How to Successfully Integrate Refugees Into German Society", Uppsala University Master's Thesis Spring 2016, s.26

¹⁹⁶Oya S. Abalı, "German Public Opinion on Immigration and Integration",Washington DC,2009,Migration Policy Institute

göçmen kökenli genç insanlar için birçok entegrasyon tedbiri gerçekleştirilmiş ve koordine edilmiştir.¹⁹⁷

Göz ardı edilmemesi gereken bir husus olarak Almanya’da göçmenlerin entegrasyonu ile ilgili bir değerlendirmede bulunurken federal yapı bünyesinde, eyaletlerin ve belediyeler ile hükümet ve bakanlıkları arasındaki ‘yatay’ ve ‘dikey’ yetkinlik ilişkilerinin tahsis edilmesinde Alman federal sisteminin karmaşık yapısına dikkat çekilmelidir. Her şeyden önce, göçmenlerin eğitim ve iş piyasalarına erişimi ülkedeki gerek merkezi gerek federatif sorumluluktaki tüm bürokratik organların birbiriyle uyumlu olduğu, örgütlü politikalar gerektirmektedir. Almanya’da ayrıca, sivil toplumun tüm siyasi seviyelerde ve pratik açıdan entegrasyon politikasındaki önemli rolü, Alman devlet politikalarını tamamlayıcı unsur olarak görülmektedir. Bu örgütler, karar vericilere danışmanlık yaparken, idari tedbirlerin uygulanmasında, iletişim kurmada ve toplumun farklı katmanları arasında tecrübelerin paylaşılmasında kilit rol oynamaya devam etmektedir. Ancak, işbirliğine yeteri kadar önem verilmedikçe ilerleme kaydetmek zorlaşmaktadır. Eyaletlerin ve belediyelerin Ulusal Entegrasyon Planı kapsamındaki sorumlulukları bir dereceye kadar işbirliği istekliliklerini gösterirken, öte yandan, kendi yetkinlikleri, kendi yaklaşımları ve politikalarını savundukları görülebilmektedir. Elbette ki, bu, Alman devletinin federal örgütünün ve her seviyede takip edilen çıkarların bir etkisidir; ancak söz konusu yasama ile ilgili olan ve idari bölünmüşlük yapısı, uyum önünde aksamalar yaratabilmektedir. Bu farklılıklar, belirli entegrasyon politikalarına odaklılığı zorlaştırmaktadır. Yani, yatay ve dikey yetki koordinasyonu hususu Alman uyum politikaları bağlamında zorluk oluşturan unsurlardan biridir.¹⁹⁸

Birden fazla aktörün siyasi fikirlerine ve ilerlemelerine katkıda bulunma fırsatları sunduğu federal bir sistemde, çoğu durumda, kurumsallaşmış ortak bir bağ yapısı, federalizmin avantajlarını güçlendirmek için tercih edilen yöntem gibi görünmektedir. Nihayetinde federal sistem sığınmacılar için kimi zaman eşitsizliklere yol açarken, aynı zamanda fırsatları beraberinde getirmektedir.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Petra Bendel, “Coordinating Immigrant Integration in Germany: Mainstreaming At The Federal And Local Levels” Brussels: Migration Policy Institute Europe, 2014, s.8

¹⁹⁸ A.g.e

¹⁹⁹ Barbara Laubenthal, “Refugees Welcome? Federalism And Asylum Policies In Germany”, University of Konstanz, Sep 2015, s.18

Bu kompleks yapı içerisinde Almanya, edinilecek derslerden en iyi şekilde faydalanabilmek için federasyon bünyesinde var olan bilgi ve koordinasyon boşluklarını doldurmaya çalışabilmelidir. Çeşitli inisiyatiflerin etkinliğini değerlendirmek için yerel, ulusal ve Avrupa düzeyinde göç entegrasyonu politikaları temelinde düzenli izleme yapılmalı ve bu yöndeki en iyi uygulamalar hayata geçirilmelidir. Böyle bir taahhüt, ilgili tüm aktörlerin siyasi iradesini ve idari kapasitesini gerekli kılmaktadır.²⁰⁰

3.2.2. Almanya Sığınma Sistemi ve Suriyelilerin Entegrasyon Konusu

Sığınma hakkı, Federal Almanya Anayasasının 16 a maddesinde düzenlenmiştir. 5 maddeden oluşan sığınma kanununda sığınma hakkının kapsamıyla ilgili detaylı bilgiler verilmektedir.²⁰¹ Buna ek olarak, Almanya, 1951 tarihli Mültecilerin Statüsüyle İlgili Cenevre Sözleşmesine göre de yasal uygulamalara tabidir. Almanya'da ulusal konuları ilgilendiren diğer pek çok alan gibi, serbest dolaşım ve göç konuları federal düzeyde karar alınamayan alanlardır ve eyaletlerin bu alanlarda kanun yapma imkanları yoktur.²⁰²

Almanya'daki sığınma hakkı ve ikamet hareketi mültecilerin kabulü ve mülteci haklarının ele alınmasına ilişkin kurallar sunan en önemli iki göç yasasıdır. Sığınma Yasası sığınma hakkı tanıyıp reddetme sürecini ve sonuçlarını içerirken, İkamet Yasası genel olarak yabancıların girişi, kalması, çıkılması ve istihdam edilmesine ilişkin kurallar sunmaktadır. Bir sığınmacının, siyasi sığınma veya uluslararası koruma talep ederek, veya sınır dışı edilme yasağına yönelik olarak mülteci statüsü veya koruma statüsünde Almanya'da kalmasına izin verilebilmektedir. Mülteci statüsüne sahip olduğu takdirde ise mülteciye sosyal yardım yararları ve entegrasyon yardımı bakımından Alman vatandaşlarına eşit muamele hakkı tanıyan geçici ikamet izni sağlanır. Başvurunun reddedilmesi

²⁰⁰ Bendel, s. 6

²⁰¹Federal Almanya
bestellservice.de/pdf/80207000.pdf

²⁰² Bendek,s.5

Cumhuriyet

Anayasası,

<https://www.btg->

durumunda ise, başvuran Almanya'dan ayrılma yükümlülüğüne sahiptir veya tehcir işlemlerine tabi tutulmaktadır.²⁰³

Almanya'ya gelen bir sığınmacı, doğrudan sınırda veya ülkenin herhangi bir yerinde mülteci başvurusu yapabilmektedir. İki durumda da, mülteci en yakın resepsiyon merkezine ('Erstaufnahmestelle') gönderilir.²⁰⁴ Burada kişi EASY kayıt sistemi aracılığıyla kayıt altına alınır ve sağlık durumu değerlendirilir. Almanya'da, mülteci ve sığınmacıları Alman devletleri arasında dağıtmak için bir kota sistemi kullanılmaktadır. Söz konusu kota sisteminde, eyaletlerin vergi gelirleri ve nüfus sayıları gibi oranlar baz alınır.²⁰⁵ Öte yandan sığınmacılar mülteci olarak kabul edildiği takdirde 15 ay boyunca mülteci statüsünde sosyal yardımlardan yararlanma imkanı oluşmaktadır. Burada, federal devlet yapısının sığınma üzerindeki etkisi bağlamında, mülteciler için eşit olmayan yaşam koşulları yaratabileceğini hatırlatmak gerekmektedir.

Almanya, Avrupa'da Suriyelilere yönelik insani yardım programının ilan edildiği ilk ülke olmuştur. Avrupa'da olduğu gibi Almanya'da yerel idareler, özel veya sivil yöneticiler, mülteci kabulü ve entegrasyonun ön saflarında yer almaktadır. Ülkeye yeni gelenlerin mümkün mertebede üretken üyeler olması adına gereken yöntemler üzerinde çalışılmaktadır. Bu bağlamda mevcut olan kaynakların sınırlı olması nedeniyle sorunlar ve gecikmeler yaşansa da,²⁰⁶ göç ve entegrasyon politikalarını giderek modernize eden Almanya, başta kültürel, tarihi ve kültürel öğelerle dil eğitimi ağırlıklı olmak üzere, AB genelindeki en geniş kapsamlı göçmen entegrasyon programı imkanlarını sunmaktadır.²⁰⁷ Almanya'nın mülteci politikası rotasını izlemek için, 20. yüzyılın sonuna kadar Almanya'nın entegrasyon konusunda ulusal bir stratejiden yoksun olduğuna dikkat çekilmelidir. 2005 Göç yasası ile

²⁰³Refugee Law and Policy: Germany, erişim: 11.01.18, <https://www.loc.gov/law/help/refugee-law/germany.php>

²⁰⁴Cities and refugees: The European response, erişim: 11.01.18, <https://www.brookings.edu/research/cities-and-refugees-the-german-experience/>

²⁰⁵Migration, Asylum and Refugees in Germany: Understanding the Data, erişim: 11.01.18, <http://www.iom.int/news/migration-asylum-and-refugees-germany-understanding-data>

²⁰⁶Refugee Connect Global Challenge Report, erişim: 15.06.17, http://www.oxfordglobalchallenge.com/wpcontent/uploads/2016/06/Refugee_Connect_Global_Challenge_Report.pdf

²⁰⁷Refugee Connect Global Challenge Report, erişim: 15.06.17, http://www.oxfordglobalchallenge.com/wpcontent/uploads/2016/06/Refugee_Connect_Global_Challenge_Report.pdf

birlikte entegrasyon stratejileri devreye girmekle birlikte, entegrasyonda esas yaklaşım, göçmenlerin Alman toplumuna katılma ve entegrasyon süreci için belirli bir sorumluluk seviyesi üstlenmesini beklemeleri etrafında şekillenmiştir. İlgili entegrasyon yasası Alman dili ve Alman hukuk sistemi, tarihi, toplumu ve kültürü üzerine bir oryantasyon dersi içeren zorunlu entegrasyon kurslarını tanımlamaktadır.

Göçmenler bu kursların başarıyla tamamlanmasının ardından, Almanya'da ikamet hakkı olan ve sosyal yardımlara hak kazanmaktadır. Bu durum Almanya'nın 2014 göç ve entegrasyon politikalarında açıkça belirtilmiştir ki; Federal Hükümetin entegrasyon politikası, başlangıçta daha sıkı koşullar getirirken entegrasyon çabalarına daha fazla destek sunma ilkesine dayanmaktadır. Göçmenlerin Almanca öğrenme ve Almanya'nın hukuk sistemini, tarihini ve kültürünü ve Almanya'da önemli olan değerleri tanımaları için çaba harcamaları beklenmektedir²⁰⁸

Yine örneğin, 22 Eylül 2014 yılında Almanya Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier, 'Biz bu genç kuşağa geleceklerini şekillendirebilmeleri adına yardımcı olmak istiyoruz' diyerek Dışişleri Bakanlığı tarafından 7,8 milyon Euro ayırdığı ve halen uygulanması planlanan özel burs programının kurulduğunu açıklamıştır. Alman Akademik Değişim Servisi ('Deutscher Akademischer Austauschdienst') de mülteci öğrencilere yardım eli uzatmıştır.²⁰⁹ Ayrıca aile birleşimi hususunda da gerekli desteği sağlayan Alman hükümeti, Suriyeli mültecilerden Almanya'da ikamet izni olan diğer yabancılarla aynı şartları yerine getirmelerini beklerken buna ek olarak çoğu Alman eyaletinde Almanya'da yaşayan akrabaların barınma ve yaşam masraflarını karşılayabilmeleri için Almanya'daki Suriyeli mültecilere özel olarak aile üyelerine sponsorluk yapmalarına imkan tanımıştır.²¹⁰ 2011'den bu yana 20 bin kişi bu uygulamadan faydalanmıştır.²¹¹

²⁰⁸ Sabine Lehr, "Germany As Host: Examining Ongoing Anti-Immigration Discourse and Policy In A Country With A High Level of Non-national Residents, Refugee Review: Re-conceptualizing Refugees & Forced Migration In The 21st Century", A Publication Of The *ESPMI* Network

²⁰⁹ Mateo ,s.112

²¹⁰ Cynthia Orchard and Andrew Miller, "Protection In Europe For Refugees From Syria", Refugee Studies Centre, Oxford Department of International Development University of Oxford,s.55

²¹¹ OECD 2016, International Migration Outlook, OECD Publishing Paris

2012 yılında, her yıl 300 kişilik yeniden yerleşim programı²¹² oluşturan Alman hükümeti, insani yardım başvurusunun yaygınlaştırılmasını teşvik etmek için de aktif çalışmalar gerçekleştirmektedir. Oluşturduğu İnsani Yardım Programı (HAP) adı altında 2013-2014 yılları arasında Lübnan'dan 10 bin Suriyeli kabul edilmiştir.²¹³ Bu şekilde HAP yoluyla gelen Suriyelilere Almanya'da geçici koruma sağlanmaktadır. Almanya, Suriye ve Suriye'deki komşu ülkelerde yaşayan Suriye halkına yapılan uluslararası yardımların da en büyük bağışçılarından biri olarak 2012 ve 2013 yılları arasında yaklaşık 440 milyon Euro katkıda bulunmuştur.²¹⁴

Almanya'daki sığınmacıların ve mültecilerin sayısındaki artış, pek tabi sosyo-ekonomik ve demografik etkileri söz konusudur. Aynı zamanda yeni gelenlerin, emek arzındaki artış ve mal ve hizmetlere olan talebin artması yoluyla Almanya'nın ekonomik performansına olumlu katkıda bulunması beklenmektedir. Bununla birlikte, bu gibi ekonomik faydaların tam olarak gerçekleştirilmesi, mültecilerin Alman toplumu ile ne derece bütünleşebileceğine bağlı görülmektedir.²¹⁵ Yenilenen entegrasyon tasarılarıyla, yeni gelenlerin Almanya'da yeni yaşama başlamasına yardımcı olmak için imkanlar yaratılmaya devam edilirken²¹⁶ sığınmacıların topluma entegrasyonu konusunun kamu oyunda çeşitli yansımaları olduğu bilinmektedir. 2015 yılı için mülteci ve sığınmacılara yönelik ayrılan finansman bir milyar Euro olurken, 2016 yılı için altı milyar Euro'luk bütçe ayrılmıştır. Özellikle bu şekilde alınan mali önlemlerle, iş merkezleri ve eğitim programları için bütçeler artırılarak mültecilerin Alman emek piyasasına girmesini kolaylaştırılmaya çalışılmaktadır.²¹⁷

Son olarak ise 2016 Temmuz ayında Almanya koalisyon hükümeti (CDU-CSU), Almanya'daki sığınmacıların hak ve sorumluluklarını düzenleyen yeni bir

²¹² Country Chapters - UNHCR Resettlement Handbook, Germany, April 2016

²¹³ Miller s.58

²¹⁴ Maria Hoel, "The European Union's Response to the Syrian Refugee Crisis, An Analysis of the Response of Member States and EU Institutions", Master's thesis in European Studies Trondheim, November 2015, s.31

²¹⁵ Sabrina Juran, P. Niclas Broer, "A Profile of Germany's Refugee Populations," Volume 43, Issue 1, March 2017 Pages 149–157

²¹⁶ Germany passes historic law on refugee integration, erişim: 11.01.18, <https://www.thelocal.de/20160708/germany-passes-historic-law-on-refugee-integration>

²¹⁷ Claudia Theresia Schmid, "Germany's 'Open-Door' Policy in Light of the Recent Refugee Crisis", Linköping University | Department of Management and Engineering Master's thesis, 30 ECTS | MSc International and European Relations, Autumn 2016

‘Entegrasyon Yasası’ üzerinde anlaşmaya varmıştır. Yasanın ana odağı, mültecileri bir iş bulabilmek ve yaşam masraflarını karşılayabilmek için yeterli Almanca öğrenmelerini teşvik etmektir.

3.2.2.1. Destek ve Talep Sloganı

Destek ve Talep (‘Fördern und Fordern’) sloganında türetilen yeni yasanın başlıca unsurlarına göre 6 başlıklı maddeleme yapılabilmektedir.

Bu başlıklar ve içerikleri şunlardır.

Entegrasyon Kursları: Buna göre, Alman kültürü, toplumu ve değerleri üzerine dersler 60 saatten 100 saate çıkacaktır. Kurslar tüm sığınmacılar için zorunlu olacaktır; Katılmayı reddedenlerin toplumsal refah çıkarları kesilecektir.

Dil kursları: Sığınmacılar artık, Almanya’ya geldikten altı hafta sonra ve sığınma başvurularının işlenip işlenmediğine bakılmaksızın dil kurslarına başvurma iznine sahip olacaklardır. Daimi ikamet isteyen tüm mülteciler, Almanca konusunda yeterli olmak durumundadır.

İş Programları: Hükümet saat başı ücret olarak bir Euro ödeyerek 100 bin düşük ücretli iş yaratacaktır. Çalışmayı reddeden mültecilerin yararları kesilecektir.

İş Kanunları: İlanı verilen bir pozisyon için daha nitelikli Alman veya AB vatandaşları mevcut olsalar bile, Alman şirketlerinin mültecilere iş vermesi teşvik edilecektir.

Gettoların Önlenmesi: Bölgesel hükümetler, önümüzdeki üç yıl boyunca mültecilerin yaşaması için belirli alanlar tahsis ederek, mültecilerin nerelerde yaşayacaklarını belirleyecektir. Burada da amaç, mültecilerin göçmen gettolara yerleşmelerini önlemektir.

Daimi ikametgah: Almanca bilen ve kendi geçimlerini sağlayabilen mülteciler beş yıl sonra daimi ikamet izni talep edebilir; Almancası ileri düzeyde olanlar için bu süre üç yıla inebilir.²¹⁸

Almanya’ya yakın dönemde gelen sığınmacılarla ilgili araştırma yapan akademisyenler, entegrasyon konusunda, Alman toplumunun aksine Suriyeli sığınmacıların kültürel kaygılara öncelik vermediğini, bunun yerine hayatta kalma

²¹⁸Germany's New Integration Law, erişim: 11.01.18
,<https://www.gatestoneinstitute.org/8145/germany-integration-law>

meselerini öncelikli konu olarak ele aldıkları gerçeği üzerinde durmaktadır. Alman akademisyen Wendy Pearlman'e göre, başta Suriyeliler olmak üzere sığınmacıların karşılaştığı en önemli sorun, Almanya'nın Hristiyan kültürü değil, devlet bürokrasisinin ezici varlığıdır. Suriyeli sığınmacıların Almanya'da yaşam üzerine günlük kaygılarının yasal statü, konut ve iş meseleleri özelinde üç temelde ön plana çıktığını söyleyen Pearlman, Almanya'ya yerleşen Suriyelilerle yaptığı görüşmelerde, mültecilerin yüzleştikleri hukuki statüye ilişkin belirsizlikler ve bekleyiş süreleri içerisinde yaşanan bürokratik sorunlarla, yaşadıkları barınaklarda verdikleri yaşam mücadelelerinin, kendilerinde en büyük kaygı unsurları olarak ortaya çıktığını vurgulamaktadır.²¹⁹ Örneğin Almanya'nın bazı bölgelerinde bugün halen geçici barınaklarda ya da resepsiyon merkezlerinde yaşayan birçok çocuk, okula başlamadan önce uzun süre beklemek zorunda kalmaktadır. Çocukların boşa geçen zamanları ise konsantrasyon sorunu başta olmak üzere, zihinsel sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Yine mültecilerin uzun süreli olarak çalışmaması topluma entegre olma olasılıkları üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu durum ise beraberinde gençlerin eğitim ve istihdam olanaklarından faydalanması adına destek görmelerine yönelik olanakların ivme kazandırılarak devam ettirilmesini gerektirmektedir. Deneyimler, uzun süre kendi ülkelerinden uzakta olan ve yeni topluluklarına iyi entegre olan mültecilerin geri dönme olasılığının da düşük olduğunu göstermektedir.²²⁰

Gerek mültecilerin gerekse Alman iş dünyasından çevrelerin, mültecilerin istihdamı konusunda bürokratik sürecin hızlandırılması gerektiği yönünde şikayetleri bulunmaktadır. Uzmanların ifade ettiği üzere, orta ve uzun vadede olumlu bir ekonomik etki ancak, mülteciler işgücü piyasasına iyi entegre edilmişse başarılabilir.²²¹ Almanya'daki sığınmacıların da Alman ekonomisinde uzun vadede pozitif etki yaratması beklenmektedir. Ekonomistler yeni gelenlere işgücü piyasasına

²¹⁹ Wendy Pearlman, "Culture or Bureaucracy? Challenges in Syrian Refugees Initial Incorporation in Germany, Refugees and Migration Movements in the Middle East", Northwestern University, March 2017

²²⁰ Hans de Wit and Philip G. Altbach, "The Syrian Refugee Crisis and Higher Education", Number 84, Win 2016

²²¹ Regina Konle-Seidl, Georg Bolits, "Labour Market Integration of Refugees: Strategies and Good Practices", Directorate General for Internal Policies Policy Department : Economic and Scientific Policy, 2016

potansiyel katkılarını işaret ederken ve hükümet fonları ve mülteci destek tedbirlerinin ekonomi için teşvik unsuru olduğunu nitelemektedir. Nitekim bu düşünce iş dünyasında da mültecilere destek amaçlı girişimlerle yansımalarını göstermiştir. Dünyanın en büyük çelik üreticilerinden Thyssenkrupp'ın 2016'da oluşumunda öncülüğünü ettiği Birlikteyiz ('Wir Zusammen') entegrasyon girişimine 100'den fazla şirket katılmıştır. Proje kapsamında şu ana kadar, 1800 staj, 500'den fazla eğitim pozisyonu ve 400'den fazla tam zamanlı pozisyonda mültecilere yer verilmiştir.²²² Merkel, konuşmalarında zaman zaman bu konuya önem verdiğine yer vererek, mültecilerin mümkün mertebede en hızlı şekilde işgücüne dahil olması gerektiğini savunurken,²²³ başta Porsche ve Deutsche Post gibi pek çok büyük şirketin liderleri de yeni gelenlerin istihdam edilmesine ve entegrasyona yardım edilmesine ilgi duyduğunu belirtmiştir.

Bir başka açıdan, tüm bu değerlendirmeler OECD raporlarında da açıkça yansıma bulmuştur. OECD 2015 raporuna göre 2016-2017 yılları arasında Avrupa'da işgücü piyasasında yüzde 0,5 büyüme öngörülmüş olup,²²⁴ bu durum Almanya'ya gerçekleşen göçten kaynaklanacaktır. Rapora göre ayrıca bu durumun orta ve uzun vadeli etkisi, mültecilerin işgücü piyasasına ne kadar iyi entegre oldukları ile belirlenirken, olası entegrasyon, Alman iş gücü piyasasında yükselen ücret baskısını ve nüfusun yaşlanması karşısında demografik baskı oluşmasını hafifletebilecektir.²²⁵

3.2.3. Almanya ve Suriyeli Sığınmacılar

Avrupa'da II. Dünya Savaşı'ndan bu güne yaşanan en büyük mülteci krizi olmanın yanı sıra BM tarafından günümüzün “en büyük küresel insani krizi”²²⁶ olarak adlandırılmasına yol açan krizde Avrupa'nın sınırlarında binlerce yığılmaya

²²²Taking Stock One Year After Refugees' Arrival, erişim: 11.01.18, <http://www.spiegel.de/international/europe/taking-stock-one-year-after-the-arrival-of-refugees-in-germany-a-1110654.html>

²²³Merkel wants to get refugees into workforce faster, erişim: 11.01.18, <http://www.dw.com/en/merkel-wants-to-get-refugees-into-workforce-faster/a-19554203>

²²⁴ Uri Dadush, Mona Niebuhr, “The Economic Impact of Forced Migration, Carnegie Endowment for International Peace” OCP Policy Center

²²⁵ A.g.e

²²⁶U.N.: Syrian Refugee Crisis Is 'Biggest Humanitarian Emergency Of Our Era, erişim: 11.01.18, <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2014/08/29/344219323/u-n-syrian-refugee-crisis-is-biggest-humanitarian-emergency-of-our-era>

yol açmış, sığınmacılar Avrupa'nın en büyük ekonomisi Almanya'ya²²⁷ kadar ilerlemiştir. Uluslararası Göç örgütü tarafından Ocak 2016'nın başı itibariyle ülkeye toplamda yaklaşık 1 milyon kişinin sığınma için giriş yaptığı açıklanmıştır.²²⁸

Krizin patlak verdiği 2015 yılında, Eurostat (Avrupa Birliği İstatistik Ofisi) istatistiklerine göre, Suriyeli sığınmacılar uluslararası korumada en çok başvuru sayısına sahip kişiler olup, bu durum Almanya için de geçerli olmuştur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre Almanya'ya, 2011 Nisan-2017 Ekim ayları içerisinde 518 bin Suriyeli sığınma başvurusu yapmıştır.²²⁹ Bu durum, AB ülkelerine yapılan sığınma başvurularının neredeyse yarısının Almanya'da kaydedildiği anlamına gelmektedir. Başvurular sonucunda ise 2015'de sadece 104 bin Suriyeli mülteci veya koruma statüsü elde edebilmiştir.²³⁰ 2016'da ise bu rakam 268 bin'e ulaşmıştır.²³¹ 2016 sonu itibariyle Almanya'da toplamda 637 bin Suriyelinin yaşadığı kayda geçmiştir.²³²

Suriyeli sığınmacılar için en çok tercih edilen ülke konumunda olan ve Suriye'deki iç savaşın ilk günlerinden itibaren aslında sığınma talepleriyle yüzleşen Almanya'nın 2015 Ağustos ayında çok sayıda Suriyeli mülteciyi kabul edeceğini ve Dublin Sözleşmesi kurallarını dayatmayacağını belirtmesi pek çok açıdan sürpriz olmuştur. Hem Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği hem de AB'nin diğer ortakları, Almanya'nın Dublin'i askıya almasının yararlı olduğu görüşünü benimsemiştir. Merkel'in bu kararı alması Avrupa'daki diğer ülkeleri bir nebze rahatlatmış gözükse de,²³³ kendisinin, tüm AB üye devletleri daha adil bir göçmen dağılımı bulmak için görev almadıkça Schengen'in geleceğinin tehlikede olduğunu

²²⁷ "Share of Member States in EU GDP"erişim:11.01.18, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20170410-1>

²²⁸ Migration, Asylum and Refugees in Germany: Understanding the Data,erişim: 11.01.18,<https://www.iom.int/news/migration-asylum-and-refugees-germany-understanding-data>

²²⁹ EUROPE: Syrian Asylum Applications, erişim: 11.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>

²³⁰ EU Member States granted protection to morethan 330 000 asylum seekers in 2015, erişim:11.01.18, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7233417/3-20042016-AP-EN.pdf/>

²³¹ Statistics Germany, erişim: 11.01.18, <http://www.asylumineurope.org/reports/country/germany/statistics>

²³² Anzahl der Ausländer in Deutschland nach Herkunftsland in den Jahren 2015 und 2016,erişim:11.01.18, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1221/umfrage/anzahl-der-auslaender-in-deutschland-nach-herkunftsland/>

²³³ David A. Martin, "Immigration's Enigma Principle:Protection and Paradox", Public Law and Legal Theory Research Paper Series 2015-63,November 2015,s.5

belirttiğini vurgulamak gerekmektedir.²³⁴ Merkel gibi AB Konseyi Başkanı Donald Tusk da bu dönemde tüm AB ülkelerinin dayanışma göstermesi gerektiğini ifade ederken, Almanya'nın politikalarının mevcut krizde ne derece kritik öneme sahip olduğunu azımsamamıştır. Öyle ki, Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk'a göre, Almanya'nın göç krizine yaklaşımı, Avrupa'nın biziatihi kendi geleceğini de şekillendirecektir.²³⁵ Kolektif sorumluluk tartışmaları bağlamında Merkel de mülteci meselesinin ele alınış biçiminin, Avrupa'nın geleceğini ve Avrupa'nın bir 'değerler' ve 'bireysel özgürlükler' kotası olarak kabul edilip edilmeyeceğini belirleyeceği yönünde açıklamalarda bulunmuştur.²³⁶

O dönemde kamuoyu nezdinde yapılan tartışmalarda, Hoşgeldiniz Kültürü ('Willkommenskultur') terimi sık sık dillendirilirken²³⁷ uygulanan açık kapı politikasıyla özellikle Avusturya-Macaristan sınırında yaşanan yığılmalar sonucunda Eylül 2015'te 2 ay gibi bir süreliğine sığınmacılara kapılar açılmıştır. Yine bu dönemde Suriyeli bebek Alan Kurdi'nin Türkiye'de sahile vuran cesedinin resmi, Alman yetkilileri düşündüren sembollerden olmuştur.²³⁸ Kasım 2015'te Alman hükümeti askıya aldığı Dublin Sözleşmesini yeniden yürürlüğe koymuştur. Gerek Suriyeliler gerekse diğer ülkelerden gelen sığınmacılar, bu karar üzerine hayal kırıklığına uğramışlardır. Sonrasında başta Almanya olmak üzere AB gündeminde, AB çapında bir kota sistemi ve 2013'te imzalanan Geri Kabul Anlaşması'nı yürürlüğe koyulması gibi talepler yer almıştır. Yürürlüğe koyulan Geri Kabul Anlaşması'nın da etkisiyle sığınma başvuruları bu dönemden itibaren düşüş göstermiş, Almanya İçişleri Bakanlığı 2015 yılındaki 890.000 başvurunun 2016 yılında yaklaşık üçte bir oranda azalarak 280.000 göçmenin bu yıl sığınma

²³⁴ Jeanne Park, "Europe's Migration Crisis" New York: Council of Foreign Relations, 2015

²³⁵ Europe's future depends on Germany's approach to refugee crisis - EU Council President, erişim: 11.01.18, <https://www.timesofmalta.com/articles/view/20151109/local/europes-future-depends-on-germanys-approach-to-refugee-crisis-eu.591557>

²³⁶ Laura Martínez Carreño, "Securitization Of Migration in The European Union During 2015 An Analysis of the Discourse in Germany, Hungary and the Czech Republic", Charles University in Prague Faculty of Social Sciences, Master Thesis 2016, s.53

²³⁷ Mateos ,s.106

²³⁸ Rebecca Jade LaPoint, "In Hospitable: Refugees as 'Guests' in Germany Today", Bard College, Senior Projects Spring 2017

başvurusunda bulunduğunu açıklamıştır.²³⁹ Eklemek gerekirse, AB-Türkiye arasındaki Geri Kabul Anlaşması, Almanya ve AB'nin göçünün güvenlikleştirilmesi tartışmaları bağlamında ayrıca değerlendirilebilmektedir.

Özellikle, 2015 ile 2017 yılları arasında Almanya'daki sığınmacıların yüzde 65'i erkeklerden oluşmaktayken, yüzde 50'den fazlası 24 yaşın altındadır ve tüm mültecilerin yaklaşık dörtte biri ise 15 yaşın altındadır. Yeni gelenleri takip eden aile üyeleri, Almanya'ya gelen göçmen sayısını daha da arttırmıştır. Suriyeli mültecilerin yüzde 50'den fazlası en az orta öğrenime sahiptir ve yüzde 27'si yükseköğrenime sahiptir.²⁴⁰ Şubat 2017'de Almanya'daki kayıtlı iş arayanların yaklaşık yüzde 9'u nu mülteciler oluştururken, bunların yarısından fazlasını ise Suriyeliler oluşturmaktadır.²⁴¹ Bugün, Almanya'ya sığınan Suriyeli sığınmacıların tıpkı diğer sığınmacılar gibi eğitim, barınma, işgücü piyasasına katılım gibi konularında hala zorluklar yaşanmaktadır. Nitekim Almanya Federal İş Ajansı tarafından hazırlanan Haziran 2016 raporuna göre Almanya genelinde 297.000 göçmen işsiz gözükmektedir.²⁴² Mart 2017 boyunca, yaklaşık 465.000 mülteci statüsünde vatandaş, Alman iş merkezleri ve kamu istihdam bürolarından iş talebinde bulunmuştur.²⁴³ Mülteciler arasında istihdam edilenlerin yüzdesi oldukça düşüktür. Pek çok Suriyeli halen mesleki eğitim ve entegrasyon kursları almayı sürdürmekte, pek çoğu ise kamplarda zor koşullarda yaşamaya devam etmektedir.²⁴⁴ En fazla kayıtlı Suriyeli mülteci ise North-Rhine Westphalia eyaletinde görülmektedir.²⁴⁵ Mülteci statüsü kazanan Suriyelilere aylık 400 Euro'luk maddi yardım imkanı sağlanırken, bunun yanı sıra sığınma prosedürünün süresi ve erken entegrasyon

²³⁹Refugee crisis: Number of asylum seekers arriving in Germany drops by 600,000 in 2016, erişim: 11.01.18, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-germany-asylum-seekers-numbers-drop-600000-in-2016-angela-merkel-syria-middle-east-a7521191.html>

²⁴⁰ Stefan Trines, "Lessons From Germany's Refugee Crisis: Integration, Costs, and Benefits", World Education News & Reviews

²⁴¹ OECD 2017, <https://www.oecd.org/els/mig/Finding-their-Way-Germany.pdf>

²⁴² A Syrian refugee living 'the German dream', erişim: 11.01.18, <http://www.dw.com/en/a-syrian-refugee-living-the-german-dream/a-19449609>

²⁴³ Trines

²⁴⁴ A.g.e

²⁴⁵Syrian refugees in Germany, erişim.11.01.18, <http://www.dw.com/en/syrian-refugees-in-germany/a-17697536>

faaliyetlerine katılım nedeniyle, kalifiye işçiler ve girişimciler²⁴⁶ yanında pek çok mühendis ²⁴⁷ ve doktor iş bulma imkanı bulabilmektedir. Örneğin, Almanya'da, Suriyeli doktorlar, ülkedeki yabancı doktorlar arasında dördüncü en büyük grubu temsil etmektedir.²⁴⁸

3.2.4. Almanya'nın "Hoşgeldiniz" Kültürü Politikası, Aşırı Sağ ve Suriyeli Göçmenler

Almanya'da, her bir bireyin daha fazla mülteci kabulü lehine görüşü bulunmamasına rağmen, ulusal ruh hali, sığınma politikasını liberalize etme yönünde ilerlemiştir.²⁴⁹ 2012-2015 yılları arasında sığınma alanındaki sivil toplum kuruluşu anketlerine göre, mültecilerle dayanışma yüzde 70 artmış gözükmemektedir.²⁵⁰ Dayanışma ve gönüllülük meselesi Almanya'nın Suriyeli sığınmacılara sahip çıkma konusunda dikkat çeken diğer başlıklardan biridir. Mültecilere karşı hoşgörü içerikli devlet politikalarının, sivil toplum desteği olmadan uygulanamayacağı konusunda görüş birliği mevcuttur. Devletin yeterli idari teşkilattan yoksun olduğu ve yetersiz kaldığı durumlarda çok sayıda insan gönüllü davranmışlardır. Sivil toplum çabaları polifonik yapıda olup, küçük şehirlerden banliyölere, doğu ve batı Almanya'da, Hristiyan ya da Müslüman genç yaşlı geniş kesimlerce benimsenmiş bulunarak pek çok yaratıcı hizmete katkı sağlamışlardır. Bu kapsamda örneğin, mültecilerin kiralarını ödemek için 'crowdfunding' denilen kitlesel yardım sistemiyle mültecilere konut imkanı sağlanmıştır. Öte yandan, ana-çocuk sağlığına yönelik çalışmalardan toplumsal bütünleşmeyi teşvik eden sosyal etkinliklere kadar pek çok faaliyette bulunulmuştur.²⁵¹ Örneğin yine, ülke genelinde bir düşünce kalıbının klasik örneği

²⁴⁶The Syrian who's aiming to get refugees jobs in Berlin's booming tech scene erişim.11.01.18, <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/may/18/syrian-refugees-jobs-berlin-technology-migranthire>

²⁴⁷How well have Germany's refugees integrated, erişim:11.01.18, <https://www.ft.com/content/e1c069e0-872f-11e7-bf50-e1c239b45787>

²⁴⁸ A.g.e

²⁴⁹ Dhario DeSousa , "Every Nation's Refugee?A Comparative Analysis of Asylum Policies towards Syrians among Hungary, France, and Germany", Haverford College 2016,s.112

²⁵⁰ Barbara Laubenthal , "Refugees Welcome? Federalism And Asylum Policies in Germany, University of Konstanz, Sep 2015,s.20

²⁵¹ Nanette Funk, "A Spectre In Germany: Refugees, a 'Welcome Culture' And An 'Integration Politics" *Journal of Global Ethics*, 2016VOL. 12, NO. 3, 289–299

olan Almanya'nın dört bir yanına yayılmış, Mülteciler Hoşgeldiniz (“Flüchtlinge Willkommen”), hareketinde bu faaliyetlerin izine rastlanabilmektedir. Alman bir çiftin tarafından organize edilen girişim, insanlara evlerinde sığınmacıları barındırma ve istedikleri süre evde bırakma olanağı tanırken, aynı zamanda ‘yeni bir karşılama kültürü yaratmayı’ ve yeni gelenlere entegrasyon sağlamayı hedeflemektedir. Bununla birlikte, yine farklı girişimciler Hamm'da Mülteci Yardım Merkezi (‘Flüchtlingshilfe E.V.’) kurarak mültecilere kapsamlı destek ve yardım sağlanması ve Alman toplumuna uygun sağlayabilmeleri adına gönüllü hizmet vermektedirler.²⁵² Burada, Almanya’da söz konusu Hoşgeldiniz Kültürünün temellerinin 1990’lı yıllara dayandığını vurgulamak gerekmektedir. Berlin duvarının yıkılması beraberinde II. Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş döneminin ötekileştirme zihniyetleri aşamalı olarak eritilmiş, geçmişin biraz normalize edildiği ‘yoğun bir bellek çalışması’ oluşturularak, mevcut kültürün temelleri atılmıştır. Bu sayede Almanlar, eğitim ve toplu tartışmalar yoluyla geçmişi ile görüş alışverişine girerek kolektif bir karşılama ve sempatik zihniyet oluşturmuşlardır.²⁵³ Diğer bir taraftan, sözgelimi herkes bu Hoşgeldiniz Kültürü’nün bir parçası değildir. Almanya çapında nefret söylemi, kundaklama ve mültecilere karşı diğer çeşitli suçlar da mevcuttur. Hoşgeldiniz kültürü kapsamında Almanya’nın doğusunda 2015 yılında gerçekleştirilen bir kamuoyu araştırmasında, Almanya’nın doğusundaki halkın batısındaki halka kıyasla göçmenlere daha kuşkucu bir biçimde yaklaştığı belirlenmiştir.²⁵⁴ Bu genel yabancı düşmanlığı eğilimini eski Doğu Almanya’daki yabancı sayısının az olması ve yeniden birleşim öncesinde çok kültürlü ortamın sınırlı olmasına dayandıran çevreler, aynı zamanda Doğu Almanya’da, yüksek işsizlik ve daha düşük gelir gibi sosyo-ekonomik dezavantajların, Doğu Almanlar’ın yabancılara karşı hoşgörüsünün daha az olmasını sonuçlandırdığını

²⁵² Marcel Neuenhaus, Maha Aly, “Empathy Up”, Proceedings Of The 2017 CHI Conference Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems Pages 86-92 CHI EA '17

²⁵³ De Sousa, s.105

²⁵⁴Hoş geldin kültürü kuşkuları gideremiyor, erişim: 11.01.18, <http://www.dw.com/tr/ho%C5%9F-geldin-k%C3%BClt%C3%BCr%C3%BC-ku%C5%9Fkular%C4%B1-gideremiyor/a-38347423>

yorumlamaktadır.²⁵⁵ Yabancı düşmanlığının yanı sıra Avrupa genelinde yükselen islamofobi, tüm kıtada olduğu üzere Almanya’da da gündemde sık sık yer işgal eden olgulardandır. Bu bağlamda Merkel’in politikalarına karşı çıkan bazı kesimler, özellikle son birkaç yıl içerisinde ülkeye yeni gelen Suriyeliler arasında DAES militanlarının da ülkeye sızıntı yapabileceği endişesini taşımaktadır. Öte yandan 2015’de Almanya’da Friedrich Ebert Vakfı (FES) ‘Aşırılık ve İslam düşmanlığı ile mücadelede öneriler’ isimli bir rapor hazırlamış, islamofobi’yi tetikleyen etmenlerin belirtildiği raporda, DAES nedeniyle Almanya’nın ‘aşırıların’ tehdidinde bulunan bir ülke olduğu kaydedilmiştir.²⁵⁶

Yine Almanya’daki bazı araştırmalara göre, Almanya’daki Suriyeli mülteci artışının Almanya’daki suç oranı artışına sebebiyet vermediği görülse de olası mülteci karşıtı politikalar sosyal ve politik olarak kutuplaşmayı derinleştirmektedir.²⁵⁷ Bu cephedeki kutuplaşma son dönemde islamofobinin yükselişi ile paralel, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık söylemleriyle ünlenen PEGIDA (Batı’nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar) ve benzeri göçmen ve sığınmacı karşıtı hareketlerle yaygınlaşma eğilimi göstermiştir.²⁵⁸ 2015 Ocak ayında grubun düzenlediği protestolardan birinde ‘Dresden Camileri’ni istemiyoruz’ gibi sloganlar atılırken, Merkel, gösterileri ırkçı ve yabancı karşıtı bulduğu yönünde eleştirerek bu grupların takip edilmemesi çağrısında bulunmuş, Anti-PEGIDA protestocuları da karşıt gösterilerle seslerini yükseltmiştir.²⁵⁹ 2015 Avrupa islamofobi raporuna göre aynı yılın son çeyreğinde mültecilerin kaldığı mekanlara yönelik 850 saldırı gerçekleşmiş, bu dönemde islamofobinin etkisi hiç olmadığı kadar hissedilmiştir.²⁶⁰ Daha geniş anlamda, göçe ve mültecilerin kabulüne yönelik artan rahatsızlık, son yıllarda göç ve mültecilere yönelik hem yurtiçinde hem de AB düzeyinde büyük reformlar uygulayan Şansölye Merkel ve partisinin desteğine

²⁵⁵Heribert Adam and Kogila Moodley, “Xenophobia in Germany,” In *Imagined Liberation: Xenophobia, Citizenship and Identity in South Africa, Germany and Canada* (Stellenbosch, South Africa: Sun Press, 2013),s.144

²⁵⁶Almanya’da İslamofobi raporu, erişim. 11.01.18, “<http://www.hurriyet.com.tr/almanyada-islamofobi-raporu-40013003>

²⁵⁷ A.Kadir Yıldırım “Paris Attacks and Syrian Refugee Resettlement Policy”, Issue brief no. 11.23.15. Rice University’s Baker Institute for Public Policy, Houston, Texas.

²⁵⁸M. Nail Alkan, “Avrupa’da Yükselen İrkçılık: Pegida Örneği”, *Akademik Bakış* 275 Cilt 8 Sayı 16 Yaz 2015

²⁵⁹ Carreño, ,s.57

²⁶⁰ Anna Esther Younes, “European Islamophobia Report 2015”, *SETA* 2015,s.196

azalma olduğu noktasında, kamuoyu yoklamalarında da görölmektedir. Buna karşılık, Almanya İçin Alternatif Partisi (AfD) gibi partilerin yükselişı, Alman toplumunun yeni üyeleri entegre etme kapasitesinin sorgulanması aşamasında, var olan memnuniyetsizliğin göstergesi sayılabilmektedir.²⁶¹ Öyle ki 2013 yılında kurulan AfD, bir yıldan az bir sürede, 1950'lerden beri Almanya'da en başarılı yeni kurulan partilerden biri haline gelmiştir. Federal Seçim Merkezi Araştırmaları ('Bundeswahlkompass') 2013 araştırmasına göre, kendilerini merkez siyasette konumlandırmalarına rağmen, göç ve sosyal politikalardaki en muhafazakar gruplardan olan AfD sempatanlarının toplam yüzde 68'inin 'İslam'ın değerleri ile uyuşmadığı' konusunda hemfikir olduğu dikkat çekicidir. Nitelikli çalışanlar olsa dahi göçmenlik Almanya'da daha kısıtlı olmalı diyenler yine AfD taraftarları arasında yüzde 60'lık bir kesimi oluşturmaktadır.²⁶²

3.2.5. Genel Değerlendirme

Almanya'nın mülteci politikası ve uygulaması mevcut mültecilerin entegre edilmesi ve aynı zamanda Almanya'ya giriş yapan mültecilerin sayısının azaltılması bağlamında iki yönlüdür.²⁶³ Alman göç ve iltica kanunlarının kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi ve vatandaşlık gereksinimlerinin büyük oranda değişmesi, ülkenin göç zorluklarıyla daha etkin bir şekilde mücadele etmesini sağlamıştır. Bu sayede, Almanya, özellikle son 10 yılda sadece on binlerce insani göçmen kabulünün ötesinde, dünya çapındaki sığınmacılar için hedef ülke haline gelmiştir. Bu temel değişiklikler yeni zorlukları da beraberinde getirmiştir. Alman toplumu göç konusunda giderek ayrışmaya sürüklenmiştir. Birçok Alman hızlı demografik ve toplumsal değişime karşı dikkatli olmaya başlamıştır. Günümüzde Almanya, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana diğer herhangi bir noktadan ziyade dilsel ve kültürel entegrasyona özellikle dikkat etmektedir. Alman göç politikalarında son derece dinamik olan bu süreç muhtemelen devam edecektir.

²⁶¹ Heckmann

²⁶² Nicole Berbuir, Marcel Lewandowsky & Jasmin Siri "The AfD and Its Sympathisers: Finally a Right-Wing Populist Movement in Germany?", German Politics, 2014

²⁶³ Funk

Bu esnada, gelecekteki muhtemel göçmenler göz önüne alındığında, özellikle de dayanışma temelli, daha ciddi entegrasyon taahhüdü gereklidir. Göçmen gelişmelerine karşı kamuoyunun ilgisi büyüktür ve göçmen konusu yüksek miktarda finansal kaynağın yeni politikalara ve pilot projelere aktarılması dolayısıyla da sosyal entegrasyona ilave olarak ekonomik maliyet açısından önemlidir. Tüm bu bürokratik tartışmaların gölgesinde, esasen pek çok Alman göçmenler konusunda olumlu görüş bildirmektedir. Yapılan son çalışmalar Alman toplumunun mültecilere karşı zaman zaman endişeli tutumlar geliştirmelerine rağmen mevcut yasal düzenlemeleri desteklediğini göstermektedir.²⁶⁴ Yeni dönemde hükümette kalmaya devam edecek olan Merkel son seçim zaferinde Almanya'daki mevcut sorunları, vatandaşların endişelerine kulak vererek çözeceklerini ve iyi bir şekilde politika yapacaklarını dile getirmiştir. Görünen odur ki, Almanya, gerek politikacılar gerekse halk nezdinde göç politikalarının, ülkenin toplum ve ekonomisinin yararına nasıl şekillendirilebileceğini sorgulamaya devam etmektedir. İzlenen açık kapı politikasının sonlanması beraberinde kendi iç tartışmalarına yönelik olarak bir yandan aşırı sağın yükselişini önleme, diğer yandan entegrasyon konusundaki çabaları devam ettirirken, ülkenin geleceğe yönelik tüm bu mücadelesi, hem güvenliğini hem de savunduğu liberal demokratik değerleri koruma eğilimindedir.²⁶⁵

AB-Almanya bağlamında genel bir değerlendirme yapacak olursak, Almanya Suriyeli sığınmacılar konusunda belirli bir dönem açık kapı diplomasisi uygularken, ülkede aşırı sağ yükselmiş, bununla birlikte AB genelinde de eşzamanlı olarak aşırı sağ siyasette yükselme izlenmiştir. Ülkede bir süre sonra açık kapı diplomasisi sonlanmış fakat nihayetinde bu durum AB nezdinde çok karşılık bulamamıştır. AB'nin göç sorununu çözme yaklaşımını benimseyen öncü ülkesi Almanya başta kota sistemi olmak üzere önerdiği ve uyguladığı politikalarla AB genelinde pek çok tartışmaya neden olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

²⁶⁴ Jürgen Gerhards, Silke Hans, Jürgen Schupp, "German Public Ppinion On Admitting Refugees", DIW Economic Bulletin, ISSN 2192-7219, Vol. 6, Iss. 21,2016, pp.243-249

²⁶⁵ Victoria Rietig and Andreas Müller, "The New Reality: Germany Adapts to Its Role as a Major Migrant Magnet" Transatlantic Council on Migration, Migration Policy Institute

3.3. İKİNCİ AÇIK KAPI DİPLOMASİSİ ÖRNEĞİ OLARAK İSVEÇ

İsveç'in göç politikaları, hem AB göç politikaları hem de Suriyeli göçmenler gözüyle irdelenmelidir.

3.3.1. İsveç Göçmen Politikalarına Genel Bakış

İsveç göçmen politikalarını tarihi perspektifle ele aldığımızda, ülkenin 20. yüzyılın başlarından itibaren bir göç ülkesi haline geldiği görülebilmektedir. Tarihi geçmişinde, dönem dönem yabancılarla ilgili farklı politikalar gözetilen İsveç'te 1914 öncesinde göçmenliğin sınırlandırılması gerektiği ve ülkedeki yabancılar üzerindeki kontrolün artırılması gerektiği düşüncesi hakimken, her ne kadar ülke savaşta yer almasa da, I. Dünya Savaşı'nın karışıklıklarıyla yüzleşilmiş, bu dönemde 1917-18 yılları arasında, çoğu yabancı vatandaş için pasaport ve vizeler zorunlu hale getirilmiştir.

İzleyen dönemde, İsveç'in yabancılarla ilgili ilk mevzuatı olan 1927 Yabancılar Yasası ile İsveç emeğinin yabancı rekabetten korunması ve istihdam sorunu vurgulanmıştır. Bununla birlikte, pasaport ve vize gereksinimleri, çoğu Avrupa ülkesi vatandaşları için yavaş yavaş hafifletilmiştir. 1930'larda ise hem İsveç'te hem de uluslararası alanda sıkça tartışılan şey Avrupa mülteci sorunu olmuştur. İsveç, Yabancılar Yasasını 1937'de revize edince, ana endişelerden biri Milletler Cemiyeti'nin gündeme taşıdığı 'siyasi mülteci' kavramının bu mültecilere tanınan korumayı güçlendirmesi olmuştur. Hazırlanan yeni resmi raporda, Yahudi mültecilerin siyasi mülteciler olarak sayılmaması gerektiği vurgulanmış, bu da Nazi

Almanya'sından korunmak isteyen ve başta İsveç olmak üzere komşu ülkelere sığınmak isteyen binlerce kişi için ciddi sonuçlar doğurmuştur.²⁶⁶

Bu dönemde, İsveç'in, mültecilerle ilgili uluslararası anlaşmalardaki yükümlülükleri yerine getirme konusundaki hükümlerde kısıtlamaya gittiğini özellikle vurgulamak gerekir. 1930 ve 1940'lı yıllarda, aynı zamanda izlenen bu politikaların İsveç kamuoyundaki yansıması olarak mültecilere karşı olumlu tutum sergilendiği ifade edilebilmektedir.

II. Dünya Savaşı'nın başlangıcında ise, İsveç'te 5 binden fazla mülteci yoktur. Bu durum Nazi Almanya'sının Norveç'e ulaştığı 1942 sonbaharına kadar devam etmiş ve binlerce Norveçli İsveç'e sığınmıştır. Bu noktadan itibaren mülteciler akımı giderek artmış ve kısıtlayıcıdan ziyade cömert bir politikaya geçiş dönemi kendini göstermiştir. Bunun sonucunda ise savaşın sonlanma aşamasında, İsveç'te çoğunlukla (öncelikli olarak Norveçliler, Danimarkalılar ve Estonyalı) mülteciler ve Finlandiya'dan gelenler olmak üzere yaklaşık 195.000 yabancı vatandaş bulunmaktadır. Ayrıca, 1945 ilkbaharı ve yazında İsveç, kıta Avrupası'ndan yaklaşık 30.000 toplama kampı kurbanı almıştır. Böylece savaş öncesi ve sonrası mültecilerin sayısında çarpıcı değişiklik söz konusu olmuştur. 1945 yılına gelindiğinde, yeni Yabancılar Kanunu kabul edilmiş ve ilerleyen yıllarda daha küçük revizyonlarla bu değişiklikler takip edilmiştir. Kıtada milyonlarca insanın mülteci ya da yerinden olmuş insanlar olarak yaşıyor olması ve soğuk savaş dönemine girilmesi, Avrupalı politikacıların pek çok konuda olduğu gibi yabancılar politikalarının yönü konusunda da belirsizliğe neden olmuştur. 1946 yılı İsveç'e ilk kez işçi göçünün başladığı tarih olarak ülke için bir dönüm noktası olmuş²⁶⁷ yine 1949 ve 1971 yılları arası, hızlı büyüyen ekonomi sebebiyle İsveç'in iş gücü eksikliğini karşılamak için işçi göçmenlere serbest giriş tanınmıştır.

Yine bu dönemde 550.000 Finli ve yaklaşık 60.000 Yugoslav'ın İsveç'e göç ettiği belirtilmektedir. Bunları, başta Yunanistan ve İtalya olmak üzere İspanya, Portekiz, Finlandiya ve Türkiye'den gelenler izlemiştir.

²⁶⁶ Mikael Byström and Par Frohnert, "Refugees, Immigrants and the Swedish Welfare State, 1930-2000" Nordic Academic Press, 2013

²⁶⁷ A.g.e, s.157

İsveç, Almanya'dan farklı olarak, gerek geçmişte gerekse günümüzde işçi göçmenlerin geleceğin vatandaşları olarak algılandığı kalıcı bir göç politikasına sahiptir. Bu yaklaşımın vurgulanmasında fayda vardır çünkü İsveç, her ne kadar Avrupa Birliği yasalarına uyum sağlayarak diğer Avrupa ülkeleriyle birçok siyasi alanda benzeşse de, göçmen işçi politikasını belirleyen özgül yaklaşımından ödün vermemiştir.²⁶⁸ Bir sonraki yasal mevzuat olan 1954 Yabancılar Yasası 1951 tarihli BM Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşmesine yönelik net izler taşımış ve öncekilerden tamamen farklı olmuştur. Yasayla mültecilerin hakları şekillenirken, artık yabancılar İsveç vatandaşlarıyla aynı menfaatlere sahip olacaktır. Bu nedenlerden dolayı, bunun uluslararası hukuku, insani yardım sorumluluğunu ve insan haklarını gözetmesi anlamında İsveç'in ilk modern yabancı yasası olduğu söylenebilir. Kanun, son terör saldırılarından sonra yabancı vatandaşlara yönelik sürveyans ve sınırlamalara ilişkin yeni düzenlemeler getiren bir kanunla değiştirilen 1980 yılına kadar çeşitli düzenlemelerle yürürlükte kalmıştır.

1950'lerin başından 1960'ların sonuna kadar göç konusunda gayet esnek politikalar izlenmiş öyle ki İsveç'e turist olarak gelip sonra bir çalışma izni başvurusu yapmak mümkün olmuş ve başvuruların çoğuna izin verilmiştir. Çalışma izinlerinin uzatılması için yapılan tüm başvurular da kabul edilmiş göçmen sayısı giderek artmıştır. İsveç artık birçok şehirde göç bilgi merkezi kurmaya başlamış, tüm bunların göç üzerinde büyük etkisi olmuştur. İsveç'e işçi göçü, 1970 yılında 78.000 kişinin net göçüyle doruğa ulaşmıştır. İskandinavya dışındaki emek göçmenleri için kurallar, hem Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) hem de Ulusal Çalışma Piyasası Kurulu'nun girişimleri sonrasında 1967'de iş, çalışma izni ve konut izni politikaları yönünden revize edilmiştir. Yeni kuralların nedenlerinden biri olarak ise 1970'lerin ekonomik krizinin ardından emek sıkıntısının göçün artmasıyla birlikte azalması etken gösterilmiştir.

Dönemin entegrasyon politikalarına baktığımızda 1950 ve 1960 yılları arasında İsveç göçmenlerinin toplumla bütünleşmesine olanak sağlayacak belirli bir göç politikası bulunmamaktadır. Sadece 1960'lı yıllarda ülkede bulunan göçmenlerin koşullarını geliştirmek için çeşitli düzenlemeler yürürlüğe konmuştur. Bu dönemde

²⁶⁸ Erdal Akdeve, "İsveç Ülke Raporu", *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yayınları*, 2016, s.12

İsveç, göçmenlerin başarılı uyum sağlamasını güvence altına alan resmi bir politikaya henüz sahip değildir. Ancak, 1970'lerin başında göçmenlere İsveççe dil kursları verilmesi için belediye ve derneklere ilgili faaliyetleri destekleme hakkı sağlanmış; göçmenlerin bu kurslara katılmaları teşvik edilmiştir.²⁶⁹ 1968 yılında başlatılan ve 1974 yılında tamamlanan resmi göçmenlik raporunda dayanışma ve eşitlik cümleleri ağırlıkta olmuştur. 1960'ların sonunda, devletin ve toplumun, göçmenlerin ve mültecilerin İsveç toplumuna entegrasyonunu kolaylaştırması ve desteklemesi gerektiği tespit edilmiştir. 1975'te, göçmenler üzerine politikada çok kültürlülüğün yeni ilkeleri belirlenmiştir. Bunlar; göçmenler için 'eşitlik', yabancıların kendi kimliğini seçmeleri için 'seçim özgürlüğü' ve göçmenler ile çoğunluk arasındaki 'işbirliği' kavramlarıdır. İzlenen bu yeni entegrasyon politikasıyla, göçmenlerin yerel ve bölgesel seçimlerinde ilk kez oy kullanmasına izin verilmiştir. Böylece İsveç, göçmenlere oy hakkı veren dünyanın ilk ülkesi olmuştur.²⁷⁰

Daha sonraki yıllarda, örneğin 1980'de terörist tehditlerin arka planına karşı yabancı vatandaş haklarına ilişkin sınırlamalar getirilmiştir. Aralık 1989 tarihli sözde Lucia Kararı, sığınma hakkı verilen sayısı önemli ölçüde azaltan 'mülteci olma nedenlerini' sözleşmeli mültecilerle sınırlamıştır; bu karar 1991'de iptal edilmiştir. 1990'lı yıllarda hükümet, çeşitli ülkeler ve dönemler için vize gereksinimlerinin yanı sıra geçici ikamet izni kullanmayı test etmiştir. Bununla birlikte, uygulamada, 1993-1994'te başta Bosna'dan olmak üzere on binlerce mülteciye sığınma izni verilmiştir. 1997'de tamamen yeni kurallar ilan edilmiş, sözleşmeli mülteciler uluslararası anlaşmalarda düzenlendiği gibi kalmış, fiili mülteciler ve askeri kaçaklar sığınma hakkı kazananlar listesinden çıkarılmıştır. Bunun yerine yeni bir 'korunmaya muhtaç' kategorisi oluşturulmuştur. Bu kapsamda, ölüm cezası, bedensel ceza veya işkence ile tehdit edilen kişiler, askeri kaçaklar ya da devam eden bir savaştan kaçan kişiler ile cinsel yönelim veya cinsel kimlik nedenleri (eşcinsellik) gibi nedenlerden dışlanan kimseler için sığınma prensipleri oluşturmuştur.²⁷¹

²⁶⁹ A.g.e, s.16

²⁷⁰ Byström

²⁷¹ A.g.e

2000’li yılların başından itibaren İsveç iki yollu ve dengeli bir göç politikası izlemeye başlamıştır. Bu dönemde, bir yandan ülkeye gelen göçmen sayısının azaltılması veya sadece Avrupa ve İskandinavya içi göçe uygun politikaların yürürlüğe girmesi; bir yandan da istihdam açığını kapatmak için ‘yetişmiş’ işçi alımının hızlandırılması gündemde olmuştur.

Genel olarak, ülkede son on yıldır kısıtlı bir göçmen kabul etme politikası hüküm sürmektedir. Yeni göçmen kabulleri, yukarıda değinildiği üzere, genelde aile birleşimi nedeniyle gerçekleşmektedir. Tüm bunlara rağmen İsveç 2008 yılında revize edilen göçmen politikasıyla Avrupa’nın en açık ve liberal göçmen politikasına sahiptir. Bunlara neden olarak İsveç de yaşlanan nüfus, düşük doğum oranları ile ve iş gücü arzını artırma istekleri belirgin faktörler gözükmemektedir.

Ülkede 2009 yılında ayrımcılığı ve dışlanmayı önleme konulu bir protokol düzenlenmiş; özellikle iş piyasalarına entegrasyon için önemli öneriler içeren bir rapor sunulmuştur. 2009 yılında çıkan yasalarla göçmenlerin haklarının korunması tekrar gündeme gelmiştir.²⁷²Yeni gelenlerin entegrasyonunu teşvikle ilgili düzenlemeler 2010 yılından sonra da devam etmiştir. 2014 yılında, entegrasyon için yeni inisiyatifler bütçeye dahil edilmiştir. Öne çıkan yeni stratejiler arasında İsveç vatandaşlığına geçiş oranlarının artırılması, dil becerilerinin geliştirilmesi ve yabancı düşmanlığını azaltacak önlemler alınması gelmektedir.²⁷³

3.3.2. İsveç ve Sığınma Sistemi

İsveç’e ulaşmak isteyen Suriyeli sığınmacılar Suriye’den 4 bin km mesafe yol kat etmişlerdir. Çoğunlukla Danimarka sınırındaki Öresund Köprüsü üzerinden kara yoluyla İsveç’e ulaşmak istemişlerdir. Ocak 2016 kararları itibariyle hiç bir sığınmacı toplu taşıma yoluyla kimlik belgeleri olmadan ülkeye geçiş yapamamaktadır. Mayıs 2017 de pasaport kontrolü kaldırılmıştır.

İsveç’in kitlesel göç akımına şahit olduğu ilk günler ve haftalar boyunca başvuru alan İsveç Göçmenlik Bürosu birtakım sıkıntılar yaşamıştır. Kurumun sığınmacılar için tahsis ettiği konaklama tesisleri yetersiz kalmış, soğuk iklim

²⁷² Akdeve, s.14

²⁷³ A.g.e, s. 21

şartlarıyla mücadele eden pek çok sığınmacı çadırlarda barınmak zorunda kalmıştır.

274

Bu dönemde pek çok kişi sınırda sığınma talebinde bulunurken geri kalanlar Göçmenlik Bürosu'nun İsveç genelindeki diğer ofislerinde sığınma taleplerinde bulunabilmişlerdir. Örneğin, 2015 sonbaharında, ajansın Malmö'deki kayıt bürosu en çok sayıda başvuran alan merkez olmuştur. Almanya'nın aksine, İsveç, havaalanında veya kara sınırları boyunca transit bölgelerde yapılan başvurular için özel bir prosedüre sahip değildir. Başvurular sadece Göçmenlik Bürosu ofisleri tarafından yapılabilmektedir.²⁷⁵ İsveç'te Göç Dairesi, İsveç'te daimi ikamet etmek isteyen kişilerden gelen başvuruları değerlendiren, ziyaret eden, zulümden korunmak isteyen veya İsveç vatandaşlığına kabul edilen makamdır. Amaç, sığınma haklarını koruyan ve düzenlenen göç çerçevesinde, sınır ötesi hareketliliği kolaylaştıran ve göçün kalkınma etkilerini kullanan ve düşünen, ihtiyaç odaklı bir emek göçünü teşvik eden uzun vadeli ve sürdürülebilir bir göç politikasının sağlanmasıdır. Göçmenlik Ajansı, mültecilerin kabulünde sığınmacıların gıda konut ve para masraflarını karşılarken, bir sığınmacının başvurusu reddedilirse, Göçmenlik Ajansı bu kişinin İsveç'ten ayrılma sürecine yine aktif olarak dahil olmaktadır.²⁷⁶

Son yıllarda sığınma başvurularının sayısındaki hızlı artış nedeniyle, işlem uzunlukları önemli ölçüde artmıştır. Örneğin alınan kararlar 2013'te 122 günden ortalama 142 güne yükselmiştir. Bu rakam 2014'te ve 2015'te 229 güne çıkmıştır. Bu süreçte, sığınmacılara, başvuru prosedürü süresi boyunca yasalarla belirlenen bir takım barınma ve ödenek desteğinden faydalanabilme olanağı tanınmıştır.²⁷⁷

Tüm bu ödeneklerden faydalanabilmek için ise sığınmacıların öncelikle kayıt altına alınmaları gerekmektedir. İsveç'e ulaşan her sığınmacı adına iltica talebi öncesinde ajans merkezlerinde LMA kartı (sığınmacı kimlik kartı) temin edilmektedir. Bu kart bir nevi geçici kimlik kartı yerine geçerek, sığınmacılardan, iltica kararı bekleyiş sürecinde İsveç'te kalma hakkına sahip olduklarını ispat edebilmek adına kartlarını yanında taşımaları beklenilmektedir.

²⁷⁴ Weinstein,s.17

²⁷⁵ Parusel,s.8

²⁷⁶<https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission.html>

²⁷⁷ Parusel,s.9

Çoğu durumda sığınmacılar ya normal bir konut alanına veya bir resepsiyon merkezine yerleştirilmektedir. Bu süreçte, kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan sığınmacılar devlet desteği alır ve kendilerine bir banka hesabı tahsis edilmektedir. Bekleyiş sürecinde sığınmacılar LMA kartları ile gerekli sağlık hizmetlerinden faydalanabilir hatta iş bulup çalışabilir. Eğer sığınmacıların, iltica başvurusu sonucunda, başvuruları reddedilirse, sığınmacılar, çalışma izni için ayrı başvuruda bulunabilir.²⁷⁸ İkamet izni ise kendilerine mülteci statüsü verilir verilmez en az 12 aydır.

3.3.3. İsveç ve Suriyeli Sığınmacılar

Bugün İsveç, Almanya'dan sonra Avrupa'daki Suriyeli mültecilere en fazla ev sahipliği yapan ülke konumundadır. BMMYK 2017 verilerine göre İsveç ve Almanya Nisan 2011-Ekim 2017 arası 6 yıllık dönemde başvuru yapan mültecilerin yüzde 64'ünü ülkelerinde barındırmaktadır.²⁷⁹ Bu dönemde İsveç'e toplam 114 bin Suriyeli sığınma başvurusunda bulunmuştur.²⁸⁰ Ülkeye 2015 yılında 162 bin sığınma başvurusu gerçekleşmişken, bunların 51 binini Suriyeliler oluşturmaktadır. Aynı yıl Suriye vatandaşlarını ilgilendiren sığınma kararlarının yüzde 90'ı olumlu sonuçlanmıştır.²⁸¹

Suriyelilerin Almanya'dan sonra neden İsveç'i tercih ettiği sorusu ve araştırmalarına bakacak olursak, öncelikle İsveç'in uzun zamanlardan beri hoşgörü konusunda uluslararası bir imaja sahip olduğunu yinelemek gerekmektedir. Bu araştırmaların en çok kabul görenlerinden birisi; sosyal politikalar, ekonomik entegrasyon, istihdam, işsizlik, vatandaşlık politikaları ve siyasi katılım oranları göz önünde bulundurularak yapılan Mülteci Entegrasyonu Politikaları (MIPEX) indeksidir. İsveç, 2014 rakamlarına göre, 38 ülke içerisinde karşılaştırıldığında Avrupa'da göçmenler için en iyi ülke olarak konumlandırılmaktadır.²⁸² Zaten İsveç'te

²⁷⁸ <https://www.migrationsverket.se>

²⁷⁹ Miranda L.Weinstein, "Sweden's Floating Refugee Camp: A New Form of Spatial Segregation?" *International Development, Community and Environment(IDCE)*. 2017,s.7

²⁸⁰ EUROPE: Syrian Asylum Applications, erişim: 11.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>

²⁸¹ Bernd Parusel, "Sweden's Asylum Procedures", Bertelsmann Stiftung , s.11

²⁸² Akdeve, s.7

koruma altına alınan çok sayıda Suriyeli göz önüne alındığında (yalnızca 2014 yılında 16 bin 785 kişi), pek çok mültecinin arkadaşları ve ailesi ile yakın ev kurmayı tercih etmesi de şaşırtıcı değildir.

2013'te İsveç'in tüm mültecilere yönelik kalıcı ikamet izni alabilmelerine fırsat tanınması, sığınmacılar gözünde konumunu cazipleştiren en önemli unsur olarak görülmüştür. Fakat alınan bu karar kısa sürmüş, hükümet sığınmacı yoğunluğunun yaşandığı süreç akabinde, Kasım 2015'te tekrar kuralları sıkılaştırma planlarını açıklamıştır. Bu dönemde kaydedilen sığınma başvurularına tepki olarak İsveç hükümeti, insanları diğer ülkelere sığınma girişiminde bulunmaya teşvik etmek için geçici sınır denetimleri, kimlik denetimleri vb. yeni politikalar yürürlüğe getirmiştir.

Diğer bir çarpıcı nokta olarak, bu süreçte Türkiye ile AB arasında Geri Kabul anlaşması imzalanmıştır. Böylece, yine Almanya örneğinde olduğu gibi ilgili anlaşma sığınma başvurularını etkilemiş, 2016'daki sığınma başvuruları yaklaşık 29 bin kişiye düşmüştür. 2017 Aralık itibarıyla ise bu rakam 23 binde seyretmektedir. 2011-2017 arası ülkede mülteci statüsü edinen toplam Suriyeli sayısı ise 101.000'dir.²⁸³

Suriyeliler İsveç'te yoğunlukla Stockholm, Gothenburg, Malmö şehirlerinde yaşamaktadır. İstatistik İsveç (İsveç İstatistik Kurumu)'e göre, 25-64 yaşlarındaki Suriye doğumlu bireylerin yüzde 35'i birincil ve alt orta öğretim düzeyinde, yüzde 22'si üst orta eğitim düzeyinde ve yüzde 15'i ortaöğretim sonrası eğitim almış seviyesinde gözükmektedir.²⁸⁴ 2014 yılı itibarıyla, Suriye kökenli göçmenler için istihdam oranı yaklaşık yüzde 32'dir.²⁸⁵ 2016 yılında İsveç'e sığınan Suriyelilerden Mohamad Abd Alghani İsveç'te iş bulmaya çalışan mültecilerden biri olarak işsizlik sıkıntısını şu şekilde dile getirmiştir:

İsveç çok iyi bir ülke ve İsveçliler çok iyi insanlar. İsveççe öğrenmek zorunda olduğum için iş bulmak zor benim için. Neyse ki, Göçmenlik Bürosu dil eğitimimi karşılıyor. Eşim ve kızımın buraya gelmeleri için kısa süre önce başvurmuştum ama şimdi beklemek zorundayız. İsveç'te tek zor şey beklemek zorunda olmamız. Burada her şey zaman alır ve sabır gerektirir. Mutluyum çünkü oğullarımın

²⁸³ <https://www.migrationsverket.se>

²⁸⁴ The population 2016 by level of education, country of birth and sex. Age 25-64, erişim: 10.01.18, Statistics Sweden, <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/education-and-research/education-of-the-population/educational-attainment-of-the-population/>

²⁸⁵ Befolkningens utbildning och sysselsättning 2014, Statistics Sweden, erişim: 10.01.18, https://www.scb.se/Statistik/UF/UF0506/2014A01S/UF0506_2014A01_SM_UF84SM1601.pdf

yanındayım ancak üzgünüm ki Suriye'deki ailemden uzaktayım. Üzgünüm ki, henüz bir işim yok.²⁸⁶

Alghani gibi daha pek çok kişi gerek ailelerinden ayrı olmaları gerekse onları savaşta kaybetmiş olmaları nedeniyle yaşadıkları travmalardan dolayı pek çok psikolojik problem yaşamaktadır. Zihinsel sağlık sorunları, İsveç'te, özellikle de savaştan kaçıp gelen Suriyeliler arasında yaygın gözükmemektedir. İsveç Kızıl Haç çalışması, ülkeye gelen üç Suriyeli mülteciden birinin depresyon, endişe ve travma sonrası stres bozukluğunun belirtilerinden zarar gördüğünü söylemiştir.²⁸⁷

Bazı sığınmacıların İsveç'e sığınma konusundaki endişelerine rağmen, Suriyelilerin geri kalanı hala birkaç nedenden ötürü İsveç'e gelme kararlarını doğru bulmaktadır. Bir mülteci, "İsveç'i, Avrupa ülkeleri arasında iyi bir üne sahip olduğu için seçtim, İsveç tüm modern yaşam olanaklarına uyumlu bir ülke" derken bir başka mülteci İsveç toplumunun insancıl olduğunu; ve bazı zorluklar olmasına rağmen, İsveç'in ülkeye sığınmak isteyenlere sağladığı yardım karşısında memnuniyet duyduklarını ifade etmektedir.²⁸⁸ Tüm bu anlatımlardan edinilen izlenimlere göre, Suriyelilerin ülkelerindeki savaştan kaçarak Avrupa'ya ve özellikle İsveç gibi ülkelere ulaşmak adına zorlu mücadeleleri göze alma nedenleri anlaşılabilir.

3.3.4. İsveç Entegrasyon Politikaları ve Suriyeli Göçmenler

Bugün, İsveç yaklaşık 9.3 milyonluk yerleşik nüfusu ile 200 farklı ulustan insanı bir araya getirmekte ve nüfusun yaklaşık yüzde 14'ü İsveç dışında doğmuş bireylerden oluşmaktadır.²⁸⁹ İkinci kuşak da dahil edildiğinde yerli olmayan İsveçli yerleşik nüfus yüzde 20'ye ulaşmaktadır.²⁹⁰ İsveç, 2014 yılına kadar AB'de kişi başı

²⁸⁶These Striking Photos Of Syrian Refugees In Sweden Capture Their Persistence, erişim: 11.01.18, <https://www.bustle.com/p/these-striking-photos-of-syrian-refugees-in-sweden-capture-their-persistence-50837>

²⁸⁷Refugees battle mental health problems in Sweden, erişim: 11.01.18, <http://www.ifrc.org/en/news-and-media/news-stories/europe-central-asia/sweden/refugees-battle-mental-health-problems-in-sweden-73709/>

²⁸⁸What Frightens Some Syrians in Sweden?, erişim: 11.01.18, <http://rozana.fm/en/home/investigations/21/advance-contents/15817/what-frightens-some-syrians-in-sweden>

²⁸⁹ <http://www.government.se>

²⁹⁰ Akdeve, s.14

en fazla mülteci düşen ülke konumundayken, 2015'te bu ünvanı Macaristan'a bırakmıştır. 2013'e kadar yüzde 16'sı yabancı doğumlu olan ülkede bu sayı son iki yılda artmış 2016 yılına kadar bu oran nüfusun yüzde 17.9'una yükselmiştir.²⁹¹

Ülkenin, göçmen kabul etme konusunda uzun bir geçmişi olmasına rağmen, entegrasyon başarısı düşük kabul edilmektedir. Örneğin, OECD 2017 raporlarına göre İsveç'te pek çok sektör lideri ile yapılan çalışmalarda İsveç'in entegrasyon için diğer AB ülkeleriyle karşılaştırıldığında en ilerici politikalara sahip olmasına rağmen halen düşük ve yetersiz entegrasyon oranlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır.(göçmenlerin iş bulma ve ekonomik statülerine bakıldığında)²⁹²

Ne olursa olsun, İsveç daha fazla mülteci ve diğer gelenler kabul etmek için iyi bir konumdadır; ancak, mevcut hızlı değişim evresinde esnek olabilecek yeni programlar oluşturulmalıdır. Hükümet en son açıkladığı Aralık 2010 yerleşme reformu ile, İsveç entegrasyon politikasının işgücü piyasasına daha fazla odaklanılmasını planlanmıştır.²⁹³ 2010'dan bu yana, yeni gelenlerin İsveç'e entegrasyonunu sağlamak için tasarlanan reform, 20 ile 64 yaş arası tüm mültecileri kapsamaktadır. Buna göre, her bireyin becerilerin dayanan yeni bir entegrasyon planı oluşturulur. Plan kapsamında mülteciler, 2 yıllık haftalık 40 saatlik çalışma izni ve 'Göçmenler İçin İsveççe' (SFI) dil kursu başta olmak üzere bir takım sertifika ve kurs programlarına yönlendirilir.²⁹⁴

Uluslararası karşılaştırmada, İsveç göç ve entegrasyon politikaları uluslararası uzmanlar tarafından ilerici ve iddialı olarak görülmektedir. Ülkede konut yetersizliği ve gelen mültecilerin işgücü piyasasına yavaş entegrasyonu gibi zorluklar yaşanmasına rağmen, hükümet göç konusunda karşı her zaman olumlu yaklaşımlar geliştirmiştir. Göçün yararlarını vurgulayan hükümet, 2014 göç politikası bilgi notunda: "Hükümetin rehber ilkesi, göçmenlerin ülkelerinden yeni bilgi ve tecrübe

²⁹¹ Ahmad Allouh, Fiona Walker, Rebecca Heather Wilcox Gwynne, Robert Maurer , "Designing a Socially Sustainable Impact , Sourcing Model for Integrating Immigrants in Sweden", *Blekinge Institute of Technology Karlskrona*, Sweden 2017, s.3

²⁹² <https://www.oecd.org>

²⁹³ Parusel,s.3

²⁹⁴ A.g.e.,s.18

taşımalarıyla İsveç işgücü piyasası ve ekonomisinin yeniden canlandırmasına yardımcı oluyor’’ ifadelerini kullanmıştır.²⁹⁵

Nitekim Batı Avrupa'daki tüm ülkeler gibi İsveç de yaşlanan nüfus ve düşük doğum oranları ile karşı karşıyadır ve iş gücü arzını arttırarak sürdürülebilir ekonomik büyüme sağlamak için genç nüfusa ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, işgücü piyasası entegrasyonu İsveç'te mevcut entegrasyon politikasının merkezinde yer almaktadır.²⁹⁶ İsveç Entegrasyon Politikasının hedeflerinden biri, yeni gelenlere emek piyasası perspektifiyle giriş yaptıkları ilk günlerden itibaren karşılama için etkili bir sisteme sahip olmaktır. Ancak sistemin uygulamadaki yansımaları farklı olabilmektedir. Sığınmacılar mülteci statüsü alana kadar iş, eğitim, sağlık olanaklarına erişim bakımından bir takım sorunlarla karşılaşabilmektedir.²⁹⁷

Bir mültecinin mülteci statüsünde yasal ikamet kazanması iki yıla kadar sürebilmektedir. Bu noktada iltica ve ikamet durumuna ilişkin hızlı kararların alınabilme olanağının entegrasyona yardımcı olduğu belirlenmiştir. Yine mülteciler İsveç'te vasıflarına uygun iş bulmakta zorlanmaktadır. Nitekim OECD 2014 raporlarına göre, mülteciler sahip oldukları nitelik, beceri ve tecrübelerine göre incelendiğinde, birçok mülteci içerisinde yükseköğrenim görenlerin yaklaşık yüzde 30'unun, eğitim veya tecrübe seviyesinin altında çalıştığı belirlenmiştir.²⁹⁸

Burada kolektif sorumluluk meselesi mülteci sorunlarıyla ilgili yaklaşımda diğer ülkeler de olduğu gibi İsveç içinde önem arz eden bir kavramdır. Başbakan Kjell Stefan Lofven'in söylemiyle sorunlarla baş etme yöntemi diğer konularda olduğu gibi mülteci meselesinde de kolektif bir temel üzerinde gerçekleştirilmelidir. Bu konuyla ilgili İsveçli akademisyen ve İş Piyasası ve Eğitim Politikası Değerlendirme Enstitüsü (IFAU) Genel Sekreteri Olaf Åslund, İsveç gazetesi Dagens Nyheter'e yaptığı açıklamada,

Birçok durumda, mültecilerin iyi vasıflara ve büyük hırlara sahip olmaları gerçeğine rağmen pek çok kişi istikrarlı bir şekilde istihdam olanağından faydalanmada ve kendine yeterli olmada güçlük çekiyorsa bu bir başarısızlık örneğidir. Aynı zamanda bu konuda sorumluluk payının politikacılar, sosyal hizmetler ve biz vatandaşlar olarak nasıl dağıtılması gerektiğini söylemek zordur.

²⁹⁵ A.g.e,s.3

²⁹⁶ Allouh,s.3

²⁹⁷ A.g.e

²⁹⁸ A.g.e,s.4

diyerek aslında kolektif sorumluluğun zorluklara rağmen önemine değinmiştir.²⁹⁹

İsveç, Avrupa ülkeleri içerisinde göçmen politikaları açısından örnek gösterilecek bir konumda gözükmektedir. Gerek göç dalgalarının ilk başladığı yıllardan beri uyguladığı entegrasyon politikalarıyla, gerekse halen ılımlı sayılabilecek mülteci politikasıyla Avrupa'nın göçmen hakları konusunda önde gelen devletlerinden biridir. Titizlikle uygulamaya konulan birçok kanun ve düzenlemeye rağmen ülkede, göçmenlerin çeşitli zorluklarla karşılaşmakta olduğu da ifade edilmelidir.

İşgücü ve iş talepleri arasında bir uyumsuzluğun olması nedeniyle ³⁰⁰ ekonomik sorunlar yanında, göçmenler hala İsveççe öğrenmede zorluk çekmekte, tecrit yüzünden eğitim ve barınma gibi konularda korkular yaşamaktadır. Bu anlamda İsveç'e sığınmış Suriyeli mülteciler arasında topluma entegre olma açısından farklılıklar göze çarpmaktadır. Örneğin, kendileriyle röportaj yapılan Mohannad Sabbagh³⁰¹, Abo Karaa³⁰² gibi pek çok Suriyeli girişimci, göçmen nüfusunun yoğun olarak yaşadığı Malmö'de iş yeri açma imkanı bulabilirken, bazı Suriyeli mültecilerin ise dil sorunu ve aile birleşimi sorunları yüzünden İsveç'te yeni yaşamlarına adapte olma mücadelesi halen devam etmektedir.³⁰³

Yine yeni tasarlanan entegrasyon programlarıyla, halen yetersiz etkinlikteki insanlar için eksik niteliklerin tamamlanması koşuluyla, özellikle açıcılık, sağlık sektörü, gastronomi, yapı sektörü, tarım ve ormancılık branşlarında 'hızlı entegre' oluşturulacak, üniversiteler de bu alanda da katkıda bulunacaktır. Eylül 2015'te hükümet '100 Kulübü' girişimini başlatmıştır. Bu önlem çerçevesinde,

²⁹⁹Asylum seeker drop in Sweden and Denmark, erişim: 11.01.18, <https://www.thelocal.se/20150305/asylum-seeker-drop-in-sweden-as-denmark-numbers-plummet>

³⁰⁰Sweden's immigrants struggle with jobs and integration, erişim: 11.01.18, "https://www.ft.com/content/838d60c2-0961-11e7-97d1-5e720a26771b?mhq5j=e1"

³⁰¹Syrian refugees open for business in Sweden, erişim: 11.01.18, <http://www.dw.com/en/syrian-refugees-open-for-business-in-sweden/a-37428707>

³⁰²Syrian refugees bring life back to Swedish city – with shisha clubs and falafel cafes, erişim: 11.01.18, <https://www.theguardian.com/world/2016/may/21/malmo-syrian-refugees-new-life-sweden>

³⁰³Some Syrian Refugees Struggle With New Life In Sweden, erişim: 11.01.18, http://www.huffingtonpost.com/entry/syrian-refugees-sweden_us_568192b2e4b06fa68880d1f5

en az 100 yeni göçmen işe almayı kabul eden şirkete maaşlarının yüzde 80'ini bir yıla kadar ödeme desteği sunulmuştur.³⁰⁴

3.3.4.1.Devlet Daireleri ve Programları

İsveç'te entegrasyon politikasının sorumluluğu İstihdam Bakanlığındadır. İsveç Kamu İstihdam Servisi (SPES) veya İsveç İş ve İşçi Bulma Kurumu (Arbetsförmedlingen) mültecilerin entegrasyon faaliyetlerini yönetme sorumluluğunu üstlenmiştir. Ayrıca, entegrasyon sorumluluğu ulusal, bölgesel ve yerel tüm hükümet organları vasıtasıyla konut, eğitim, sosyal hizmet ve gelirle ilgili faaliyetler için yerel düzeyde bir sorumluluk çerçevesinde yürütülmektedir.

Bunların yanı sıra, İsveç Sosyal Sigorta Kurumu da dahil olmak Göçmenler İçin İsveççe (SFI) gibi bir dizi önemli aktör entegrasyonda rol üstlenmektedir. Bu kilit aktörler arasındaki zayıf koordinasyon entegrasyonu olumsuz etkileyen faktörler olarak tespit edilmiştir.³⁰⁵

3.3.4.2. Vatandaşlık

Vatandaşlık kan bağı ilkesine dayandığı için, İsveç'te İsveç olmayan ebeveynlerden doğan çocukların otomatik olarak İsveç vatandaşlığına hakkı yoktur.

Son yıllarda vatandaşlık yasasında yapılan değişikliklerle, İsveç vatandaşı olabilmek için İsveç'te oturma izniyle en az kesintisiz 5 yıl süreyle daimi ikamet etmiş olmak gerekmektedir. İsveç vatandaşlığını kazanmak yine istihdam entegrasyonunu mümkün kılan bir unsur olarak kabul edilmektedir. Vatandaş olmayan kişiler belediye ve ilçede oy kullanabilirlerken, İsveç vatandaşlığına hak kazanan göçmenler ulusal seçimler için oy kullanabilirler.³⁰⁶

3.3.4.3. Aile Birleşimi

2010'dan bu yana aile birleşmesine izin veren kurallar daha katı hale gelmiştir. Aile birleşimi talep eden mülteciler sadece birinci derecede akrabaları için talepte bulunabilmektedir ve bu koşul 21 yaş üzeri akrabalar için geçerli olmaktadır.

³⁰⁴ Barusel, s.24

³⁰⁵ A.g.e,s.4

³⁰⁶ A.g.e,s.5

3.3.4.4. Barınma

Yeniden yerleşime tabi olanlar dışında mülteciler konaklama yerini kendilerini belirleyebilmektedirler.

Ekonomik entegrasyon, daha büyük şehirlerde yaşamak olanağı sağlarken, iş bulma konusunda da yardımcı olur. Fakat burada dikkat çekilmesi gereken, bu konuların zincirleme olarak birbirlerini etkilemeleridir. Bununla birlikte, daha büyük bir şehirde yaşamak seçmek, konut sıkıntısı yaşanması açısından entegrasyon sürecini de olumsuz etkileyebilir.

Özellikle maddi açıdan yoksul mülteciler için barınma sıkıntısından kaynaklanan olumsuz etki, mültecilerin fiziksel ve zihinsel sağlık durumları ile dil öğrenme, iş becerisi vb. yeteneklerini de etkilemektedir.

Benzer şekilde, mülteciler açısından kısa vadeli konaklama seçeneği, bölgeye uyum sağlamaları açısından olumsuz etkilenebilir.

Büyük bir göçmen nüfusa sahip olan bölgelerde yaşamak gettolaşmaya yol açarak, göçmenlerin yerli İsveçlilerle çok az veya hiç temas kurmaması ve İsveççe öğrenme eksikliği açısından toplumsal bütünleşmeyi sağlamada sorun olabilir.³⁰⁷

İsveç hükümetinin göçmenlerin barınma ve entegrasyonuna yardımcı olacak uygulamalardan bir diğeri de yeniden yerleştirme programlarıdır. 2016 da yeniden yerleştirme programı kapsamında, bin 9 yüz mülteci (Suriyelilerin yanı sıra, Afganlar, Somaliler) yeniden yerleşime tabi olmuştur.

Olumlu bir karşı önlem olarak, İsveç hükümeti yeniden yerleşim kotasını aşamalı olarak artırmak için söz vermiştir. Hükümetin görev süresi boyunca bu kotayı 5 bine çıkarmayı planlamıştır. İsveç Göç Dairesinin bütçesine ve politikaya ilişkin şartnamesi 2017 yılı için bu hedef fonlamaya yönelik ilk adım olarak 3 bin 4 yüz yer olmuştur.³⁰⁸

3.3.4.5. Kültür Entegrasyonu

İsveçli insanlar genellikle göç ve kültürel çeşitlilik konusunda olumlu bir tutuma sahiptir. Çoğu İsveçli kendisini anti-ırkçı ve anti-milliyetçi olarak

³⁰⁷ A.g.e,s.6

³⁰⁸ <https://www.migrationsverket.se>

tanımlamaktadır. Özellikle nüfus yoğunluğunun az olduğu kuzey bölgelerde göçmenler daha olumlu karşılanmaktadır. Öyle ki bu bölgelerde aynı zamanda daha az istihdam olanağı bulunmasına karşın, konaklama imkanı ve büyük şehirlere kıyasla İsveçlilerle sıcak iletişime geçme olanağı açısından entegrasyonun daha kolay olduğu ifade edilmektedir.³⁰⁹ Göçmenlere karşı İsveçliler arasında genel olarak olumlu tutum bulunmasına rağmen, ayrımcılık ve entegrasyon üzerinde olumsuz bir faktör olarak etkisini göstermektedir. Sosyologlar Orlando Mella ve Irving Palm (2012), tarafından yapılan bir ankete göre İsveçli nüfusun üçte biri asla Avrupalı olmayan insanlarla etkileşime girmemektedir. Katılımcıların yüzde 66'sı, göçmen gruplarının entegrasyon konusunda başarısız olduğuna inanmaktadır.³¹⁰

Öte yandan tüm bu çekincelerin yanı sıra Suriyeliler de bir takım endişeler taşımaktadır. Burada karşılıklı çaba sarf edilmesi gerekliliği belirginleşirken, örneğin İsveç'te yaşayan Suriyeli mimar Abdulalim Alkatea, yerel dili öğrenmenin ve iş bulmanın sadece bir topluma tam olarak entegre olabilmesi için yeterli olmadığını savunmaktadır. Alkatea, “Demokratik bir toplumdan gelmiyoruz, ölüm, zulüm ve baskıdan kaçıyor ve mülteciler olarak kendimizle birlikte kültürümüzü ve deneyimlerimizi taşıyoruz. Bu durumda yeni bir ülkeye entegre olmaya çalışıyoruz.” diyerek vatandaşlarının yaşadığı zorlukları dile getirmektedir.³¹¹

3.3.5. Aşırı Sağ ve Suriyeli Göçmenler

Avrupa genelinde var olan İslamofobi de İsveç'teki tüm Müslüman mültecilerin endişe noktalarından biridir. 11 Eylül saldırıları, Charlie Hebdo vakası, Ortadoğu'da yaşanan Suriye krizi ve DAESH tehdidi neticesinde artan İslamofobi göçmen toplulukları derinden etkilemektedir. Son olarak 7 Nisan 2017'de, Stockholm'de meydana gelen beş kişinin öldüğü ve birçok kişinin yaralandığı terör saldırısı, radikal örgütlerle ilişkilendirilmiş, bu olayla, gerek Müslüman karşıtlığı beslemeyen İsveçliler gerekse Müslüman göçmenler nezdinde İslamofobinin pekişmesinden çekince duyulmuştur.

³⁰⁹ Barusel,s.5

³¹⁰ A.g.e s.5

³¹¹Integration is about more than a language and a job, erişim.11.01.18, <https://www.thelocal.se/20160823/integration-is-about-more-than-a-language-and-a-job>

İsveç'te özellikle son yıllarda en çok tartışılan diğer bir konu yıllardan beri süregelen 'çok kültürlülük' politikasının etkisini artık yitirmesidir.³¹² 2016'da Gävle Üniversitesi tarafından yürütülen bir anket çalışmasına göre iki yıl öncesinde, İsveçlilerin yüzde 74'ü gururla kendi toplumlarında daha fazla çeşitlilik lehine olduklarını belirtirken bahsi geçen yılda bu oran yüzde 64'e düşmüştür. Ankete katılan on kişiden dokuzu göçmenlerin İsveç gelenek ve göreneklerine uyum sağlama konusunda İsveç değerlerini tehdit altında bıraktıklarını düşünürken, ankete katılımcıların yalnızca yüzde 55'i, İsveç'e gelen göçmenlerin, İsveçlilerle aynı koşullarda aynı refah düzeyine erişmeleri gerektiği konusunda görüşlerini ifade etmişlerdir.

Diğer bir dikkat çekici görüş ise ülkeye gelen sığınmacıların çoğunluğunu oluşturan Ortadoğu ve Afrika'dan gelen göçmenlerle ilgili. Arap ve Afrikalıları yalnızca katılımcıların yüzde beşi İsveçlilere 'özdeş veya çok benzer' kabul etmiştir.³¹³

2016 yılında araştırma şirketi Inizio tarafından yapılan bir başka ankete göre ise İsveçliler 2015 yılına kıyasla mültecilere yönelik maddi destek konusunda daha az istekliken, ülkelerine daha az sığınmacının girmesine izin verilmesini beklemektedirler.³¹⁴ Araştırmalara göre ülkede ırkçılık ve ayrımcılık konusunda şikayetler artmakta, göçmenler yapılan röportajlarda göçmenlerin memnuniyetsizlikleri sıklıkla dile getirilmektedir.³¹⁵

İsveçli terör uzmanı Magnus Ranstorp, "İsveç'ten ihraç edilen veya İsveç'i hedef alan saldırılara şaşırmadığını" ifade etmektedir. Ranstorp'a göre, İsveç uzun zamandır Avrupa terörizmi meselesinden kaçınmaktadır. Ranstorp, 'radikal İslamcı' terör tehlikeleri konusundaki tartışmalara ve radikalleşmeyi önleme yönündeki siyasi

³¹² Akdeve, s.8

³¹³About-Face: Swedes Begin to Lose Faith in Multiculturalism, erişim: 11.01.18, <https://sputniknews.com/europe/201610261046757499-swedes-multiculturalism-disappointment/>

³¹⁴Poll: Fewer Swedes want to help asylum seekers, erişim: 11.01.18, <https://www.thelocal.se/20160905/poll-fewer-swedes-willing-to-help-asylum-seekers>

³¹⁵Refugees in Sweden - one year on, erişim: 11.01.18, <http://www.euronews.com/2016/12/26/refugees-in-sweden-one-year-on>

girişimlerin eksikliğine işaret ederken, ülkenin mükemmel bir barınma merkezi olduğunu ifade etmektedir.³¹⁶

Ülke genelinde son birkaç yıldır yaşanan göçmen krizi nedeniyle ortaya çıkan demografik değişiklikler aynı zamanda tıpkı Almanya ve Avrupa genelinde olduğu gibi milliyetçi göç karşıtı partilerin daha fazla güç kazanmalarına yol açmıştır. İsveç'te, neo-nazi hareketlerle ilişkilendirilen İsveçli Demokratlar (SD) son yıllarda seçmen desteğinde istikrarlı bir artış görmüştür. 2014 seçimlerinden bu yana parlamentoda yüzde 12.8 oyla üçüncü en büyük parti konumunda olan SD desteği anketlerde artmaya devam etmektedir. SD'ye popüler destek, İsveçlilerin bugüne kadar 'refah' ve 'iş' konularını birinci önceliği olarak nitelendirdiği 30 yılı aşkın bir süredir, ilk kez İsveç göçmen seçimi için bir numaralı siyasi konu olarak 'göç' tanımlanmasıyla paralellik arz etmektedir.³¹⁷

Bir diğer tartışma konusu ise ülke çapındaki suç artışına yönelik tartışmalardır. ABD Başkanı Donald Trump'ın İsveç'de göçmenlerin suçu artırdığını iddia ettiği söylemine rağmen yeni göç dalgalarının suç artışına neden olduğunu gösteren hiçbir kanıt mevcut değildir.

Mülteci krizi, göç ve sığınmacılar konusunda kamuoyu nezdinde tartışmaları hararetlendire dursun, İsveç'te gerek hükümet gerekse toplum nezdinde uzun zamanlar mültecilere karşı gösterilen empati ve desteğin nispi oranda azaldığı görülmektedir. Sıkı kimlik kontrolleri, sınırsız oturma izninin sonlanması ve kısıtlı aile yeniden birleşme haklarına rağmen birçok gözlemci uzun vadede İsveç'in daha açık ve cömert bir mülteci politikasına geri döneceğini düşünmektedir. Bu bağlamdaki olasılık da uzun vadede göçmenlerin yaşadıkları sıkıntıları giderebilmek adına kabul edilebilir entegrasyon performansına bağlı gözükmektedir.³¹⁸

Burada, eğer amaç İsveç'i daha az cazip hale getirmek ise ki bu hedef 2015 sonbaharında açıkça ön plana çıkmıştır. Bu şekilde, geçici oturma izni ve sınırlı aile birleşme hakkı ile hem göçmen işçiler hem de potansiyel işverenler süregelen belirsiz statüler konusunda sıkıntılar yaşayacaktır ve özellikle ailelerini savaş

³¹⁶ Ann-Sofie Dahl, "A Continent in Chaos: The Security Implications of the European Migrant Crisis", *Scowcroft Paper* No.2, June 2016, s.7

³¹⁷ A.g.e, s.9

³¹⁸ Barusel, s.25

bölgesinde veya zor koşullarda arkasında bırakanlar iş bulma konusunda motivasyon eksikliği de yaşayacaklardır. Aynı motivasyon göçmenlerin, dil öğrenimi performansı için de söz konusudur. Amaç, mültecilerin ihtiyaçlarını en iyi şekilde değerlendirirken, entegrasyonu güçlendirmekse, kısıtlayıcı önlemler, entegrasyona zarar verme tehlikesi barındırmaktadır. Bu nedenle, bu alanda daha titiz çalışmalar yapılmalı, özellikle işgücüne katılım hızlandırılmalıdır.³¹⁹

3.3.6. Genel Değerlendirme

İsveç'in İstihdam Bakanı ve hükümetin mültecilerle olan çalışmalarının koordinatörü Ylva Johansson, 2016 başında sığınmacı alımları hakkında şunları söylemiştir: “Bu benzeri görülmemiş nüfus artışı, konuttan okullara ve sağlık alanlarına kadar pratik kaynakların yetersiz kalmasına neden oldu. Bu yüzden her yıl buraya gelen çok sayıda insanı almaya devam edemiyoruz.”³²⁰

Görülmektedir ki İsveç uzun yıllarca izlediği liberal sığınma politikalarından son dönemde kısıtlayıcı-dengeleyici politika izleme noktasına ulaşmıştır. Sığınmacıların yoğun akışı akabinde özellikle İsveçli Demokratlar’a desteğin yükselmesi beraberinde göç konusunun siyasi gündem üzerinde merkezi konuma gelmesiyle, sığınma politikalarında söz konusu kısıtlayıcı dönüşümün desteklendiği gözükmektedir. Tüm bunların nedeni olarak hem ülkenin kaynak yetersizliği hem de Avrupa genelinde olduğu gibi yükselen aşırı sağ beraberinde yaşanan iç siyasi tartışmalar, yükselen islamofobi ve terör saldırıları endişeleri gibi güvenlik endişeleri baş göstermektedir.

Meseleyi İsveç-AB göç politikalarının etkileşimi bakımından değerlendirecek olursak, başlangıçta kota sistemiyle ilgili elinden geleni yapacağını taahhüt eden İsveç’in açık kapı diplomasisinden, kısıtlayıcı politikalara geçişi açısından her ne kadar AB politikalarını yönlendirme konusunda yoğun bir etkileşimde bulunduğu görülmese de diğer pek çok AB ülkesine nazaran geliştirdiği hoşgörülü tutum azımsanmamalıdır. Bunun yanı sıra göç uzmanları, İsveç’in göç politikasını çok uzak olmayan bir gelecekte tekrar düşünmesi ve Avrupa dışındaki

³¹⁹A.g.e,s,21

³²⁰ <https://sweden.se/migration/#2015>

lkelerden düşük nitelikli ic göçünü kabul etmesi gerekeceğine inanmaktadır.³²¹ Tabi İveç'in atacağı adımlar AB politikalarından bağımsız dnlemez durumdadır. Avrupa sığınma ve mülteci politikasının geleceğı genel olarak belirsizliklerle doludur. Politikaların iyiletirilmemesi durumunda İveç'in açık kapı politikası uygulaması da belirsizlik teşkil edecektir. Mültecilerin kabul edilmesine ilişkin olarak, İveç 'in öngörülemeyen bu zorlu açıklık politikasını tek başına riske alma olasılığı düşüktür. ³²² İveçli politikacılar AB lkeleriyle daha fazla dayanışma, birlik ve beraberlik talebinde bulunmaktadır. Nihayetinde İveç, sığınma politikasındaki kısıtlayıcı değıiklikler ve tüm sınırlandırmalara rağmen önemli bir varış ülkesi olarak güç merkezi olmaya devam edeceğinden³²³ bu konuda gerek kendi içerisinde gerek AB ile uzlaşa arayışlarına devam edilmesi gerekliliğı kaçınılmazdır.

İveç'te bir sreden beri ciddi tartimalara neden olan mülteci yasası değıtirilmitir. 24 Kasım 2015 tarihinden sonra iltica başvurusunda bulunan bütün mülteciler yeni kanunlara tabi olacaktır. Yeni düzenlemeye göre iltica başvurusu yapan mülteciler bundan böyle süresiz oturum alamayacaktır. Mültecilere 3 yıllık geçici oturum verilecektir. 3 yılın sonunda durumları tekrar gözden geçirilecektir. Gerek görülmesi halinde oturum uzatılacak ancak gerek görülmemesi halinde ise söz konusu mülteciler ülkelerine iade edilecektir. Bunun yanı sıra İveç'in son dönemde sığınma başvurusu kabul edilmeyen 80 bin kadar kişiyi sınır dışı etmeye hazırlandığı İveç İ İleri Bakanlığınca aıklanmış³²⁴ tüm bu gelişmeler sığınmacılar için gözde ülke konumunda olmasını sorgulanır hale getirmiştir.

³²¹ Charles Westin, "Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism" Migration Policy Institute

³²² A.g.e.s.26

³²³ A.g.e.s.23

³²⁴İveç, 80 bin sığınmacıyı sınır dışı edecek, erişim: 11.01.18, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160128_isvec_sinir_disi

3.4. KAPALI KAPI DİPLOMASİSİ ÖRNEĞİ OLARAK: MACARİSTAN

Macaristan'ın AB'de ortak bir göç politikası oluşturma sürecinde şiddetli direnişi, bu Orta Avrupa ülkesini ilginç kılmaktadır. Schengen üyesi de olan ülkenin AB politikalarıyla uyuşup uyuşmadığı, daha doğrusu ne kadar örtüştüğü önem arz etmektedir.³²⁵

3.4.1. Macaristan Sığınma Sistemi

Macaristan, Orta Avrupa ve Avrupa Birliği'nin doğu sınırı boyunca göç hareketlerinin kesişim noktasında bulunmaktadır. Ülke, AB üyesi olduğu 2004'ten bu yana, Birleşmiş Milletler'in (BM) mülteci ve sığınmacılara ilişkin olarak belirlediği standartları kabul etmek için önemli adımlar atmıştır. Bunlara, 1951 sözleşmesi de dahildir. Macaristan bu sözleşmeyi onaylamıştır ancak başlangıçta sadece Avrupa ülkelerinden başvuruların kabul edilmesi şartıyla bunu yapmıştır. Daha sonra bu kısıtlama 1997'de kaldırılmış ancak Macaristan'ın sığınmacılara insani yardımıyla ilgili endişeleri devam etmiştir. Fidesz partisi yönetimi, 2010'da hükümete geldiği dönemde sığınma konularını 'öncelikle yasadışı göçle mücadele ve sığınma sisteminin algılanmış ihlalleri bağlamında' değerlendirmiştir. Avrupa Birliği'nin Macaristan'da 2007 yılındaki sığınma yasası uyarınca Avrupa'daki sığınma politikalarını da içeren sığınma politikasına uyum sürecine geçilmiştir.

³²⁵ Macaristan Schengen bölgesine de 2007 yılında dahil olmuştur.

Özellikle 2010 yılında yeni Macar hükümetinin kurulmasıyla, sığınma ve mülteci konusunda özel mevzuatlar geliştirilmiştir. Bu değişikliklerin en dikkat çeken özelliği, sığınmacıların, sığınma prosedürlerini beklerken gözaltına alınmalarına izin verilmesi uygulamasıdır.³²⁶ Macaristan'da iltica ve yabancılar mevzuatında yapılan son değişikliklerle ve ilgili uygulama önlemlerinde, insan hakları ve korunma ihtiyaçları sığınmacılar ve mülteciler, güvenlik ve kolluk kuvvetlerinden daha az önceliğe sahip olmuşlardır. Örneğin, açık resepsiyon düzenlemeleri için daha az kaynak ayrılmış iltica prosedürüne erişim daha kısıtlı hale gelmiştir. Bunun yanı sıra ülke genelinde güvenlik ağını genişletmeye yönelik daha fazla kaynak ayrıldığı gözükmemektedir.³²⁷

Macaristan'da İçişleri Bakanlığı bünyesindeki bir devlet kurumu olan Göçmenlik ve İltica Bürosu (IAO), Mülteci İşleri Müdürlüğü iltica yetkilisi aracılığıyla sığınma prosedürünü yönetmektedir. IAO ayrıca açık resepsiyon merkezlerini işletmekle ve sığınmacılara yönelik sığınma evlerini kapatmakla yükümlüdür. Sığınma prosedürü, uluslararası koruma için tüm taleplerin değerlendirildiği tek bir prosedürdür. İşlem iki örnekten oluşur. İlk örnek IAO tarafından gerçekleştirilen idari bir prosedürdür. İkinci örnek, sığınma konusunda uzman olmayan bölgesel İdari ve Çalışma Mahkemeleri tarafından yürütülen bir yargı incelemesi prosedürüdür. Transit bölgeler aracılığıyla Macaristan'a giren sığınmacılar için hızlandırılmış bir prosedür olan özel bir sınır prosedürü de bulunmaktadır. Sığınma başvurusu, sınırda veya ülke içindeki herhangi bir resepsiyon merkezinde alınabilir.³²⁸

3.4.2. Macaristan ve Suriyeli Sığınmacılar

Macaristan Suriyeli sığınmacı göçünün zirveye ulaştığı ve Avrupa'daki pek çok ülkenin bu durumu sığınmacı krizi olarak değerlendirdiği 2015 yılında, AB

³²⁶ Anna M. Winslow, "Shifting Immigration Policies in Response to the Syrian Refugee Crisis Across the European Union: A Case Analysis of Germany, Hungary, and Lithuania", Claremont-UC Undergraduate Research Conference on the European Union: Vol. 2016, Article 9. DOI: 10.5642/urceu.201601.09, 2016

³²⁷ Hungary as a country of asylum, UNHCR 2012, www.unhcr.org

³²⁸ Short overview of the asylum procedure, erişim: 11.01.18, <http://www.asylumineurope.org/reports/country/hungary/asylum-procedure/general/short-overview-asylum-procedure>

ülkeleri arasında en yüksek ikinci sığınma başvurusunu kaydedilen ülke olmuştur.³²⁹ Öyle ki, Macaristan'a yönelik sığınmacı akını daha önce, 2015 yılında görülen ölçekte yaşanmamıştır.³³⁰

Aynı yıl ülkenin dış politikası, çoğunluğu Suriye'deki iç savaştan kaçan sığınmacıların göçünü durdurmaya çalışan agresif göçmen karşıtı tedbirleri benimseyen mülteci krizini beraberinde getirmiştir ve bu durum özellikle Almanya ve komşu ülkeler arasında gerginliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Macar hükümeti, mülteci krizini açık bir şekilde güvenlik meselesi olarak ele almış ve ülkeye giren göçmenlere karşı bir güvenlileştirme süreci yürütmüştür.³³¹ Macaristan, söz konusu nedenlerle bu süreçte göze çarpan bir aktördür ve bu vesile ile Macaristan tezimizde konu edinilmiştir.

2015'te Macaristan, 174 bin 435 sığınma başvurusu almıştır. Bunların 64.000'inini Suriyeli vatandaşlar oluşturmaktadır. Aynı yıl Macaristan hükümetince sadece 10 Suriyeliye mülteci statüsü verilirken, 85 kişi geçici koruma statüsü almıştır. Hükümet, sığınmacı yoğunluğunun devam ettiği tarihlerden 15 Eylül 2015'te Sırbistan ile 175 km uzunluğundaki sınır kesiminde dikenli tellerle bariyer inşa etmiş, bir ay kadar sonra 16 Ekim 2015'te benzer şekilde Hırvatistan sınırında da dikenli tel bariyeri kurulmuştur. Bariyerlerin inşasından sonra Macaristan'a gelen sığınmacıların sayısı önemli ölçüde azalmıştır. 2016'da sığınma başvuruları 29.000'e düşmüş, yine bunların 4000'ini Suriyeli vatandaşlar oluşturmuştur ve bunlardan sadece 8'i ne mülteci statüsü verilmiştir.³³² Macar hükümeti, ayrıca, başvuruları reddedilen göçmenlerin Sırbistan'a geri gönderileceğine karar vermiştir.

Macar Parlamentosu ise aynı zamanda sınırda askerin ve polisin lastik mermi kullanımına yetki verildiği agresif yaklaşımli yasalar önerirken, bu kapsamda Hırvatistan sınır hattı boyunca zırhlı Özel Kuvvet birlikleri yerleştirilmiştir.

³²⁹ Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015, erişim:11.01.18, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>

³³⁰ Attila Juhász, Bulcsú Hunyadi, Edit Zgut, "Focus on Hungary: Refugees, Asylum and Migration", Heinrich-Böll-Stiftung, Political Capital 2015

³³¹ Fernanda de Medeiros, Pedro Henrique Dias Alves Bernardes, "The Transformation of a Humanitarian Emergency Into a Security Problem: The 2015 Migration Crisis in Eastern Europe" Submitted to the Panel WA05: From Syria to Europe and all the Spaces In Between: Contesting,

Containing, and Securitizing Refugees, International Studies Association Human Rights Convention 2016, New York City

³³² Statistics Hungary, erişim: 11.01.18, <http://www.asylumineurope.org/reports/country/hungary/statistics>

Macaristan Başbakanı Viktor Orban 15 Eylül 2015'ten itibaren ülkeye kaçak giriş yapan her sığınmacının tutuklanacağına yönelik açıklama yapmıştır. Viktor Orban'ın işaret ettiği üzere, pek çok tutuklama gerçekleşmiş, örneğin, 16 Eylül 2015'te Sırp-Macaristan sınırındaki Röske'de çit aralığından geçen sığınmacıların üzerilerine göz yaşartıcı gaz ve su sıkılmış, Macar polisiyle çatışan yüzlerce göçmenden 10'u tutuklanmıştır. Bu olay vesilesiyle, çoğunluğu Suriyelilerden oluşan mültecilerden, Macaristan'da yürürlüğe giren ve bir ila beş yıl hapse mahkum edilmenin önünü açan sınır yasasında ilk kez hüküm giyen kişiler olmuşlardır.³³³ Ne Schengen ne de Dublin yönetmelikleri herhangi bir vatandaşın yasadışı olarak gözaltına alınmasına izin vermediği için, Fidesz'in yaklaşımı son derece tartışmalıdır.

Almanya'nın sınır kapılarını açtığı dönemde ise, binlerce insan kuzey batı sınırı ile Avusturya'ya yönlendirilirken, binlerce yeni sığınmacı ülkenin güney sınırına ulaşmıştır. Bu esnada birçok sığınmacı sınır bölgesinde kamp yapmak zorunda kalırken, Macar yetkilileri ülke çapındaki resepsiyon merkezlerinde yer oluşturmakta sıkıntı çekmiştir. Macar yetkililerin yeterli resepsiyon imkanlarının eksikliği nedeniyle Budapeşte'nin ana tren istasyonlarında toplanan gıda ve çadır, mülteci ve sığınmacı gibi temel malzemelerin yokluğunda, mülteciler büyük oranda gönüllüler ve bağış yoluyla sağlanan desteklerle hayatta kalma mücadelesi vermişlerdir.³³⁴

Sığınma başvuruları yapanların yanı sıra aslında pek çok göçmen Macaristan'ı diğer ülkelere ulaşım için transit geçiş noktası olarak kullanmaktadır. Budapeşte'deki tren istasyonunda sıkışan göçmenlere sorulduğunda, Macaristan'ı Makedonya ve Sırbistan'la, yani yolculuklarında geçtikleri diğer Balkan ülkeleri ile aynı kategoriye soktuklarını söylemişlerdir. Sığınmacılar, Macaristan'ı, nispeten yoksul ve halen gelişmekte olan bir ülke olarak görmektedirler. Sığınmacılar

³³³Hungary sentences Syrian refugees to jail terms for illegal border crossing, erişim.11.01.18, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/01/hungary-sentences-syrian-refugees-to-jail-terms-for-illegal-bord/>

³³⁴ Suha Nasser, "Refugees Between EU policies and Human Rights Law. The case of Syrian Refugees on Hungarian Borders", School of Global Studies, University of Gothenburg Master Thesis 2016

arasında “Macaristan'da kalırsak iş bulamayız, çalışamayız. Dilleri çok garip ve mültecilere yardım etmiyorlar”³³⁵ anlayışı dikkati çekmektedir.

Sığınmacıların bir kısmının Avusturya'ya geçiş izni sağlandıktan kısa bir süre sonra ise sınır geçiş noktalarında, mülteci statüsü belirleme prosedürlerini uygulayan transit bölgeler oluşturulmuştur. Eylül ayında Sırbistan-Macaristan çitinin tamamlanmasının ardından yalnızca 185 sığınmacı transit bölgesine bir gün içinde girmesine izin verilmiştir. Bu eylemle yüzlerce sığınmacı Sırbistan'da yiyecek veya su bulma durumu dahil, barınma koşullarından uzak bir halde beklemek durumunda kalmıştır. Bunu yaparak Macaristan, Dublin Düzenlemesini sınırları dahilinde tek taraflı olarak askıya almıştır.³³⁶ Gerek İnsan Hakları İzleme Örgütü, gerek Uluslararası Af Örgütü ülkedeki sığınmacıların uluslararası yükümlülükleri ihlal eden Macaristan'da koruma altına alınmasının neredeyse imkansız olduğunu ifade ederek Macar hükümete çağrılarda bulunmuştur. Diğer yandan çeşitli uluslararası haber kanalları ve sosyal medya, Macaristan sınırında aşağılayıcı yollarla muamele gören birçok mültecinin videolarını ve resimlerini yayınlamış, sığınmacıların Sırbistan'a nasıl geri gönderildiğine dikkat çekmişlerdir. Aktarmak gerekirse sınırdan kaçarken Macar bir kameraman tarafından ayağına çelme takılan Suriyeli Osama Abdul Mohsen yaşanan insani dramın sembollerinden biri olmuştur.³³⁷ Son olarak, ülkeye yeni giren sığınmacıların Sırbistan sınırında 324 nakliye konteynirından oluşan gözaltı kamplarına toplanmasını öngören yasa yürürlüğe girmiştir. Macaristan'da bu anlamda, sığınmacıları dağıtım kotası karşısı referandum kampanyası sırasında daha sert göç politikaları uygulanmaya başlanmıştır. Sonuç olarak, hükümet 2015'te Debrecen'deki ülkedeki en büyük resepsiyon merkezini, 2016'da ise Nagyfa'daki resepsiyon merkezini kapatırken, geçici çözüm olarak inşa edilen Körmend'deki çadır kampı kalıcı hale getirilmiştir. Hükümet, uluslararası koruma altındaki kişilere önceden verilmiş olan Haziran 2016'daki entegrasyon

³³⁵ Raveling in Europe's River of Migrantsi erişim.11.01.18, <https://www.nytimes.com/interactive/projects/cp/reporters-notebook/migrants/hungary-treatment-refugees?mcubz=0>

³³⁶ Winslow

³³⁷ Nasser

ödeneğini yürürlükten kaldırmıştır. Buradaki mesaj, hükümetin açık kampanyalarıyla tutarlı olup, bu tür bir süreci hiçbir şekilde desteklemediği yönündedir.³³⁸

3.4.3. Macaristan’ın Kapalı Kapı Diplomasisi İzlemesinin Nedenleri

Bu noktada, “Macaristan neden kapalı kapı diplomasisi izliyor?” sorusunu irdelenmek gerekmektedir. AB ülkeleri arasında örneğin Almanya ve İsveç’e nazaran Macaristan’ın agresif tutumunu merceğe almak gerekmektedir. Orban, 2014 sonunda ve 2015 yılının başında temelde ‘sıfır sığınmacı kabulü’ vaat etmiştir. Bu konudaki siyasi inisiyatifini yükselme trendinde olan sığınmacı artışına karşı dış sınırları koruma tedbiri olarak geliştirmiştir.³³⁹ Macaristan’ın mevcut isteksizliğini etkileyen en önemli faktörler, baskın homojen nüfus, Viktor Orban’ın sağ/milliyetçi söylemi, göçmenlerin getireceği maliyetler ve kaynak yetersizliği olarak sıralanabilir.³⁴⁰

3.4.3.1. Milliyetçi Baskın Homojen Nüfus Faktörü

Tarihi boyunca doğu ve batı arasında transit bölge konumunda yer alan Macaristan’a 1990’lı yıllarda Romanya ve Yugoslavya’dan binlerce göçmen gelmiştir. Göçmenlerin yoğunlukla Macar etnik kökenli olması nedeniyle, bu durum Macarların göç politikalarında açılım geliştirmelerinin önünde önemli bir girişim yaratmamıştır. Diğer bir ifadeyle, Macaristan’ın göçmenler ve mültecilerle olan tarihsel geçmişi, göç politikalarını, Almanya’daki gibi liberalleştirmemiştir.³⁴¹ Bu deneyimler ve diğer faktörler, Macaristan’daki etnik köken ve milliyeti korumak için Macaristan göç politikalarını daha kısıtlayıcı hale getirmiştir. Macarların toplumsal olarak geleneksel inançlara değer veriyor olması onların yabancılar karşısı duygularını büyük ölçüde etkilemektedir. 2001 yılında Macaristan’da nüfusun sadece % 3’ü kendilerini bir azınlık olarak tanımlamaktadır.

³³⁸Recent Changes in Refugee-Related Policies in Hungary, erişim.11.01.18, “<https://www.globsec.org/publications/recent-changes-refugee-related-policies-hungary/>”

³³⁹ Juhasz

³⁴⁰ Mia Kelliher , “Behind Germany’s Willkommenskultur and Hungary’s Xenophobic Sentiments: Responses to the Syrian Refugee Crisis within the European Union”, Bachelor Thesis of Arts in International Political Economy University of Puget Sound, December 13, 2016

³⁴¹ Kelliher

Günümüzde nüfusun yüzde 84'ü Macar olarak belirtirken, ülkede Romanlar yüzde 3, Almanlar yüzde 1 orandadır.³⁴² Halkın yüzde 99'u ise Macar dilini konuşmaktadır. Bununla birlikte Macar anayasasında on üç ulusal azınlık (Bulgar, Roman, Rum, Hırvat, Polonyalı, Alman, Ermeni, Romanyalı, Slav, Sırp, Slovak, Sloven, Ukraynalı) yer almaktadır. Bu ulusal azınlıklara, kendi cemaatlerini kendi başlarına yönetmek, kültürel etkinlikler yapma ve bunları öğretmek için eğitim kurumları kurma konusunda kültürel özerklik tanınmıştır. Anayasada ulusal azınlıklar tanınmasına rağmen kimlik asimilasyonu ve baskın Macar kültürü, çokkültürlülüğü ve çeşitliliği daha azımsatır ölçüde etkilemektedir.³⁴³ Komünizm sonrası bir devletten geçişine ve sınırlarının yeniden çizilmesine bağlı olarak Macaristan, ulusal kimliğini ve etnik homojenliğini korumaya odaklanmıştır. Bu da nüfusun büyük ölçüde homojen olduğunu ve göçün siyasi gündemin önemli bir parçası olmadığını açıklamaktadır.

3.4.3.2. Avrupa Birliği Göç Politikalarıyla Uyum Hususunda Yaşanılan Ekonomik Sıkıntılar

2003 yılında halkının yüzde 84 desteğiyle³⁴⁴ AB üyeliğini onayan Macaristan'ın da içinde bulunduğu Orta Doğu Avrupa Devletleri (CEES) AB'ye geç dönemde katıldıklarından, tüm göç politikalarını uygulayamamış ve mülteci akını konusunda diğer AB üye ülkeleri kadar hazırlıklı olamamışlardır. Yine ilgili ülkelerden Macaristan da henüz yakın geçmişte AB üyesi olduğu için, üyelik öncesi azınlık haklarıyla ilgili çeşitli düzenlemeler yapmak durumunda kalmıştır. Öte yandan Macaristan, 1989'dan beri yürürlükte olan PHARE (Polonya/Macaristan: Yeniden Yapılanma için Yardım Programı) ile sonrasında AB sığınma politikalarının da kapsama dahil edildiği, AB sığınma politikalarının, CEES'le uyum sağlamasını amaçlayan iki yıllık bir sığınma sistemi destek programı kapsamına alınmıştır. Bu süreçte ise ilgili ülkelerin sınır kontrolleri ve merkezleri gibi tüm sığınma

³⁴²“Hungary Population 2017, erişim: 11.01.18, <http://worldpopulationreview.com/countries/hungary-population/>

³⁴³ Aldoreza Prandana, “We do not want to accept refugees!”The Perception of Identity on Migration Crisis and the Migration Crisis Implications on Hungary”,University of Gothenburg Master Thesis,November 2016

³⁴⁴ Nohlen, D & Stöver, P (2010) Elections in Europe: A data handbook, p899 ISBN 978-3-8329-5609-7

gereksinimlerinin masraflarını karşılayamayacağı anlaşılmıştır. Bütün bu koşulların ve AB ve Batı pazarlarına entegrasyonun Macaristan'a fayda sağlaması gerektiği düşünülürken, bunun yerine ekonomisi ve politik istikrarı adına bir takım olumsuz sonuçlar doğurduğu anlaşılmıştır.³⁴⁵

Göçmenlik ve mültecilik meseleleri, Macarların kendi hükümetlerine AB'den daha fazla güvenmesi gereken birkaç politika alanından biri olarak kalmaya devam etmektedir. Bunun dışında hemen hemen tüm diğer alanlarda AB'nin inanırlılığı çok yüksek seyretmektedir. AB kurumları, pozisyonlarını Macar kamuoyuyla paylaşmakta zorlandıklarından, Orban hükümetinin tek taraflı etkileşime sahip olması, uzun vadede bu güvenin AB'ye karşı potansiyel olarak aşındırmasına neden olabilir tartışmasına yerini bırakmaktadır. Bununla birlikte, halkın Macaristan'ın Avrupa Birliği'nden çıkması gerektiğine ikna olması noktasına ulaşması muhtemel gözükmemektedir. Birçok seçmenin AB'ye bağlanmasının birincil sebebinin maddi imkânlardan kaynaklandığını görmek de önemlidir. Macaristan'a aktarılan sübvansiyonlar azalırsa halkın AB desteği zayıflayabilir. Aynı zamanda, AB fonlarının Orban hükümetinin ekonomik ve siyasal olarak başarı göstermesinde önemli bir rol oynadığını azımsamamak gerekmektedir.³⁴⁶

3.4.3.3. Ülkede Güvenlik Endişeleri ve Göç/Mülteci Karşıtı Siyasi Söylem

“Canlı kurbağanın suyun içinde yavaş yavaş pişirilmesi gibi, bizde zamanla Avrupalı değerlerimizi yani kimliğimizi kaybedebiliriz.”³⁴⁷

“Lütfen gelmeyin, gelmeniz risklidir. Kabul edileceğinizi garanti edemiyoruz”³⁴⁸

Macar başbakanı Viktor Orban’a ait bu sözler Macaristan'da yaşanan mülteci krizini bir bakıma net bir şekilde açıklamaktadır. Hükümet, mülteci ve göçmenleri dışarıda tutmak için tel örgü ve sınır kontrollerinde yüksek meblağlarda

³⁴⁵ A.g.e, s.8

³⁴⁶ Tamás Boros, “Hungary: The Country of the Pro-European people and Euroseptic Government”, Policy Solutions

³⁴⁷ Lili Bayer,” Hungary’s ‘zero refugee’ strategy” erişim:11.01.18, <http://www.politico.eu/article/hungary-zero-refugee-strategy-viktor-orban-europe-migration-crisis/>

³⁴⁸ A.g.e.

yatırım yapmıştır.³⁴⁹ Orban ayrıca, Avrupa Komisyonu'ndan, Macaristan'ın güney sınırına ördüğü çit için ödediği 800 milyon Euro'nun en azından yarısının kendilerine geri ödenmesini talep etmiştir.³⁵⁰

Muhalefetin tabiriyle,³⁵¹ sorunu bir nefret kampanyasına çevirmiş olan Orban hükümeti Şubat 2015'te, 'Macaristan'a gelerseniz, kültürümüze saygı duymalısınız' ve 'Gelerseniz, Macarların işlerini ellerinden alamazsınız' yazılı reklam panolarıyla geniş kapsamlı bir kampanya başlatmıştır. Reklam panolarının yalnızca Macarca olması, Macar halkı için hazırlanmış olup, metinlerin halkı göçmenler ve mültecilere karşı 'kışkırtmaya' yönelik açık bir beyanı olduğunu vurgulamak önemlidir.

2010 parlamento seçimlerinde yüzde 53 oy alan³⁵² Orban, göçün ve dolayısıyla sığınmacıların ülkesi ve Avrupa için bir varoluşsal tehdit unsuru olduğunu daha pek çok kez açıkça dile getirmiştir. Viktor Orban, Hristiyanlık ile İslam arasında bir 'kültür çatışması' olduğunu ifade etmesinin yanı sıra, hükümetin Avrupa'ya gelen mültecilerin kitlesel akışı konusundaki retoriği, ulusal kimlik meselesi etrafında olmuştur. Orban, göçmenlerin Avrupa uygarlığının temel prensipleri ile uzlaşmaz olan bir dizi değeri temsil ettiğini savunarak, göçmen krizinin AB'nin istikrarı bozabileceğine inandığını belirtmiştir. Orban, sığınmacıları ekonomik göçmenler, mülteciler ve 'bir orduya benzeyen yabancı savaşçılar' olarak nitelendirerek Macaristan'ın onları geri göndermek istemesiyle ahlaki bir tavır sergilediğini savunmuştur. Orban'ın mevcut söylemlerin Macar kamuoyunda nasıl yansıma bulduğunu analiz etmek de burada önem arz etmektedir. Pek çok ülkeden insan hakları örgütleri ve kanaat önderlerinin tüm kınamalarına rağmen, hükümetin eylemleriyle, Orban'ın kendi evindeki popülerliğini artırmış görünmektedir. Bu

³⁴⁹ Nasser

³⁵⁰ "Orban sınıra ördürdüğü çitin parasını AB'den istedi" erişim: 11.01.18, <http://www.dw.com/tr/orban-s%C4%B1n%C4%B1ra-%C3%B6rd%C3%BCrd%C3%BC%C4%9F%C3%BC-%C3%A7itin-paras%C4%B1n%C4%B1-abden-istedi/a-40320907>

³⁵¹ Macaristan'da Mülteci ve Yabancı Karşıtlığı Tartışmaları, erişim: 11.01.18, "https://www.haberler.com/macaristan-da-multeci-ve-yabanci-karsitligi-7409394-haberi/"

³⁵² Fidesz wins Hungary election with strong mandate, erişim: 11.01.18, <https://www.reuters.com/article/hungary-election/update-8-fidesz-wins-hungary-election-with-strong-mandate-idUSLDE63A03S20100411>

durum Orban'a yönelik uluslararası eleştirilerin, onu politik olarak güçlendirdiğine dair görüşleri de beraberinde getirmektedir.

Anketler, bu görüşlere paralel, Macarların yüzde 82'sinin sıkı göç kontrollerini tercih ettiğini ortaya koyarak, Orban'ın göçmenliği önleme politikalarının, ülkede kendisine destek kazandırdığını göstermektedir.³⁵³ Mayıs 2016'ya ilişkin Standart Eurobarometre araştırmasında ise, Macarların yüzde 28'i göçün Macaristan'ın karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan biri olduğuna inanmaktadır.³⁵⁴ Yine 2016 ilkbaharında Pew Araştırma Merkezi'nden yapılan bir anket, Macarların yine yüzde 82'sinin mültecilerin 'işimize ve sosyal yardımlarımıza girdikleri için ülkemizin yükü' olduğuna inandığını ortaya koymuştur. Ankette ayrıca yüzde 76'lık bir kesimin 'mültecilerin ülkelerinde terör olasılığını artıracığına inandıkları' belirlenmiştir.³⁵⁵ Anket sonuçları 2 Ekim 2016'da düzenlenen referandumunda da yansıma bulmuş, o tarihlerde halka 'Avrupa Birliği'nin, Ulusal Meclisin bile onayı alınmadan Macaristan vatandaşı olmayan kişileri Macaristan'a yerleştirmesine karar vermesini istiyor musunuz?' sorusu sorulmuştur. Referandumda oy kullananların yüzde 98'i, Avrupa Birliği'nin ülkeye 2 yıl içinde 1294 mülteci yerleştirmesine yönelik planını reddetmiştir. Ancak yüzde 50'lik katılım sağlanamadığı için referandum sonucu geçersiz sayılmıştır.³⁵⁶

3.4.4. Kapalı Kapı Diplomasisine Eleştiriler Ve Göçü Onayan

Yaklaşımlar

Bununla birlikte, göçmenlere karşı gösterilen düşmanlıklar, Macarlar arasında daha hoşgörülü bakış açısı benimseyenlerin faaliyetlerine engel olamamıştır. Tüm baskılara rağmen, bazı Aktivist Macarlar, yardım istasyonlarında sığınmacılara destek kampanyaları düzenlemişlerdir. Sivil toplum örgütleri, mülteci krizinin olumsuz etkilerini en aza indirmeye çalışarak, mültecilerin çektikleri

³⁵³ Medeiros

³⁵⁴Recent Changes in Refugee-Related Policies in Hungary, Read more at <https://www.globsec.org/publications/recent-changes-refugee-related-policies-hungary/#bghjPrv1k2uDhrVE.99> “ erişim.11.01.18, “<https://www.globsec.org/publications/recent-changes-refugee-related-policies-hungary/>

³⁵⁵ Bayer

³⁵⁶Macaristan Başbakanı Orban'dan mülteci referandumu sonrası zafer ilanı, erişim: 11.01.18, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37533504>

zorluklara yardımcı olmaya çalışmışlardır. Macaristan'ın en büyük yardım örgütlerinden biri olan Macar Kiliseleri Yardım Vakfı ('Hungarian Interchurch Aid') gibi oluşumlar Macaristan'daki birçok açık resepsiyon merkezinde insani yardım sağlamaktadır. Hükümetin panolarına karşı çıkan bir dille pek çok reklam panosu asılmış, 'Macaristan'a geliyorsanız, başka birini daha getirin' ve "başkanımız için özür dileriz' gibi karşıt sloganlar taşıyan 1000 reklam panosu oluşturmuşlardır. Yine Budapeşte sokaklarında yer alan bir posterde ilginç bir mesaj yer almıştır. Posterde; 'Ortalama bir Macar'ın bir ömür boyu mültecilerden daha fazla UFO gördüğünü biliyor muydunuz?' yazısı, göçmenlerle ilgili tartışmalı referandum öncesinde hükümetin göç karşıtı söylem ve politikalarına karşı çıkmak adına hazırlanmış hicivsel bir kampanyanın parçası olarak göze çarpmıştır.³⁵⁷ Macaristan'da pek çok sivil toplum kuruluşu uzun ve kısa vadeli planlar adına sığınmacılara destek olmak istemişlerdir. Fakat bu durum kendilerini hükümet nezdinde 'yabancı ajanlar' olarak etiketlenmekten mahrum etmemiştir. Bu nedenle, hükümet, sivil toplum kuruluşlarını da içine alacak şekilde güvenlikleştirme kapsamını genişletmiştir.³⁵⁸

3.4.5. Genel Değerlendirme

Reel sebepleri olsun ya da bir devlet tercihi olsun ifade etmek gerekir ki, Macaristan son tahlilde kendi menfaatini kapalı kapı diplomasisinde görmüştür. AB genelinde son dönemde yaşanan Suriyeli sığınmacı krizinde çözüm hususunda isteksizlik göstererek özellikle yük paylaşımı kavramına şiddetle karşı çıkmıştır. Diğer yandan, Suriyeli göçmenler ise Avrupa göç rotasında, Macaristan'ı özellikle transit bir ülke konumunda görmüşlerdir. Bu esnada gerek transit geçiş noktası olarak kullanmak isteyenler gerekse ülkede kalmak isteyenlerin pek çok sıkıntıyla baş ettikleri ve yoğunlukla ülkeden geri gönderildikleri fark edilmektedir. Avrupa Birliği'ne yeni üye olmuş ve henüz ekonomik sıkıntıların devam ettiği ülkede bu politikanın altında yatan etkenler arasında ekonomik gerekçeler olduğu kadar, güvenlik endişesi taşıyan gerekçeler barındırdığı izlenmektedir. Burada, Macaristan

³⁵⁷ Bayer

³⁵⁸ "Recent Changes in Refugee-Related Policies in Hungary

Read more at <https://www.globsec.org/publications/recent-changes-refugee-related-policieshungary/#2h6ZqSRfrvck2aka.99>, erişim: 11.01.18, <https://www.globsec.org/publications/recent-changes-refugee-related-policies-hungary/>

hükümetinin, özellikle de Başbakan Viktor Orban'ın, ülkedeki göçmen krizini güvenlik eksenli algılama sürecinin ardındaki en etkili 'bariyer' olduğu dikkati çekmektedir.³⁵⁹ Bu retoriğin Macar halkı ne kadar zaman etkileyeceği belli olmamakla birlikte, yaşanan insani kriz, Orban'ın doğrudan Avrupa Birliği ne yönelik varoluşsal bir meydan okuması olarak tasvir edilmektedir. Viktor Orban'ın krizi kendi siyasi kazancı için tırmandırmaya gönüllü olması, meydan okumanın somutlaştığı belirtilerden biri olarak yorumlanmaktadır.³⁶⁰ AB'nin, Macaristan'ın sığınmacılara insani yardım meselesini sabote etmesinin üstesinden gelmesiyle ilgili tavrı adeta hayati önem arz ederken,³⁶¹ mülteci krizi öncesi veya sonrası birçok AB üyesi ülkenin birbirine benzer şekilde, sığınmacılarla ilgili izledikleri göç politikalarında fiili uygulamalarının genellikle tatmin edici ölçüde olmadığı veya yetersiz olduğu açıkça görülebilmektedir.³⁶² Nihai aşamada ise, ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma şartları göz önüne alındığında, tüm bu karşıt politikaya rağmen, azalan bir nüfusa sahip olan ve büyüme hızı yavaşlayan Macaristan için göçün olumlu etkilerinin ön plana çıkması için büyük çaba gerektiği söylenebilir.³⁶³

³⁵⁹ Medeiros

³⁶⁰ Miklós Haraszti, "Behind Viktor Orbán's War on Refugees in Hungary", NPQ, Volume 32, Issue 4 October 2015, Pages 37–40

³⁶¹ A.g.e

³⁶² Winslow

³⁶³ Hungary: Transit Country Between East and West, erişim.11.01.18, <http://www.migrationpolicy.org/article/hungary-transit-country-between-east-and-west>

SONUÇ

Bu tezde Arap Baharı etkisiyle Suriyelilerin Avrupa'ya gerçekleştirdikleri göçün AB üzerindeki etkileri izlenmiş, yaşanan gelişmeler genel hatlarıyla sığınma kabul eden ve etmeyen ülkelerle, sığınmacıların perspektifinden ayrı ayrı irdelenmiştir. Suriye'de yaşanan iç savaş sonrası Suriyelilerin Avrupa'yı neden destinasyon noktası olarak tercih ettikleri, Suriyelilerin en çok hangi ülkelere sığınmak istedikleri, sığınma başvurularında bulundukları ülkelerin politik düzeyde sığınmacılara yaklaşımının nasıl olduğu, diğer bir ifadeyle Suriyeli mülteci göçüne karşı AB'nin ortak dış politika stratejisi bağlamında hangi politikaları izlediği, hangi alanlarda başarılı veya başarısız olduğu gibi sorulara yanıt aranmıştır. Somut olarak, gerek günümüz AB politikalarına gerekse Suriyelilerin göçüne yönelik arka plan sunulabilmesi maksadıyla Arap Baharı neticesinde Suriyeli göçünün AB politikaları üzerindeki etkisi konusu, AB'nin gelişen göç politikalarının dinamizmi bağlamında ele alınmıştır.

Tezin teorik alt yapısıyla ilgili bir değerlendirme olarak, son yıllarda Göç ve Hareketliliğe İlişkin Küresel Yaklaşım (GAMM) ile AB'nin, göç konusunu Birlik nezdinde daha fazla entegre etme çabasının, AB göç politikasının temel çerçevesi olarak belirlendiği varsayımıyla hareket ettiği, fakat uygulamada farklı gerçekliklerle karşılaştığı görülmüştür. AB'nin kollektif politika üretmede zorlandığı tespiti üzerinden, özellikle aşırı sağ siyasetin yükseldiği konjonktür de göz önünde bulundurularak, eşgüdümlü hareket etmeyi engelleyen faktörlerin neler olduğuna bakılmıştır. Dahası, tezde ele alınan örneklem ülkelerin yerel politikalar bağlamında hangi entegrasyon politikalarını izledikleri ve ülkelerin izlediği entegrasyon politikalarından hangi sonuçların alınabildiği tetkik edilmiştir.

Tezin ilk bölümünde Arap Baharı ve Suriyeli göçü hakkında bilgiler verilmiş, Suriyeli sığınmacıların Avrupa'ya sığınma talepleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Arap Baharı sürecinde Suriye'de yaşanan iç savaşın bir sonucu olarak Suriyelilerin yoğunlukla Türkiye, Ürdün ve Lübnan gibi komşu ülkelere sığındıkları görülmüş, savaş ilerledikçe yetersiz barınma, sağlık, eğitim ve çalışma koşulları nedeniyle sığınmacıların yaşam koşulları açısından daha avantajlı gördükleri Avrupa ülkelerini destinasyon noktası olarak belirledikleri gözlenmiştir.

AB'nin göç politikaları bölümünde, Suriyeli göçü sonrası literatürde yer edinen 'mülteci krizi'nin yansımaları, AB'nin geçmişten günümüze izlediği politikalar bağlamında değerlendirilmiştir. Her ne kadar ortak bir sığınma sistemine geçilmiş olsa da, AB nezdinde Birliğe üye ülkelerin sığınma politikalarının bütüncül ayağında, büyük bir birleştirici teorinin varolmadığı görülmüştür. Öyleki, AB mevcut sığınma politikası mülteci krizinin kötüleşmesinde önemli bir rol oynamış, Dublin Yönetmeliği, Avrupa Ortak Sığınma Sistemi (CEAS) gibi uygulamaların gözden geçirilmesi gerektiği anlaşılmıştır. AB ülkelerinin krizle nasıl başettiği konusu, AB ve örneklem ülkelerinin sığınma politikalarının gelişimi bu tespitler ışığında incelenmiş, bulgular bu politikaların devam etmekte olan mülteci göçü gibi olağanüstü bir duruma yönelik yeterli sorumluluk üretmediğini göstermiştir. AB, göç konusunda attığı revizyonist adımlar himayesinde, öncelikle Amsterdam Antlaşması ile sığınma politikalarında yeni açılım geliştirmiş ve Birliğin çıkarlarıyla uyumlu yasalar oluşturmaya çalışmıştır. Bununla birlikte, görülmüştür ki, Dublin Sisteminin getirdiği düzenlemeler Schengen Bölgesi'nde gerilim yaratmıştır. Göç

işbirliği ekseninde üçüncü ülkelerle diyalogu amaçlayan bu kontrol mantığına rağmen, düzensiz göçün kontrol edilebilirlik oranının yeterli düzeye ulaşamaması ortada duran bir gerçeklik olmuştur. Bu da Birliği farklı bir açmazın içine sokarak dış göç politikalarının Avrupalılaşması temelinde izlenen adımları işlevsiz bırakmakta, makul, sorumlu ve ortak çıkarlara dayalı bir göç yaklaşımını hayata geçirme noktasında sıkıntılar doğurmuştur.

Fark edilmelidir ki, AB göç politikaları yıllar içinde farklı fakat birbiriyle ilişkili paradigmalar üzerinden şekillenen bir gelişim süreci tecrübe etmiştir. Geleneksel kontrol politikalarının göç yönetimi üzerinde kısıtlı nüfuzu; zamanla göçü sadece bir ‘sorun’ olarak değil aynı zamanda ‘fırsatlar’ sunan pozitif bir olgu olarak gören yeni bir paradigma değişikliğine yerini bırakmıştır. Daha etkin bir göç yönetimi ihtiyacıyla yola çıkılan yeni paradigmanın temel odağı, kontrol ve önlemeden ziyade ‘bireyler’ yani göçmenler ve insani koruma olarak belirlenmiştir. Arap Baharı’nın başlangıcında AB dış göç politikası için de geçerli olan bu yaklaşım, Arap Baharı coğrafyası ve özellikle Suriye bölgesinde yaşanan toplumsal olayların ve siyasi sürecin uluslararası göç krizine dönüştüğü aşamada uygulama sahasında en önemli sınavını vermiştir ve vermeye devam etmektedir. Bugün, göç fenomeni, Avrupa gibi sanayileşmiş ülkelerinin güvenliği ve refahı için bir tehdit unsuru olarak algılandığı kadar, insan odaklı yaklaşımlar temelinde ele alınması gereken bir olgu olarak literatürdeki tartışmalarda halen konu edinilmektedir. Burada değinilmesi gereken önemli bir husus ise, göç politikalarında değişime işaret eden bu sürecin yine altını çizdiğimiz üzere, uygulama aşamasında nasıl bir seyir izlediği gerçeğidir. Bu tezde bugün AB’ye başta Suriye olmak üzere, Kuzey Afrika ve Orta Doğu’dan gelen sığınmacı akınına yönelik insani koruma merkezli değerleri ön planda tutan adımların atılmasına ilişkin çabaların yanı sıra Avrupa güvenliğinin ya da ulusal güvenliği kapsayan ögeler olarak benimsenen değerlerin göçler sonucunda tehdit edildiği endişesi üzerinden göçün güvenlikleştirilmesi adına edinilen deneyimleri birlikte ele alınmıştır. Bu çalışmada üç Avrupa ülkesi Almanya, İsveç ve Macaristan göç politikalarına göre analiz edilmişken, esas olarak söz konusu paradigmaların seyrine yönelik gelişmeler değerlendirilmiştir.

Örneklem ülkelerin irdelendiği dördüncü bölümün başında bir panorama verilmiş, genel resim aktarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Suriyelilerin hayatları

pahasına pek çok insani drama maruz kaldıkları yolculukta farklı Avrupa ülkelerinde yaşanan gelişmeler ele alınmıştır. Sığınmacı kabulünde ortak hareket edemeyen ülkeler, anlaşılmıştır ki, bizatihi göç ve sığınmacı konusunda da farklı kavramlar ve algılar üzerinden konuya yaklaşmışlardır. Örneğin tezde yansıtıldığı üzere, en çok başvuru alan ülkelere Macaristan, sığınmacı kabulüne prensip olarak karşı duruş gösterirken; Almanya ve İsveç kısmi süre ve sayıda sığınmacılara kapılarını açmışlardır. Ayrıca devlet liderlerinin söylemlerinin, ülkelerin siyasi tarihi, kamuoyu tepkisi ve ekonomik göstergelerinin, bu süreçte, Almanya, Macaristan ve İsveç'in aldığı pozisyonları etkilediği görülmüştür.

Dördüncü bölümün Almanya kısmında, Almanya'nın Suriyeli sığınmacı krizine karşı geliştirdiği tutum incelenmiş, gerek sığınmacıların karşılaştıkları durum gerekse Almanya'nın politik düzeydeki tutumu mercek altına alınmıştır. Bu süreçte Almanya'daki 'Mülteciler Hoşgeldiniz' hareketi, sığınma politikasının serbestleştirilmesinin hükümetin gündeminde yüksek bir önceliğe sahip olmasını sağlayan organizasyonlardan biri olarak göze çarpmıştır. Almanya'nın gelişen ekonomisi ve bunu sürdürmesi için işçi gücüne olan ihtiyacı, liberal sığınma politikaları için katkıda bulunmaktadır. Yine Almanya örneğinde görüldüğü üzere, sığınmacılara yönelik entegrasyon programları vatandaşlık kavramı ve modern vatandaşlık anlayışını yeniden tanımlama çabaları Suriyeli göçü çalışması için önem taşımaktadır. Göçmenler, yurttaşlığın yeniden tanımlanma çabalarını etkileyen en önemli aktörlerden biridir. Almanya'da yenilenen vatandaşlık yasası ile öncesinde, 'kan bağı hakkı' (jus sanguinis) ilkesine dayanan Alman vatandaşlığının kapsamı; 'Almanya'da doğanlar için vatandaşlık hakkı' (jus soli) ile genişletilmiştir. Bu gelişme hem Almanya'nın AB'ye üyelik anlayışı açısından hem de iç entegrasyon tartışmaları bakımından tarihi bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Yeni Alman vatandaşlığı kanunu, göçmenlerin demokratik katılıma dahil olabileceğini, politik ve yasal değişikliklere müdahil olabileceğini ortaya koymaktadır.

İsveç alt bölümünde, İsveç'e sığınan Suriyelilerin durumları incelemeye alınarak, İsveç'in sığınmacı krizine yönelik tepkileri araştırılmıştır. İsveç'in tıpkı Almanya gibi Avrupa genelinde revizyonist politikaları izleyen öncü ülkelere biri olduğu anlaşılmıştır. Tarihi boyunca sığınmacılar nezdinde güvenli bir liman olarak görünen İsveç, mültecilere karşı sıcak tavrı ve aile birleşimi konusundaki kararlılığı

ile ünlü bir ülke konumundadır, fakat bu durum son dönemde değişkenlik göstermiştir. Nitekim göçmenlere oy hakkı veren dünyanın ilk ülkesi olan İsveç'in, 2013'te tüm mültecilere yönelik kalıcı ikamet izni alabilmelerine fırsat tanınması sığınmacılar gözünde konumunu cazipleştiren en önemli unsur olarak görülmüştür. Bununla birlikte, hükümet sığınmacı yoğunluğunun yaşandığı süreç akabinde, Kasım 2015'te tekrar kuralları sıkılaştırma planlarını açıklamıştır.

Macaristan alt bölümünde gözlenmiştir ki, kapalı kapı diplomasisi bağlamında en önemli ülkelerden biri olarak dikkat çeken Macaristan'da, iktidardaki Fidesz partisi yabancı düşmanlığını hem retorik olarak hem de politikasında seçim desteğini alabilmek için bir araç olarak benimsemiştir. Göçü güvenlik kavramıyla ilişkili hale getiren devlet başkanı Victor Orban'ın, mülteci akınını durdurmak için Sırbistan sınırına inşa edilen 175 kilometrelik çitin varlığını bir anlamda meşru göstererek, kendisine dışarıdan getirilen eleştirileri bertaraf etmeye çalıştığı anlaşılmıştır. Ekonomik değişken olarak Macaristan'ın batı Avrupa ülkelerinin refah seviyesinden uzak olduğunun ifade edilmesi gerekirken, Macaristan'ın göçle ilgili genel manadaki olumsuz tutumu ülkeyi mülteci krizine tepkisini belirleyen noktaya ulaştırmıştır.

Bununla birlikte, AB ülkeleri arasında tek kapalı kapı diplomasisi izleyen ülke Macaristan değildir. Örneğin, tıpkı Macaristan gibi Slovakya da Avrupa Adalet Divanına AB Konseyinin 160 bin sığınmacının dağıtım kararının iptali için başvuruda bulunmuştur. Polonya ve Çekya'nın da kota sistemine itirazları olmuşken, Slovenya da Macaristan'ın yaptığı şekilde Hırvatistan sınırına çit çekmiştir. AB üye ülkeleri arasında göçün yönetiminin önemi bilinirken ve bu bağlamda AB katında AB kurumlarıyla örtüşürken, güvenlikçi yaklaşım öne çıkmaktadır. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kapsamında ortak bir göç politikasının oluşturulamadığı bu vesile gözlenmiş olmaktadır. Bu çerçevede bir diğer önemli nokta, Macaristan, İsveç ve Almanya'nın tümü, ana akım siyaseti etkileyebilecek aşırı sağcı, popülist, yabancı düşmanlığı olan partilere sahip olduğudur. Macaristan ile İsveç ve Almanya'nın arasındaki farklılık, bu iki ülkenin sağ kanat partilerinin Macaristan'da Fidesz kadar siyasi nüfuz sahibi olmadıklarıdır.

Çalışmanın başlıca bulgularını toparlarsak, son dönemde yaşanan en büyük insani krizlerden biri olan Suriyeli sığınmacı krizine ilişkin Avrupa önemli bir nihai

varış noktası olmuş, burada da iki ana rotanın Almanya ve İsveç olduğu dikkati çekmiştir. Her iki ülkede Suriyeli vatandaşlar için diğer ülkelere nazaran yüksek kabul oranları (2011-2017 arası iki ülke toplamında yüzde 64) mevcuttur. Çatışma ve zulümden kaçan sığınmacılara koruma sağlamak için kapılarını açan bu iki ülke, Avrupa'daki dayanışmaya ve ortak çözümlere inanan güçlü ekonomilere sahiptir. Bu süreçte, Almanya Başbakanı Angela Merkel ve İsveç Başbakanı Stefan Löfven, Avrupa ülkelerinin İtalya, Yunanistan ve Macaristan gibi Birliğin sınır ülkeleriyle dayanışma içinde olmaları ve Suriyeli mültecilere koruma sağlamadaki yükünü paylaşmaları gerektiğini her seferinde tekrarlamışlardır. İki ülkenin sığınma sistemi, vatandaşlık, entegrasyon gibi kavramları ve yasal düzenlemelerinde bazı önemli benzerlikler ve farklılıklar söz konusu olmakla birlikte, Almanya ve İsveç'in mülteci krizine verdiği cevap, temelde bu faktörlere dayanarak açıklanabilir. Almanya hem AB katında göç politikaları üzerinden siyasi etkisini çoğaltmak hem de küresel düzlemde ırkçı yaklaşımlardan uzaklaşmak için kayda değer oranda Suriyeli göçü alarak imajını olumlama hedefi gütmek istemiştir. Ülke olarak çokkültürlülüğü ve göçü onayan politikasıyla öne çıkan İsveç ise, bir yandan nüfusuna Suriyeli göçü üzerinden katkı yapmayı gerek duymuş, diğer yandan da alınan göçmen sayısının yönetilebilir olmasına dikkat etmiştir. Bu bağlamda Almanya'da aşırı sağ giderek güçlendiği ve sert tepkiler verdiği dile getirilmelidir. Sadece Almanya'da değil, Avusturya, Fransa, Hollanda gibi merkezi AB ülkelerinde de aşırı sağ temsiliyetin yükselmesi, özde medeniyet ve demokrasi projesi olan AB'yi riske etmektedir. Diğer yandan ifade edilmelidir ki, Almanya ve İsveç, her ne kadar Macaristan'a kıyasla sığınmacı kabulüne yeşil ışık yakmış gözükseler de, sığınma talep edenlerin oranına bakıldığında bu rakamlar yeterli değildir. Bir diğer fark edilen husus ise, sığınma başvurusu kabul edilen Suriyelilerin karşılaştıkları sıkıntıların, başvurularının kabulüyle son bulmamasıdır. Özellikle sığınma kabulü sürecinden sonra, en önemli sorun göçmenlerin varış ülkesindeki entegrasyon sorunlarıyla ilişkilidir. Vurgulanmalıdır ki, koşulların iyileştirilmesi sosyo-ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerinde uzun vadede iyileştirmeler yapmayı amaçlayan daha etkin bir politik strateji ile gerçekleştirilebilir.

Örneğin, İsveç'te yakın dönemde getirilen sıkı kimlik kontrolleri, sınırsız oturma izninin sonlanması ve kısıtlı aile yeniden birleşme haklarına rağmen

uzmanlar, uzun vadede İsveç'in daha açık ve cömert bir mülteci politikasına geri döneceğini ummaktadır. Bu minvaldeki olasılık da uzun vadede göçmenlerin yaşadıkları sıkıntıları giderebilmek adına kabul edilebilir entegrasyon performansına bağlı gözükmeaktadır. Yine Almanya örneğinde de olduğu gibi, iş gücüne katılımda fırsatlar iyi belirlenmeli, işgücü ve iş talepleri arasında bir uyumsuzluğun olmaması adına sığınmacı işçilerin kabiliyetleri geliştirilmelidir. Eğitim çağındaki sığınmacı gençlerin bu haktan aksama olmaksızın faydalanması sağlanmalıdır. Tüm bunlar sayesinde, ülkeler göçmenleri toplumsal ve ekonomik yaşama entegre etme stratejileri izleyerek yabancılaşmanın önüne geçmelidir. Bugün uluslararası kuruluşlar sık sık göçmenler için güvenli ve yasal kanalların artırılması, aile birleşimi imkanına erişimin kolaylaştırılması, insani vize uygulamasının genişletilmesi gibi konularda AB'ye çağrıda bulunmaktadır.

Çalışmada test edilen hipotezlerden bir diğerine yönelik farkedilmiştir ki, AB'nin kolektif bir göç ve mülteci politikasına dair girişimleri halen devam etmektedir. AB, liberal değerlerin gerçekleştirilmesi, barış ve istikrarın sağlanması amaçlarını ilke edinen normatif bir oluşumdur. Avupada mülteci krizine yönelik farklı tepkiler oluşması Avrupa'da yıllardır kaydedilen ilerlemeler için birebir tehdit içermektedir. Yükselen aşırı milliyetçilik olgusuyla, özellikle “çeşitlilik içinde birlik” üzerine kurulu olan AB değerleri zarar alma sinyalleri vermektedir. AB entegrasyon projesinin temelinde yatan; demokrasiye, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygıya dayalı bir toplum oluşturma düşüncesi yanında güvenlik ve sınırların korunması arasında dengeyi sağlamak, meşakkatli ve bir o kadar da gerekli bir kabiliyettir. Suriyeli mülteci krizi tecrübesi sonucunda görülmüştür ki, Avrupa'nın göç politikası bağlamında bugüne kadarki olası kazanımları, güvenlikçi bir çizgiye evrilerek değerlendirmeye giden AB üyeleri ve bu görüşün yerel temsilcileri etkisinde şekillenmektedir. Unutulmamalıdır ki, mülteci krizi öncesi veya sonrası göç konusu uluslararası politikanın önemli konularından biri olmuştur. Öngörülebilir ki, Avrupa'ya yönelik düzensiz göç öyle veya böyle devam edecektir. Angela Merkel'in de işaret ettiği gibi, bu dönem AB için kritik dönemlerden biridir ve uluslararası toplum için örnek teşkil edecek bir model ortaya koyabilir.

Bugün hala Avrupa'ya yasal olarak giriş yapabilmek uğruna uluslararası koruma talep eden Suriyeliler için yeterli düzeyde güvenli ve yasal yollar yoktur.

Yürürlüğe giren Geri Kabul anlaşmaları çözüme kısmen katkı sağlasa da göçmenler göç eyleminden vazgeçmiş gözükmemektedir. Suriyeli mülteciler, insan kaçakçılarına bırakılmamalı, AB üyeleri arasında adaletli bir dağılımla AB göç politikası güvenlikçi endişeler korunarak, insani boyutu da ilerletilmelidir. Özellikle geniş komşuluk hinterlandına bakıldığında, istikrarsızlık ortamı, coğrafyalarda zorunlu göçü tetiklemeye devam ederken daha uzun bir süre göçmenlerin kitlesel olarak Avrupa'nın kapılarını zorlaması kuvvetle muhtemeldir. Göçmenler, varış ülkelerinin ekonomik ve sosyal gelişiminde olumlu rol oynayabilmekle birlikte, gerek ekonomik gerekse eğitim alanındaki olası başarılarıyla geri döndükleri kaynak ülkelerde de pozitif bir farkındalık yaratabilmektedir. Ekonomik açıdan sığınmacı kabulü kısa ve orta vadede maliyetli göçükse de, politika yapıcılar doğru yaklaşımla ulusal, bölgesel ve uluslararası seviyelerde yeni fırsatlar ile göç maliyetini azaltabilirler. Yeni göç politikaları geliştirilmesi sürecinde atılacak adımların kollektif yapıya uygun biçimde dengeli ve gerçeklere dayalı olması beklenmelidir. Son dönemde Avrupa'ya göç etmiş Suriyeliler hakkında bilgiler kısıtlı olduğu için, tezin analiz ettiği bu üç ülke başta olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri nezdinde daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç vardır. Son tahlilde, örneğin Almanya'daki Afd gibi AB üyelerinde aşırı sağ grupların yükselmesi, 2016 yılında Brexit kararıyla İngiltere'nin AB üyeliğinden çıkması, Schengen sınırlarının tartışmaya açılması gibi faktörler sonucu, AB'nin ortak göç politikası tartışmaları tedbirlerin çoğunluklu olduğu güvenlikçi bir çizgide dönmektedir. Paralelinde, Suriyeli göçmenler kimi kazanımlarının yanında daha çok bu gerçekliği tecrübe etmektedir.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler

Abalı, Oya S. (2009). German Public Opinion on İmmigration and Integration. *Migration Policy Institute*. Washington DC.

Adam, Heribert and Kogila Moodley. (2013). *Imagined Liberation: Xenophobia, Citizenship and Identity in South Africa, Germany and Canada*. Stellenbosch, South Africa: Sun Press.

Akdeve, Erdal. (2016). *İsveç Ülke Raporu - İsveç'te Entegrasyon Politikaları ve Türkiye Diasporası*. Ankara: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yayınları.

Akgün, Birol. (2011). Yasemin Devrimi Sömürge Sonrası Düzenin Çöküşü mü?. *SDE*.

Alisic, Eva and Rianne M. Letschert. (2016). Fresh Eyes On The European Refugee Crisis. *European Journal of Psychotraumatology*.

Alkan, M. Nail. (2015). Avrupa'da Yükselen İrkçılık: Pegida Örneği. *Gazi Akademik Bakış*. 8. 16, 275-289.

Allouh, Ahmad and Fiona Walker, Rebecca Heather Wilcox Gwynne, Robert Maurer. (2017). Designing a Socially Sustainable Impact, Sourcing Model for Integrating Immigrants in Sweden. *Blekinge Institute of Technology Karlskrona*.

Altbach, Philip G. and Hans de Wit. (2016). The Syrian Refugee Crisis and Higher Education. *International Higher Education*. 84, 9-10.

Aras, Bülent. (2014). Arap Baharı'nın Jeopolitiği. *ORSAM*. 6. 64.

Aras, Gökalt N. Ela. (2014). Biyopolitik Bir Nüfus Politikası Olarak Avrupa Birliği'nin Düzensiz Göç Rejimi ve Sınırlarda Ölüm Siyaseti. *Nüfusbilim Dergisi/Turkish Journal of Population Studies*. 36, 67-102.

Ataman, Muhittin. (2012). Suriye’de İktidar Mücadelesi: Baas Rejimi, Toplumsal Talepler ve Uluslararası Toplum. *SETA Raporu*. 8-11.

Balsari, Satchit, Josyann Abisaab, Kathleen Hamill and Jennifer Leaning. (2015). Syrian refugee crisis: when aid is not enough. *Lancet*. 385. 9972, www.thelancet.com.

Barbara Laubenthal. (2015). Refugees welcome? Federalism and Asylum Policies in Germany. *Fieri Working Papers*. University of Konstanz.

Barkın, Ersan. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*. 1, 331-360.

Bendel, Petra. (2014). Coordinating Immigrant Integration in Germany: Mainstreaming at the Federal and Local Levels. *Brussels: Migration Policy Institute Europe Report*.

Berbuir, Nicole, Marcel Lewandowsky and Jasmin Siri. (2014). The AfD and its Sympathisers: Finally a Right-Wing Populist Movement in Germany?. *German Politics*. 24. 2, 154-178.

Betts, Alexander ve Gil Loescher. (2010). *Refugees in International Relations*. Oxford Hand Book.

Boros, Tamás. (2016). Hungary: The Country of the Pro-European people and Euroseptic Government, Policy Solutions

Byström, Mikael and Par Frohnert. (2013). *Refugees, Immigrants and the Swedish Welfare State 1930-2000*. Nordic Academic Press.

Carreño, Laura Martínez. (2016). Securitization Of Migration in The European Union During 2015 An Analysis of the Discourse in Germany, Hungary and the Czech Republic. Charles University in Prague Faculty of Social Sciences. *Master Thesis*. Prague.

Carrera, Sergio ve Diğerleri. (2015). The EU Response to the Refugee Crisis Taking Stock and Setting Policy Priorities. *CEPS ESSAY*. 20, 1-22.

Chin, Rita. (2007). *The Guest Worker Question in Postwar Germany*. USA: Cambridge University Press.

Czaika, Mathias and Hein de Haas. (2013). The Effectiveness of Immigration Policies. *Population and Development Review*. 39. 3, 487–508.

Constant, Amelie F. And Bienvenue N. Tien. (2011). Germany's Immigration Policy and Labor Shortages. *IZA Research Report*. 41.

Çakı, Fahri. (2011). Arap Baharı: İslam Üzerine Söylemsel Dönüşümün Habercisi mi?. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 6. 2.

Çelik, Ahmet Hüsrev. (2015). Buazizi'den Rabia'ya, Trablus'tan Şam'a Arap Baharının Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*. 6. 2, 34-53.

Dadush, Uri and Mona Niebuhr. (2016). The Economic Impact of Forced Migration. *Carnegie Endowment for International Peace. OCP Policy Center*.

Dahl, Ann-Sofie. (2016). A Continent in Chaos: The Security Implications of the European Migrant Crisis. *Scowcroft Institute*. No: 2.

DeSousa, Dhario. (2016). Every Nation's Refugee?A Comparative Analysis of Asylum Policies towards Syrians among Hungary, France, and Germany. Haverford College. *Ph. D. Thesis*.

Dinçer, Osman Bahadır ve Kutlay, Mustafa. (2012). Arap Baharı ve Suriye: Komplolar ve Propaganda Savaşları. *USAK Analiz*. No: 18.

Dinçer, Osman Bahadır ve Coşkun, Gamze. (2011). Mayınlı Arazide Yürümenin Adı: Suriye'de Değişimi Zorlamak. *USAK Ortadoğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi*.

Dinçer, Osman Bahadır. (2012). Kapıdaki Kriz Suriye: Uluslararası Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Öneriler. *USAK Raporları*. No:12-02.

Upadhyay, Dinoj K. (2016). Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities. *Indian Council of World Affairs*. New Delhi.

Doğan, Gürkan ve Durgun, Bülent. (2012). Arap Baharı ve Libya: Tarihsel Süreç ve Demokratikleşme Kavramı Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15. 1, 61-90.

Dragostinova, Theodora. (2016). Refugees or Immigrants? The Migration Crisis in Europe in Historical Perspective. *Origins: Current Events in Historical Perspective*. 9. 4.

Efe, Haydar. (2008). Avrupa Birliği'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7. 1, 66-78.

Elmas, Fatma Yılmaz. (2016). *Avrupa 'Kapı Duvar': Göç Yaklaşımında Söylem-Eylem Tutarsızlığı*. Ankara: USAK Yayınları.

Ermağan, İsmail. (2016). Avrupa Birliği'nde Müslüman Göçmenlerin Entegrasyonu. Abdüllatif Çeviker ve Faruk Bal (Ed.). *Türk-İslam Dünyasında Göç ve Göç Yönetimi* içinde. İstanbul: Akademik Kitaplar, 291-319.

Ermağan, İsmail. (2007). Integrations-und Segregationsneigungen von Deutschtürken. Versuch der Eingliederung in gesellschaftliche Bereiche. VDM Verlag Dr. Müller.

Ferenczi, Imre ve Walter F. Wilcox. (1929). *International Migrations*. New York: National Bureau of Economic Research.

Fijnaut, Cyrille. (2015). The Refugee Crisis: The End of Schengen?. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*.

Funk, Nanette. (2015). A Spectre in Germany: Refugees, a 'Welcome Culture' and an 'Integration Politics'. *Journal of Global Ethics*, 12. 3, 289-299.

Gerhards, Jürgen, Silke Hans, Jürgen Schupp. (2016) "German Public Opinion On Admitting Refugees", DIW Economic Bulletin, ISSN 2192-7219, 6. 2

Guild, Elspeth ve Diğerleri. (2015). What is Happening to the Schengen Borders?. *CEPS Paper in Liberty and Security in Europe*. No: 86.

Göçer, İsmet ve Çınar, Sertan. (2015). Arap Baharı'nın Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve Türkiye'nin Dış Ticaret ve Turizm Gelirlerine Etkileri. *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*. 6. 10, 51-68.

Güçer, Mehmet, Karaca, Sema ve Dinçer, Osman B. (2013). Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Çalışması. *USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi Raporu*. No:13-04.

Güçtürk, Yavuz. (2014). *İnsanlığın Kaybı Suriye'deki İç Savaşın İnsan Hakları Boyutu*. Ankara: SETA Yayınları.

Güleç, Cansu. (2015). Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları. *Tesam Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy*. 2. 2, 81-100.

Hansson, Sarah. (2016). EU Leaving the Refugees at the Doorstep. Universit of Gothenburg, *Bachelor Thesis in Global Studies*.

Haraszti, Miklós. (2015) "Behind Viktor Orbán's War on Refugees in Hungary", NPQ, Volume 32, Issue 4

Hoel, Maria. (2015). The European Union's Response to the Syrian Refugee Crisis, An analysis of the response of Member States and EU institutions. Norwegian University of Science and Technology. *Master Thesis in European Studies*. Trondheim.

Hübschmann, Zuzanna. (2015). Migrant Integration Programs: The Case of Germany. *Global Migration Research Paper*. No: 11.

Juhász, Attila, Hunyadi, Bulcsú and Zgut, Edit. (2015). Focus on Hungary: Refugees, Asylum and Migration. *Heinrich-Böll-Stiftung, Political Capital*.

Juran, Sabrina and Broer, P. Niclas. (2017). A Profile of Germany's Refugee Populations. *Population and Development Review*. 43. 1, 149-157.

İnanç, Yusuf Selman. (2016). Suriye İç Savaşı: Bir Mezhep Savaşından Ötesi. *Yeni Ortadoğu: Toplum, Siyaset ve Ekonomi Konferansı*. İstanbul: FMV Işık Üniversitesi Yayınları, 79-95.

Kelliher, Mia. (2016). Behind Germany's Willkommenskultur and Hungary's Xenophobic Sentiments: Responses to the Syrian Refugee Crisis within the European Union. University of Puget Sound. *Bachelor Thesis of Arts in International Political Economy*.

Koçak, Orhan ve Gündüz, R. Demet. (2016). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6. 12, 66-91.

Konle-Seidl, Regina and Bolits, Georg. (2016). Labour Market Integration of Refugees: Strategies and Good Practices. Directorate General for Internal Policies Policy Department : Economic and Scientific Policy.

Koroutchev, Rossen. (2016). The Syrian Refugee Crisis in Europe. *Journal of Liberty and International*. 26-37.

Köse, İsmail. (2016). Avrupa Birliği'nin Mülteci Açmazı ve Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*. 7. 1.

Küçükkeleş, Müjge. (2013). AB'nin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışı. *SETA*. 63. www.setav.org

LaPoint, Rebecca Jade. (2017). In Hospitable: Refugees as 'Guests' in Germany Today. Bard College. *Senior Projects Spring*. New York.

Larivé, Maxime H. A. (2015). A Crisis for the Ages The European Union and the Migration Crisis. *Miami-Florida European Union Center of Excellence*, 15

Laubenthal, Barbara. (2015). Refugees Welcome? Federalism And Asylum Policies in Germany. *Fieri Working Papers, University of Konstanz*.

Laura, Martínez Carreño. (2016). Securitization of Migration in the European Union During 2015. An Analysis of the Discourse in Germany, Hungary and the Czech Republic. Charles University in Prague Faculty of Social Sciences, *Master Thesis*, Prague.

Lehne, Stefan. (2016). How the Refugee Crisis Will Reshape the EU. *Carnegie Europe*.

https://wn.com/'friends_of_schengen'_movement_central_europe's_visegrad_countries_reject_mini-schengen

Lehr, Sabin. (2015). Germany As Host: Examining Ongoing Anti-Immigration Discourse and Policy In A Country With A High Level of Non-national Residents. Refugee Review: Re-conceptualizing Refugees & Forced Migration In The 21st Century. *A publication of The ESPMI Network*.

Lindvall, Anna. (2015). Have Refugees Become A Security Problem? A Comparative Study Of Securitization In The United Kingdom And Germany. University Of Gothenburg. *Bachelor Thesis in Political Science*.

Mandacı, N., & Özerim, G. (2013). Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi. *Uluslararası İlişkiler*, 10(39), 105-130.

Martin, D. A. (2015). Immigration's Enigma Principle: Protection and Paradox, *Public Law and Legal Theory Research Paper Serie*, 2015-63

Martin, M. (2012). The Global Approach to Migration and Mobility: The State of Play. *Statewatch*, 22(2), 12.

Martin, P. L. (2016). Amerikan Gözüyle Avrupa’nın Göç Krizi. *Göç Dergisi*, 3(1), 121-134.

Ribas-Mateos, N. (2016). 1. Eastern Mediterranean Mobilities After the Arab Spring: Transformations Over Time or Sudden Change?. *Migration, Mobilities and the Arab Spring: Spaces of Refugee Flight in the Eastern Mediterranean*, 1.

Hollifield, J., Martin, P. L., & Orrenius, P. (Eds.). (2014). *Controlling Immigration: A Global Perspective*. Stanford University Press

de Medeiros, F., Bernardes, P. H. D. A., & Refugees, S. The transformation of a Humanitarian Emergency Into a Security Problem: The 2015 Migration Crisis in Eastern Europe.

Mencütek, Z. Ş., Polat, F., & Durmuş, A. (2015) Devrimsel Süreç Olarak Arap Baharı’nı Immanuel Wallerstein Üzerinden Anlamak, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22

Miles, Robert ve Dietrich Thränhard. (1995) *Migration and European Integration The Dynamics of Inclusion and Exclusion*, Pinter Publishers London, 1-12

Nasser, Suha. (2016). Refugees Between EU policies and Human Rights Law. The case of Syrian Refugees on Hungarian Borders, School of Global Studies, University of Gothenburg Master Thesis

Neuenhaus, M., & Aly, M. (2017, May). Empathy Up. In *Proceedings of the 2017 CHI Conference Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems* (pp. 86-92). ACM.

Oğuzlu, T. (2011). Arap Baharı ve Yansımaları. *Ortadoğu Analiz*, 3(36), 8-16

Orchard, C., Miller, A., & Chatty, D. (2014). Protection in Europe for Refugees from Syria. Refugee Studies Centre.

Orhan, Oytun. (2014) Suriye İç Savaşının İnsani Maliyeti: Mülteci Krizi, *Ortadoğu Analiz*, 6.61

Özcan, M. (2005). Avrupa Birliği Sığınma Hukuku. Ankara: USAK.

Özerim, Gökay. (2014). Avrupa’da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Sorununa Dönüşümü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem mi? *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 11-48.

Özgöker, Uğur ve Batı, Güney Ferhat. (2016). Avrupa Birliği Hukukunda Göç Sorunu Parametreleri, *Ekonomi, Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 1-10

Özgür, Ogün. (2013). Avrupa Birliği ve Yasadışı Göçmen/Mülteci Sorunu: Sınır Güvenliği ve Türkiye’ye Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Stratejik Araştırma Enstitüsü

Park, Jeanne. (2015). Europe's Migration Crisis, New York: Council of Foreign Relations, 311-325.

Parusel, B. (2016). Sweden's Asylum Procedures. Bertelsmann Stiftung.

Pearlman, Wendy. (2017) Culture or Bureaucracy? Challenges in Syrian Refugees, Initial Settlement in Germany. *Middle East Law and Governance*, 9(3), 313-327.

Philippis, Cristopher. (2016). The Battle for Syria: International Rivalry in The New Middle East, Yale University Press

Postelnicescu, Claudia. (2016) “Europe’s New Identity: The Refugee Crisis and the Rise of Nationalism”, *Eur J Psychol*. May; 12(2): 203–209.

Prandana, Aldoreza. November (2016). We do not want to accept refugees!, The Perception of Identity on Migration Crisis and the Migration Crisis Implications on Hungary, University of Gothenburg Master Thesis

Rietig, V. (2016). Moving Beyond Crisis: Germany's New Approaches to Integrating Refugees Into the Labor Market. Migration Policy Institute.

Robcis, Camille. (2015). Debt, Refugees and the Failure of the European Project in 2015, *Modern & Contemporary France*, 25:1, 82-88

Savaşan, Z. (2009). AB’de Sığınma Hakkı: Ortak Sığınma Sistemi Oluşturma Amacı ve Devam Eden Kısıtlamalar. *TODAİE İnsan Hakları Yıllığı*, 27, 13-34.

Schmid, Claudia Theresia. (2016). Germany’s ‘Open-Door’ Policy in Light of the Recent Refugee Crisis, Linköping University | Department of Management and Engineering Master’s Thesis, 30 ECTS | MSSc International and European Relations

Sever, Hanifi ve Sever, Muhammed. (2013). Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Yasadışı Göç ve İltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar, *Polis Bilimleri Dergisi* , PBD, 15 (2)

Stadler, Anna Maria.(2016). The Challenged Nation State How to Successfully Integrate Refugees Into German Society, Uppsala University Master’s Thesis

Stern, Rebecca Thorburn. (2016). Responses to the 'Refugee Crisis': What Is the Role of Self-Image Among EU Countries?European Policy Analysis Issue

Streeck, Wolfgang. (2016). Exploding Europe: Germany, the Refugees and the British Vote to Leave, SPERI Paper No. 3

Şen, Yağmur. (2013).Suriye’de Arap Baharı, *Yasama Dergisi*, 23

Tangör, Burak ve Sevinç Sayın. (2012). Avrupa Birliği’nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı mı?, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 11.1

Townsend, Riley M. (2015) *The European Migrant Crisis*, AMF Publishing

Trauner, Florian .(2016). Asylum Policy: The EU’s ‘Crises’ and The Looming Policy Regime Failure, *Journal of European Integration*, 38. 3, 311-325

Trauner, Florian and Jocelyn Turton. (2017) ,Welcome Culture:, Innsbruck University Press, Innsbruck OZP – *Austrian Journal of Political Science*,46. 1

Trines, Stefan. (2017). Lessons From Germany’s Refugee Crisis: Integration, Costs, and Benefits, *World Education News & Reviews*

Turan, Yıldırım, Şaşkın, Osman. (2017). AB’ye İltica Başvurularının Değerlendirilmesinde Geri Kabul ve Güvenli Üçüncü Ülke Tartışmaları, *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3.1

Uğuz, Sabriye Çelik. (2012). Göç ve Turizm: Türkiye-Almanya Örneği” *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10. 19, 1-30.

Ulutaş, Ufuk, Kanat, Kılıç Buğra ve Acun, Can. (2015) Sınırları Aşan Kriz Suriye *SETA*, 120

Upadhyay, Dinoj K. (2016). Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities ,Indian Council of World Affairs

Uzunçayır, Cihan. (2014). Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(2), 131-147.

Üstün, Nazlı. (t.y). Schengen Anlaşması ve Geleceği, Konya Ticaret Odası Etüt Araştırma Servisi

Vatandaş, Selim. (2016). Avrupa'ya Göçmen Akışı ve Türkiye'de Göç Politikaları, İlke İlim Kültür Eğitim Derneği, 3

Weinstein, Miranda L. (2017). Sweden's Floating Refugee Camp: A New Form of Spatial Segregation? International Development, Community and Environment(IDCE)

Westin, Charles. (2006). Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism, Migration Policy Institute

Winslow, A. M. (2016). Shifting Immigration Policies in Response to the Syrian Refugee Crisis Across the European Union: A Case Analysis of Germany, Hungary, and Lithuania. In Claremont-UC Undergraduate Research Conference on the European Union, 2016. 1, 9

Yazgan, Pınar ve Eroğlu, Deniz Utku ve Sirkeci, İbrahim (2015). Syrian Crisis and Migration, *Migration Letters*, 12.3

Yildirim, A. K. (2015). Paris Attacks and Syrian Refugee Resettlement Policy. Issue Brief, (11.23. 15).

Yıldırım, Turan ve Şaşkın, Osman. (2017). AB'ye İltica Başvurularının Değerlendirilmesinde Geri Kabul ve Güvenli Üçüncü Ülke Tartışmaları., *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1).

Yıldırım. Tülay, (2016). Güvenlik Ekseninde AB Mülteci Hukuku, *Yetkin Yayıncılık*, Ankara

Yılmaz, Muzaffer Ercan. (2011). Suriye: Süreklilik ve Değişimin Çatışması, *Ortadoğu Analiz*, 3.30

Yiğittepe, Levent. (2015) Avrupa Birliği'nin Güvenlik Politikaları, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 4.7, 12-27

Younes, Anna Esther. (2016). European İslamahobia Report 2015, *SETA*

Online Kaynaklar

Anadolu Ajansı, Sığınmacı krizi Dublin Sözleşmesi'ni askıya aldırdı, 2015, <http://aa.com.tr/tr/dunya/siginmaci-krizi-dublin-sozlesmesini-askiya-aldiridi/12842> erişim: 08.01.18,

Anadolu Ajansı, Selen Temizer, “Suriye müzakerelerinde tarafların pozisyonu”, 2016 erişim: 10.01.18, <http://aa.com.tr/tr/dunya/suriye-muzakerelerinde-taraflarin-pozisyonu/511404?amp=1>

Almanya İçişleri Bakanlığı, “Zuwanderungspolitik und Zuwanderungsrecht”, erişim Tarihi: 15. 05. 2017, http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/EN/Broschueren/Zuwanderungspolitik_und_Zuwanderungsrecht_en.pdf;jsessionid=E8789344B135033F4754477ED6B5F52C.2_cid364?__blob=publicationFile

Almanya İçişleri Bakanlığı, “Immigration Law and Policy”, erişim: 11.01.18, <http://www.temaasyl.se/Documents/%C3%96vrigt/Migrations%20och%20integrationspolitik%20i%20Tyskland.pdf>

Al Jazeera, “Richard Falk: Suriye’deki çatışma, 21. yüzyılın yeni gerçeği” 2015, erişim: 10.01.18, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/richard-falk-suriyedeki-catisma-21-yuzyilin-yeni-gercegi>

Amnesty, “Avrupa yerin dibine batıyor!”, 2015, erişim: 10.01.18, <https://amnesty.org.tr/icerik/avrupa-yerin-dibine-batiyor>

Asylum in Europe, “Statistics Germany”, erişim: 11.01.18, <http://www.asylumineurope.org/reports/country/germany/statistics>

Asylum in Europe, “Statistics Hungary”, erişim: 11.01.18, <http://www.asylumineurope.org/reports/country/hungary/statistics>

Avrupa info, “AB'nin “Arap Baharı’na yanıtı: İki Yıldan sonra Durum”, AB Brüksel, 2013, erişim: 08.01.18, <http://avrupa.info.tr/tr/bilgi-kaynaklari/eeas-haberleri/eeas-single-view/article/abnin-arap-baharina-yaniti-iki-yildan-sonra-durum.html>

BBC, “Suriye krizi: Silahların ardında kimler var?”, 2013, erişim: 10.01.18, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/10/131028_suriye_isyanci_gruplar

BBC, “BM: Suriye’de Esad rejimi ve IŞİD kimyasal silah kullandı”, 2016, erişim: 08.01.18, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37190273>

BBC, “Long wait for Syrian refugees in Bulgari”, 2014, erişim: 11.01.18, <http://www.bbc.com/news/world-europe-25978066>

BBC, “Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts”, 2016, erişim: 11.01.18, <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

BBC, “İsveç, 80 bin sığınmacıyı sınır dışı edecek” 2016, erişim: 11.01.18, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160128_isvec_sinir_disi

BBC, “Macaristan Başbakanı Orban’dan mülteci referandumu sonrası zafer ilanı” 2016, erişim: 11.01.18, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37533504>

Bloomberg, “Europe’s Refugees” 2017, erişim: 11.01.18, <https://www.bloomberg.com/quicktake/europe-refugees>

BM Dergi, “UNHCR: Bir milyon mülteci ve göçmen 2015 yılında Avrupa’ya ulaştı”, 2015, erişim: 11.08.18, <http://www.bmdergi.org/tr/bir-milyon-multeci-ve-gocmen-2015-yilinda-avrupaya-ulasti/>

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, “Over one million sea arrivals reach Europe in 2015”, 2015, erişim: 10.01.18, <http://www.unhcr.org/news/latest/2015/12/5683d0b56/million-sea-arrivals-reach-europe-2015.html>

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, “Operational portal refugee situations”, erişim: 10.01.18, <http://data.unhcr.org/mediterranean/documents.php?page=2&view=grid>

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Country Chapters - UNHCR Resettlement Handbook, Germany, April 2016, erişim: 10.01.18

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, “EUROPE: Syrian Asylum Applications”, erişim: 11.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Syria Regional Refugee Response, erişim: 10.01.18, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, “2005 global refugee trends”, 2006, erişim: 10.01.18, <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/4486ceb12/2005-global-refugee-trends-statistical-overview-populations-refugees-asylum.html>

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, “UNHCR 2012 Hungary as a country of asylum”, www.unhcr.org

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, “20 people are newly displaced every minute of the day”, erişim: 10.01.18, <http://www.unhcr.org/globaltrends2016/>

Brookings İnstitute, “Cities and refugees: The European response”, 2016, erişim: 11.01.18, <https://www.brookings.edu/research/cities-and-refugees-the-german-experience/>

Bustle, “ These Striking Photos Of Syrian Refugees In Sweden Capture Their Persistence”, 2017, erişim: 11.01.18, <https://www.bustle.com/p/these-striking-photos-of-syrian-refugees-in-sweden-capture-their-persistence-50837>
Central Intelligence Agency 2013, erişim: 10.01.18

Cambridge Dictionary,
<https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/closed-door-policy>

DW, “Merkel wants to get refugees into workforce faster” 2016, erişim: 11.01.18
<http://www.dw.com/en/merkel-wants-to-get-refugees-into-workforce-faster/a-19554203>

DW, “Hoş geldin kültürü' kuşkuları gideremiyor” 2017, erişim: 11.01.18,
<http://www.dw.com/tr/ho%C5%9F-geldin-k%C3%BClt%C3%BCr%C3%BC-ku%C5%9Fkular%C4%B1-gideremiyor/a-38347423>

DW, “Syrian refugees open for business in Sweden” 2017, erişim: 11.01.18,
<http://www.dw.com/en/syrian-refugees-open-for-business-in-sweden/a-37428707>

DW, “Syrian refugees in Germany” 2014, erişim: 11.01.18,
<http://www.dw.com/en/syrian-refugees-in-germany/a-17697536>

DW, “A Syrian refugee living 'the German dream'”, 2016, erişim: 11.01.18,
<http://www.dw.com/en/a-syrian-refugee-living-the-german-dream/a-19449609>

DW, “ Orban sınıra ördürdüğü çitin parasını AB'den istedi” 2017, erişim: 11.01.18,
<http://www.dw.com/tr/orban-s%C4%B1n%C4%B1ra-%C3%B6rd%C3%BCrd%C3%BC%C4%9F%C3%BC-%C3%A7itin-paras%C4%B1n%C4%B1-abden-istedi/a-40320907>

DW, “Libya, Mısır ve Tunus'tan mülteci akını”, 2011, erişim: 10.01.18,
<http://www.dw.com/tr/libya-m%C4%B1s%C4%B1r-ve-tunustan-m%C3%BClteci-ak%C4%B1n%C4%B1/a-14927531>

DW, “AB'nin en başarılı sistemi: Eurodac”, 2004, erişim: 10.01.18,
<http://www.dw.com/tr/abnin-en-ba%C5%9Far%C4%B1n%C4%B1-sistemi-eurodac/a-2526608>

Dünya Bülteni, “Schengen tartışması büyüyor”, 2016, erişim: 10.01.18,
<http://ekonomi.dunyabulteni.net/analiz/465394/schengen-tartismasi-buyuyor-video>

Eunomad, “ New global approach to migration and mobility” erişim: 01.10.18, <http://www.eunomad.org/en/resources/external-resources/226-new-global-approach-to-migration-and-mobility>

Euronews, “Mültecilerin Avrupa yolunda alternatif güzergahı: Kuzey Kutup Dairesi”, 2015, erişim: 10.01.18, <http://tr.euronews.com/2015/09/04/multecilerin-avrupa-yolunda-alternatif-guzergahi-kuzey-kutup-dairesi>

Euronews, “Refugees in Sweden - one year on” 2016, erişim: 11.01.18 <http://www.euronews.com/2016/12/26/refugees-in-sweden-one-year-on>

Euronews, “Dünyaya örnek olarak gösterilen Türkiye'deki mülteci kampları” 2014, erişim: 11.01.18, <http://tr.euronews.com/2016/04/28/dunyaya-ornek-olarak-gosterilen-turkiye-deki-multeci-kamplari>

Europa, “Communication on the Global Approach to Migration and Mobility (GAMM)”, erişim: 10.01.18, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/communication-global-approach-migration-and-mobility-gamm_en

Europa, “Identification of applicants”, erişim:10.01.18, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants_en

Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7233417/3-20042016-AP-EN.pdf/>

Eurostat, “Share of Member States in EU GDP” erişim: 11.01.18, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20170410-1>

Eurostat, “Asylum quarterly report”, erişim: 10.01.18, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report

Eurostat, “ Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015”, erişim:11.01.18

Eurostat, “Asylum statistics” erişim:10.01.18, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

Federal Almanya Cumhuriyet Anayasası, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80207000.pdf>

Financial Times, “How well have Germany’s refugees integrated” erişim:11.01.18, <https://www.ft.com/content/838d60c2-0961-11e7-97d1-5e720a26771b?mhq5j=e1>

Financial Times, “Sweden’s immigrants struggle with jobs and integration” erişim: 11.01.18, <https://www.ft.com/content/838d60c2-0961-11e7-97d1-5e720a26771b?mhq5j=e1>

Gatestone İnstitute, “ Germany's New Integration Law ”, 2016, erişim: 11.01.18, <https://www.gatestoneinstitute.org/8145/germany-integration-law>

Göç Vakfı, “BM mülteciler yüksek komiserliği küresel eğilimler raporu 2016” 2016, erişim: 11.01.18, <http://gocvakfi.org/bm-multeciler-yuksek-komiserligi-kuresel-egilimler-raporu-2016/>

Haberler, “Macaristan'da Mülteci ve Yabancı Karşıtlığı Tartışmaları” 2015, erişim: 11.01.18, <https://www.haberler.com/macaristan-da-multeci-ve-yabanci-karsitligi-7409394-haberi/>

Huffingtonpost, “Some Syrian Refugees Struggle With New Life In Sweden” 2015, erişim. 11.01.18, http://www.huffingtonpost.com/entry/syrian-refugees-sweden_us_568192b2e4b06fa68880d1f5

Hürriyet, “Almanya'da İslamofobi raporu”, 2015, erişim. 11.01.18, <http://www.hurriyet.com.tr/almanyada-islamofobi-raporu-40013003>

Hürriyet, “NATO savaş uçakları Kaddafi'nin kalelerini bombalıyor”, 2011, erişim: 10.01.18, <http://www.hurriyet.com.tr/nato-savas-ucaklari-kaddafinin-kalelerini-bombaliyor-18722177>

IOM, “Migration, Asylum and Refugees in Germany: Understanding the Data “, erişim. 11.01.18, [tps://www.iom.int/news/migration-asylum-and-refugees-germany-understanding-data](https://www.iom.int/news/migration-asylum-and-refugees-germany-understanding-data)

İKV, “Dış ve Güvenlik Politikası” erişim: 10.01.18, <http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=228>

IFRC, “Refugees battle mental health problems in Sweden” erişim: 11.01.18, <http://www.ifrc.org/en/news-and-media/news-stories/europe-central-asia/sweden/refugees-battle-mental-health-problems-in-sweden-73709/>

İndependent, “ Refugee crisis: Number of asylum seekers arriving in Germany drops by 600,000 in 2016” 2017, erişim: 11.01.18 <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-germany-asylum-seekers-numbers-drop-600000-in-2016-angela-merkel-syria-middle-east-a7521191.html>

Kadem, “Kadem, AB ve Türkiye’de Mülteci ve Sığınmacılar Anket Raporu”, 2017, erişim: 01.06.17, [ttp://kadem.org.tr/wp-content/uploads/2017/02/KADEM_AB_Turkiyede_Multeci_ve_Siginmacilar_Anket_Raporu_V2.pdf](http://kadem.org.tr/wp-content/uploads/2017/02/KADEM_AB_Turkiyede_Multeci_ve_Siginmacilar_Anket_Raporu_V2.pdf)

LOC, “Refugee Law and Policy: Germany”, erişim: 11.01.18, <https://www.loc.gov/law/help/refugee-law/germany.php>

Migrationsverket, <https://www.migrationsverket.se>

Migration Policy, “Hungary: Transit Country Between East and West”, 2003, erişim: 11.01.18, <http://www.migrationpolicy.org/article/hungary-transit-country-between-east-and-west>

Ncr Online, “Greek Council for Refugees speaks with NCR about migrant crisis”, erişim: 10.01.18, <https://www.ncronline.org/blogs/ncr-today/greek-council-refugees-speaks-ncr-about-migrant-crisis>

New East Platform, “Securitizing-the-syrian-refugee-influx-how-visegrad-group-countries-use-language-to-turn-migrants-into-threats” 2016, erişim: 07.01.18 <https://neweastplatform.org/2016/04/05/securitizing-the-syrian-refugee-influx-how-visegrad-group-countries-use-language-to-turn-migrants-into-threats/>

NPR, “U.N.: Syrian Refugee Crisis Is 'Biggest Humanitarian Emergency Of Our Era” erişim: 11.01.18, <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2014/08/29/344219323/u-n-syrian-refugee-crisis-is-biggest-humanitarian-emergency-of-our-era>

NTV, “BM: Esad meşruiyetini kaybetti”, 2012, erişim: 10.01.18, <http://www.ntv.com.tr/dunya/bm-esad-mesruiyetini-kaybetti,oltAo5xpKUGq3lilzVdzTA>

NY Times “Raveling in Europe’s River of Migrants” 2015, erişim: 11.01.18, <https://www.nytimes.com/interactive/projects/cp/reporters-notebook/migrants/hungary-treatment-refugees?mcubz=0>

NY Times, “How Far Is Europe Swinging to the Right?” 2017, erişim: 10.01.18, <https://www.nytimes.com/interactive/2016/05/22/world/europe/europe-right-wing-austria-hungary.html>

OECD 2016, International Migration Outlook, OECD Publishing Paris

OECD 2017, <https://www.oecd.org/els/mig/Finding-their-Way-Germany.pdf>

Oxford Dictionaries, https://en.oxforddictionaries.com/definition/open_door

Oxford Global Challenge, Refugee Connect Global Challenge Report “, erişim: 15.06.17,
http://www.oxfordglobalchallenge.com/wpcontent/uploads/2016/06/Refugee_Connect_Global_Challenge_Report.pdf

PEW, “Most Support Limiting Immigration”, 2014, erişim: 11.01.18, <http://www.pewglobal.org/2014/05/12/chapter-3-most-support-limiting-immigration/>

PEW, “Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs”, 2016, erişim: 11.01.18, <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs/>

Politico, Bayer, Lili ”Hungary’s ‘zero refugee’ strategy” 2016, erişim: 11.01.18, <http://www.politico.eu/article/hungary-zero-refugee-strategy-viktor-orban-europe-migration-crisis/>

Politik Akademi, “Suriye’de Beşar Esad’ın Ayakta Kalmasının Nedenleri” 2012, erişim: 10.01.18, <http://politikakademi.org/2012/04/suriyede-besar-esadin-ayakta-kalmasinin-nedenleri/>

Reuters, “Hungary's migrant referendum shows Europe's post-Brexit challenge”, 2016, erişim: 11.01.18 <http://www.reuters.com/article/us-britain-eu-hungary-orban-idUSKCN0ZH54H>

Reuters, “How Europe built fences to keep people out” 2016, erişim: 10.01.18, <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-fences-insight-idUSKCN0X10U7>

Reuters, “Fidesz wins Hungary election with strong mandate” 2010, erişim: 11.01.18, <https://www.reuters.com/article/hungary-election/update-8-fidesz-wins-hungary-election-with-strong-mandate-idUSLDE63A03S20100411>

Reuters, “Refugee crisis creating 'significant problems' for Greek economy: OECD” 2016, erişim: 10.01.18, <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-greece-oecd-idUSKCN0WC1BC>

Rozana, “What Frightens Some Syrians in Sweden? “ erişim: 11.01.18, <http://rozana.fm/en/home/investigations/21/advance-contents/15817/what-frightens-some-syrians-in-sweden>

Social Europe, German Migration Policy: The EU Is The Solution, Not The Problem!", 2015, erişim: 11.01.18, <https://www.socialeurope.eu/2015/08/german-migration-policy-eu-solution-not-problem/>

Soros, George. Europe: A Better Plan for Refugees, NYR Daily, 2016, erişim: 10.01.18, <http://www.nybooks.com/daily/2016/04/09/europe-how-pay-for-refugees/>

Spiegel, "Taking Stock One Year After Refugees' Arrival" 2016, erişim: 11.01.18, <http://www.spiegel.de/international/europe/taking-stock-one-year-after-the-arrival-of-refugees-in-germany-a-1110654.html>

Sputnik, "About-Face: Swedes Begin to Lose Faith in Multiculturalism" 2016, erişim: 11.01.18, <https://sputniknews.com/europe/201610261046757499-swedes-multiculturalism-disappointment/>

Statista, Anzahl der Ausländer in Deutschland nach Herkunftsland in den Jahren 2015 und 2016" erişim: 11.01.18, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1221/umfrage/anzahl-der-auslaender-in-deutschland-nach-herkunftsland/>

Statistics Sweden, "The population 2016 by level of education, country of birth and sex. Age 25-64" 2017

Stratfor, "Europe Rethinks the Schengen Agreement", 2015, erişim: 10.01.18, <https://www.stratfor.com/analysis/europe-rethinks-schengen-agreement>

Sweeden Government, <http://www.government.se>

Syrian Campaign, "Care about refugees? Listen to them", 2015, erişim: 10.01.18, <https://diary.thesyriacampaign.org/what-refugees-think/>

Telegraph, "Hungary sentences Syrian refugees to jail terms for illegal border crossing" 2016, erişim: 11.01.18, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/07/01/hungary-sentences-syrian-refugees-to-jail-terms-for-illegal-bord/>

The Guardian, Syrian refugees bring life back to Swedish city – with shisha clubs and falafel cafes" 2016, erişim: 11.01.18, <https://www.theguardian.com/world/2016/may/21/malmo-syrian-refugees-new-life-sweden>

The Guardian, “Six reasons why Syrians are fleeing to Europe in increasing numbers” 2015, erişim: 10.01.18, <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/oct/25/six-reasons-why-syrians-are-fleeing-to-europe-in-increasing-numbers>

The Guardian, “Theresa May resists calls for UK to accept more Syrian refugees”, 2016, erişim: 11.01.18, <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/sep/19/theresa-may-resists-calls-uk-accept-syrian-refugees-aid>

The Guardian, “EU under pressure over migrant rescue operations in the Mediterranean” 2015, erişim:10.01.18, <https://www.theguardian.com/world/2015/apr/15/eu-states-migrant-rescue-operations-mediterranean>

The Guardian, “The Syrian who's aiming to get refugees jobs in Berlin's booming tech scene” 2016, erişim. 11.01.18, <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/may/18/syrian-refugees-jobs-berlin-technology-migranthire>

The Local, “Asylum seeker drop in Sweden and Denmark” 2015, erişim. 11.01.18, <https://www.thelocal.se/20150305/asylum-seeker-drop-in-sweden-as-denmark-numbers-plummet>

The Local, “Integration is about more than a language and a job” 2016 erişim. 11.01.18, <https://www.thelocal.se/20160823/integration-is-about-more-than-a-language-and-a-job>

The Local, “Poll: Fewer Swedes want to help asylum seekers” 2016, erişim. 11.01.18, <https://www.thelocal.se/20160905/poll-fewer-swedes-willing-to-help-asylum-seekers>

The Local, “Germany passes historic law on refugee integration”, 2016, erişim: 11.01.18, <https://www.thelocal.de/20160708/germany-passes-historic-law-on-refugee-integration>

Times of Malta “Europe's future depends on Germany's approach to refugee crisis - EU Council President”, erişim: 09.10.18, <https://www.timesofmalta.com/articles/view/20151109/local/europes-future-depends-on-germanys-approach-to-refugee-crisis-eu.591557>

Washington Post, “A visual guide to 75 years of major refugee crises around the World” 2015, erişim: 11.01.18, <https://www.washingtonpost.com/graphics/world/historical-migrant-crisis/>

World Population Review, Hungary Population 2017” erişim: 11.01.18,
<http://worldpopulationreview.com/countries/hungary-population/>

World Vision, “Syria refugee crisis faq war affecting children”, erişim: 05.12.18,
<https://www.worldvision.org/refugees-news-stories/syria-refugee-crisis-faq-war-affecting-children>

Yeni Şafak, “Arap Baharı'nın 'beşiğinde' 5 yılda 7 hükümet”, 2016, erişim: 10.01.18,
<http://www.yenisafak.com/dunya/arap-baharinin-besiginde-5-yilda-7-hukumet-2509513>

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Duygu BULKAN

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 25 Kasım 1985, İstanbul

Elektronik Posta: duygubulkan__@hotmail.com

EĞİTİM

Derece Yılı	Kurum	Mezuniyet
Lisans	Dumlupınar Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü	2008
Yüksek Lisans	İstanbul Medeniyet Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı	2018

YABANCI DİLLER

İngilizce